

2018

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2018 ROKU

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE.....	5
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	7
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPLÝWÓW PIENIĘŻNYCH.....	10
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM	12
Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające	13
1. Informacje ogólne	13
2. Skład Grupy	13
3. Skład Zarządu jednostki dominującej	14
4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego	14
5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach.....	14
5.1. Profesjonalny osąd	14
5.2. Niepewność szacunków i założeń	15
6. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego	16
6.1. Oświadczenie o zgodności	16
6.2. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych	16
7. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości	16
8. Zasady konsolidacji	19
8.1. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych oraz wspólnych przedsięwzięciach	20
9. Istotne zasady rachunkowości	21
9.1. Wycena do wartości godziwej	21
9.2. Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej	21
9.3. Rzeczowe aktywa trwałe.....	22
9.3.1. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	23
9.4. Nieruchomości inwestycyjne	23
9.5. Wartości niematerialne	23
9.6. Leasing	24
9.7. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych.....	25
9.8. Koszty finansowania zewnętrznego	25
9.9. Aktywa finansowe.....	26
9.10. Utrata wartości aktywów finansowych	27
9.10.1. Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu	27
9.10.2. Aktywa finansowe wykazywane według kosztu	27
9.10.3. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	28
9.11. Wbudowane instrumenty pochodne	28
9.12. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia	28
9.13. Zapasy	28
9.14. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	29
9.15. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	29
9.16. Oprocentowane kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne	29
9.17. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	29
9.18. Rezerwy	30
9.19. Świadczenia pracownicze	30
9.20. Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne	31
9.21. Przychody	31
9.21.1. Sprzedaż towarów i produktów	31

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

9.21.2. Świadczenie usług	32
9.21.3. Odsetki	32
9.21.4. Dywidendy	32
9.21.5. Przychody z tytułu wynajmu (leasingu operacyjnego).....	32
9.21.6. Dotacje rządowe	32
9.22. Podatki	32
9.22.1. Podatek bieżący	32
9.22.2. Podatek odroczone	32
9.22.3. Podatek od towarów i usług	33
9.23. Zysk netto na akcję	33
10. Segmenty operacyjne	33
11. Przychody i koszty	36
11.1. Przychody ze sprzedaży	36
11.2. Pozostałe przychody operacyjne	39
11.3. Pozostałe koszty operacyjne	39
11.4. Przychody finansowe	40
11.5. Koszty finansowe	40
11.6. Koszty według rodzajów	40
11.7. Koszty amortyzacji, odpisów aktualizujących, różnic kursowych ujęte w zysku lub stracie	41
11.8. Koszty świadczeń pracowniczych	41
12. Składniki innych całkowitych dochodów	41
13. Podatek dochodowy	42
13.1. Obciążenie podatkowe	42
13.2. Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej	42
13.3. Odroczone podatek dochodowy	43
14. Majątek socjalny oraz zobowiązania ZFŚS	43
15. Zysk przypadający na jedną akcję	44
16. Dywidendy wypłacone i zaproponowane do wypłaty	44
17. Rzeczowe aktywa trwałe	45
17.1. Leasing	48
18. Nieruchomości inwestycyjne	52
19. Wartości niematerialne	52
20. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach wycenianych metodą praw własności	53
21. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	54
21.1. Należności długoterminowe	54
21.2. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	55
22. Zapasy	55
23. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	56
23.1. Należności handlowe	56
23.2. Należności z tytułu kontraktów	57
23.3. Pozostałe należności	57
23.4. Struktura walutowa należności krótkoterminowych	58
24. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	58
25. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	58
26. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	58
27. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	59
28. Kapitał podstawowy i kapitały zapasowe	59
28.1. Kapitał zakładowy	59

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

28.1.1. Prawa akcjonariuszy	59
28.1.2. Znaczący akcjonariusze	59
28.2. Kapitał zapasowy	60
28.3. Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ceny nominalnej	60
28.4. Niepodzielony zysk/(strata) oraz ograniczenia w wypłacie dywidendy	60
29. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	61
30. Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe z tytułu świadczeń pracowniczych	66
30.1. Zmian stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych z tytułu świadczeń pracowniczych	67
31. Pozostałe rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	68
31.1. Zmiany stanu pozostałych rezerw i rozliczeń międzyokresowych biernych	68
31.2. Rezerwa na naprawy gwarancyjne	68
31.3. Rezerwy na prowizje	68
32. Zobowiązania długoterminowe	68
33. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe	69
33.1. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, z tytułu kontraktów oraz pozostałe zobowiązania	69
33.2. Inne rozliczenia międzyokresowe	70
34. Przyczyny występowania różnic pomiędzy zmianami wynikającymi ze sprawozdania z sytuacji finansowej oraz zmianami ze sprawozdania z przepływów pieniężnych	71
35. Nakłady inwestycyjne	71
36. Zobowiązania warunkowe	71
36.1. Sprawy sądowe	77
37. Informacje o podmiotach powiązanych	77
37.1. Jednostka dominująca całej Grupy	78
37.2. Jednostka stowarzyszona	78
37.3. Warunki transakcji z podmiotami powiązanymi	78
37.4. Pożyczka udzielona członkowi Zarządu i Rady Nadzorczej	78
37.5. Inne transakcje z udziałem członków Zarządu	78
37.6. Wynagrodzenie wyższej kadry kierowniczej Grupy	78
37.6.1. Wynagrodzenie wypłacone lub należne członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Grupy	78
37.6.2. Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej	79
38. Informacje o wynagrodzeniu biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	79
39. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	80
39.1. Ryzyko stopy procentowej	80
39.2. Ryzyko walutowe	80
39.3. Ryzyko cen materiałów	80
39.4. Ryzyko kredytowe	80
39.5. Ryzyko związane z płynnością	80
40. Instrumenty finansowe	81
40.1. Wartości godziwe poszczególnych klas instrumentów finansowych	82
40.2. Analiza wrażliwości	83
40.3. Ryzyko stopy procentowej	90
41. Zarządzanie kapitałem	91
42. Struktura zatrudnienia	91
43. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym	92

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. EURO	
	okres zakończony 31.12.2018	okres zakończony 31.12.2017	okres zakończony 31.12.2018	okres zakończony 31.12.2017
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	121 316	111 799	28 432	26 338
Zysk (strata) na działalności operacyjnej	3 155	3 392	739	799
Zysk przed opodatkowaniem	1 208	1 047	283	247
Zysk (strata) netto	771	704	181	166
Zysk netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	771	704	181	166
Całkowity dochód	604	481	142	113
Całkowity dochód przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	604	481	142	113
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	1 448	13 685	339	3 224
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-826	-4 641	-194	-1 093
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	-3 945	-5 237	-925	-1 234
Przepływy pieniężne netto razem	-3 323	3 807	-779	897
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł / EURO)	0,18	0,16	0,04	0,04
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł/EUR)	0,18	0,16	0,04	0,04
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Aktywa razem	202 208	195 697	47 025	46 920
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	108 095	101 480	25 138	24 330
Zobowiązania długoterminowe	23 307	27 633	5 420	6 625
Zobowiązania krótkoterminowe	84 788	73 847	19 718	17 705
Kapitał własny	94 113	94 217	21 887	22 589
Kapitał zakładowy	43 187	43 187	10 043	10 354
Liczba akcji (w szt.)	4 318 701	4 318 701	4 318 701	4 318 701
Rozwodniona liczba akcji (w szt.)	4 318 701	4 318 701	4 318 701	4 318 701
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł / EURO)	21,79	21,82	5,07	5,23
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w zł/EUR)	21,79	21,82	5,07	5,23
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na 1 akcję (w zł/EUR) z zysku za rok poprzedni	0,24	0,30	0,06	0,07

W tabeli „Wybrane dane finansowe” zostały przyjęte następujące zasady przeliczenia wybranych danych finansowych na EUR.

1. Poszczególne pozycje aktywów i pasywów skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zostały przeliczone wg średniego kursu ogłoszonego przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego na dzień bilansowy:

31.12.2018 r. 1 EUR = 4,3000 zł

31.12.2017 r. 1 EUR = 4,1709 zł

2. Poszczególne pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych zostały przeliczone według kursu EUR, stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez Narodowy Bank Polski na ostatni dzień każdego miesiąca danego okresu sprawozdawczego, odpowiednio za okres:

od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. 1 EUR = 4,2669 zł

od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r. 1 EUR = 4,2447 zł

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018	Nota	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
A. Przychody ze sprzedaży	11.1	121 316	111 799
1. Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług		119 251	107 322
2. Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów		2 065	4 477
B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	11.6	95 084	85 552
1. Koszt wytworzenia sprzedanych wyrobów i usług		93 456	81 569
2. Wartość sprzedanych towarów i materiałów		1 628	3 983
C. Zysk (strata) brutto na sprzedaży		26 232	26 247
1. Pozostałe przychody operacyjne	11.2	656	2 103
2. Koszty sprzedaży	11.6	3 214	5 472
3. Koszty ogólnego zarządu	11.6	19 606	19 114
4. Pozostałe koszty operacyjne	11.2	913	372
D. Zysk (strata) na działalności operacyjnej		3 155	3 392
1. Przychody finansowe	11.4	311	145
2. Koszty finansowe	11.5	2 258	2 490
3. Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć rozliczanych zgodnie z metodą praw własności		0	0
E. Zysk (strata) przed opodatkowaniem		1 208	1 047
Podatek dochodowy	13	437	343
F. Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	15	771	704
G. Działalność zaniechana			
Zysk (strata) netto z działalności zaniechanej			
Zysk (strata) netto		771	704
Zysk przypadająca na:			
Akcjonariuszy jednostki dominującej		771	704
Udziały niekontrolujące		0	0
Zysk na jedną akcję:			
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	15	0,18	0,16
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	15	0,18	0,16

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018	Nota	<i>rok zakończony 31.12.2018</i>	<i>rok zakończony 31.12.2017</i>
A. Zysk (strata) netto		771	704
Inne całkowite dochody:			
Składniki które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat:			
zyski (straty) aktuarialne		-205	-276
podatek odroczone od zysków (strat) aktuarialnych		38	53
Suma		-167	-223
Składniki które mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat:			
różnice kursowe z przeliczenia jednostek działających za granicą		0	0
B. Inne całkowite dochody netto	12	-167	-223
C. Całkowite dochody ogółem		604	481

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ**na dzień 31 grudnia 2018**

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018	Nota	31.12.2018	31.12.2017
A k t y w a			
A. Aktywa trwałe		99 207	102 058
1. Rzeczowe aktywa trwałe	17	89 824	93 254
2. Wartości niematerialne	19	3 198	3 381
3. Nieruchomości inwestycyjne	18	116	121
4. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych/wspólnych przedsięwzięciach wycenianych metodą praw własności.	20	0	0
5. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	21	397	326
6. Należności długoterminowe	21.1	767	590
7. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	13.3	4 490	4 360
8. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	21.2	415	26
B. Aktywa obrotowe		103 001	93 639
1. Zapasy	22	14 365	18 522
2. Aktywa z tytułu umów z klientami	22	5 301	
3. Należności handlowe	23.1	33 798	33 043
4. Należności z tytułu kontraktów	23.2	43 441	30 643
5. Pozostałe należności	23.3	3 271	5 209
6. Należności z tytułu podatku dochodowego	23.3		20
7. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	25	490	544
8. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	26	2 335	5 658
A k t y w a r a z e m		202 208	195 697

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

P a s y w a	Nota	31.12.2018	31.12.2017
A. Kapitał własny		94 113	94 217
1. Kapitał zakładowy	28.1	43 187	43 187
2. Kapitał zapasowy	28.2	38 945	39 305
3. Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	28.3	13 034	13 034
4. Zyski/straty aktuarialne		-1 573	-1 406
5. Zyski zatrzymane/ niepokryte straty		-251	-607
6. Zysk (strata) netto		771	704
7. Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej		-	-
B. Zobowiązania długoterminowe		23 307	27 633
1. Kredyty i pożyczki	29	349	5 868
2. Zobowiązania finansowe	17.1	5 297	4 614
3. Inne zobowiązania długoterminowe	32	96	96
4. Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	13.3	7 846	7 304
5. Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe z tytułu świadczeń pracowniczych	30.1	8 458	8 335
6. Inne rozliczenia międzyokresowe	33.2	1 261	1 416
C. Zobowiązania krótkoterminowe		84 788	73 847
1. Kredyty i pożyczki	29	32 742	24 621
2. Zobowiązania finansowe	17.1	4 671	2 579
3. Zobowiązania handlowe	33.1	20 290	18 553
4. Zaliczki z tytułu kontraktów	33.1	13 155	12 559
5. Zobowiązania z tytułu wyceny kontraktów	33.1	1 858	2 288
6. Zobowiązania pozostałe	33.1	7 606	8 162
7. Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	33.1	42	24
8. Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe z tytułu świadczeń pracowniczych	30.1	2 103	2 229
9. Pozostałe rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	31.1	2 166	2 677
10. Inne rozliczenia międzyokresowe	33.2	155	155
P a s y w a r a z e m		202 208	195 697

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018	Nota	31.12.2018	31.12.2017
A. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/-II) - metoda pośrednia			
I. Zysk / Strata brutto		1 208	1 047
II. Korekty razem		240	12 638
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek wycenianych metodą praw własności		0	0
1. Amortyzacja		8 702	8 361
2. (Zyski) straty z tytułu różnic kursowych			-3
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)		1 596	1 511
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej		31	110
5. Zmiana stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych biernych	34	-719	9
6. Zwiększenie/zmniejszenie stanu zapasów	34	6 469	-3 745
7. Zwiększenie/zmniejszenie stanu należności	34	-16 900	15 575
8. Zwiększenie/zmniejszenie stanu zobowiązań (z wyjątkiem kredytów i pożyczek)	34	1 718	-6 699
9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych		-490	-271
10. Podatek dochodowy zapłacony/zwrócony		-53	-2 130
11. Pozostałe		-114	-80
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		1 448	13 685
B. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej			
I. Wpływy		5 879	155
1. Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		5 878	154
2. Odsetki i dywidendy		1	1
II. Wydatki		6 705	4 796
1. Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		6 705	4 796
2. Nabycie inwestycji w nieruchomości			
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		-826	-4 641
C. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej			
I. Wpływy		6 072	7 651
1. Kredyty i pożyczki		6 072	7 651
II. Wydatki		10 017	12 888
1. Dywidendy wypłacone		1 036	1 296
2. Spłaty kredytów i pożyczek		3 471	6 739
3. Odsetki		1 597	1 511
4. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego		3 913	3 342
5. Pozostałe wydatki			

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

(w tysiącach PLN)

III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-3 945	-5 237
D. Przepływy pieniężne netto, razem		-3 323	3 807
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych		-3 323	3 810
- w tym zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych od walut obcych		0	3
F. Środki pieniężne na początek okresu	26	5 658	1 848
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/- D)	26	2 335	5 658

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018**

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku	Kapitał zakładowy	Kapitały zapasowy	Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Zyski/straty aktuarialne	Zyski zatrzymane/ niepokryte straty	Zysk/ (strata) netto	Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	Kapitał własny ogółem
Kapitał własny na dzień 1 stycznia 2018 r. – dane zatwierdzone	43 187	39 305	13 034	-1 406	97	-	0	94 217
<i>MSSF 15</i>					372			372
Kapitał własny na dzień 1 stycznia 2018 r.	43 187	39 305	13 034	-1 406	469		0	94 589
<i>Zysk (strata) netto za okres</i>						771		771
<i>Inne całkowite dochody za okres</i>				-167			0	-167
Całkowity dochód za okres				-167		771	0	604
podział zysku/ zasilenie funduszu socjalnego					-44			-44
podział zysku/ wypłata dywidendy					-1 036			-1 036
pokrycie straty/przeniesienie z kapitału zapasowego		-442			442			0
podział zysku/przeniesienie na kapitał zapasowy		82			-82			0
Kapitał własny na dzień 31 grudnia 2018 r.	43 187	38 945	13 034	-1 573	-251	771	0	94 113
Kapitał własny na dzień 1 stycznia 2017 r. – dane zatwierdzone	43 187	36 679	13 034	-1 183	3 430	-	-35	95 112
<i>Korekty błędów / zmiany prezentacyjne</i>					-35		35	0
Kapitał własny na dzień 1 stycznia 2017 r. – dane przekształcone	43 187	36 679	13 034	-1 183	3 395		0	95 112
<i>Zysk (strata) netto za okres</i>						704		704
<i>Inne całkowite dochody za okres</i>				-223			0	-223
Całkowity dochód za okres				-223		704	0	481
podział zysku/ zasilenie funduszu socjalnego					-80			-80
podział zysku/wypłata dywidendy					-1 296			-1 296
pokrycie straty/przeniesienie z kapitału zapasowego								0
podział zysku/przeniesienie na kapitał zapasowy		2 626			-2 626			0
Kapitał własny na dzień 31 grudnia 2017 r.	43 187	39 305	13 034	-1 406	-607	704	0	94 217

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część.

ZASADY (POLITYKI) RACHUNKOWOŚCI ORAZ DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE

1. Informacje ogólne

Grupa Kapitałowa Fabryka Obrabiarek „RAFAMET” S.A. („Grupa”, „Grupa RAFAMET”) składa się ze spółki Fabryka Obrabiarek „RAFAMET” S.A. („jednostka dominująca”, „Spółka”, „RAFAMET S.A.”, „Emitent”) i jej spółek zależnych (patrz Nota 2). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy obejmuje rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku.

Jednostka dominująca jest wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS0000069588.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 271577318.

Czas trwania jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

Podstawowym przedmiotem działania Grupy jest:

- Produkcja obrabiarek i narzędzi mechanicznych
- Działalność usługowa w zakresie instalowania, naprawy i konserwacji obrabiarek i narzędzi mechanicznych do obróbki metalu,
- Obróbka mechaniczna elementów metalowych,
- Produkcja i sprzedaż odlewów żeliwnych i modeli odlewniczych,
- Świadczenie usług przemysłowych.

Podmiotem bezpośrednio dominującym spółki Fabryka Obrabiarek „RAFAMET” S.A. jest Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Podmiotem dominującym całej Grupy jest Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

2. Skład Grupy

W skład Grupy kapitałowej wchodzi Fabryka Obrabiarek „RAFAMET” S.A. oraz następujące spółki zależne:

Jednostka	Siedziba	Podstawowy przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy w kapitale	
			31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
ODLEWNIA RAFA-MET sp. z o.o.	Kuźnia Raciborska, ul. Staszica 1	Produkcja i sprzedaż odlewów żeliwnych i modeli odlewniczych, usługi w zakresie obróbki	100%	100%
RAFAMET SERVICE & TRADE sp. z o. o.	Kuźnia Raciborska, ul. Staszica 1	Usługi przemysłowe, serwis pogwarancyjny, usługi projektowo-konstrukcyjne	100%	100%
PORĘBA 1798 Machine Tools sp. z o. o.	Kuźnia Raciborska, ul. Staszica 1	Sprzedaż obrabiarek	100%	100%
HEBEI RAFAMET Machinery Co.,LTD	Chiny	Montaż urządzeń mechanicznych i elektrycznych oraz wyposażenia pomiarowego, produkcja, sprzedaż i usługi posprzedażne, badania i rozwój technologii urządzeń mechanicznych i elektrycznych, doradztwo techniczne, usługi techniczne, a także sprzedaż, wywóz i przywóz wszelkiego rodzaju towarów i technologii.	50%	50%

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Grupę w podmiotach zależnych jest równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek.

Dnia 02.07.2018 roku została powzięta uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego w ODLEWNI RAFAMET sp. z o.o. o kwotę 650 tys. zł, tj. do kwoty 17.000 tys. zł. poprzez ustanowienie nowych udziałów o wartości nominalnej po 500 zł każdy. Podwyższony kapitał został w całości pokryty gotówką. Dnia 17.09.2018 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy KRS dokonał wpisu w Rejestrze Przedsiębiorców.

Dnia 22.11.2017 roku pomiędzy RAFAMET S.A. z siedzibą w Kuźni Raciborskiej ul. Staszica 1 a spółką Hebei K.N.T. Technology Development Co.,Ltd z siedzibą w Chinach, została podpisana umowa spółki joint venture pod nazwą Hebei Rafamet Machinery Co., LTD. Kapitał zakładowy Spółki wynosi 3 mln CNY tj. 1.630.500 PLN według kursu z dnia objęcia. Każdy z udziałowców objął 50% kapitału zakładowego. Wartość objętych udziałów przez RAFAMET S.A. w utworzonej spółce wynosi 815.250 zł i na dzień 31.12.2018 roku nie została pokryta.

Przedmiotem działalności Spółki jest montaż urządzeń mechanicznych i elektrycznych oraz wyposażenia pomiarowego, produkcja, sprzedaż i usługi posprzedażne, badania i rozwój technologii urządzeń mechanicznych i elektrycznych, doradztwo techniczne, usługi techniczne, a także sprzedaż, wywóz i przywóz wszelkiego rodzaju towarów i technologii.

Rafamet S.A. posiada 100% udziałów w spółce POREBA Machine Tools - Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością objętych w 2016 roku. Przedmiotem działalności spółki jest sprzedaż obrabiarek.

RAFAMET S.A. posiada 50% udziałów w firmie OOO „Stanrus-RAFAMET” z siedzibą w Moskwie. Spółka ta została powołana dla uczestnictwa w przetargach handlowych i pełni funkcje pośrednika handlowego na rynku m. in. rosyjskim. Inwestycja w spółce jest wyceniana metodą praw własności.

3. Skład Zarządu jednostki dominującej

W skład Zarządu jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2018 roku wchodził:

Prezes Zarządu	- Emanuel Longin Wons
Wiceprezes Zarządu	- Maciej Michalik

W ciągu okresu sprawozdawczego i do dnia zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego skład Zarządu jednostki dominującej nie zmienił się.

4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 24 kwietnia 2019 roku.

5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

5.1. Profesjonalny osąd

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy wymaga od Zarządu jednostki dominującej osądów, szacunków oraz założeń, które mają wpływ na prezentowane przychody, koszty, aktywa i zobowiązania i powiązane z nimi noty oraz ujawnienia dotyczące zobowiązań warunkowych. Niepewność co do tych założeń i szacunków może spowodować istotne korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w przyszłości.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Klasyfikacja umów leasingowych

Grupa dokonuje klasyfikacji leasingu jako operacyjnego lub finansowego w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji.

5.2. Niepewność szacunków i założeń

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym roku finansowym. Grupa przyjęła założenia i szacunki na temat przyszłości na podstawie wiedzy posiadanej podczas sporządzania sprawozdania finansowego. Występujące założenia i szacunki mogą ulec zmianie na skutek wydarzeń w przyszłości wynikających ze zmian rynkowych lub zmian nie będących pod kontrolą Grupy. Takie zmiany są odzwierciedlane w szacunkach lub założeniach w chwili wystąpienia.

Utrata wartości aktywów

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje przeglądu wartości netto składników majątku trwałego w celu stwierdzenia, czy nie występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty ich wartości. Ocenie podlega również zasadność kontynuacji ustalonego okresu ekonomicznej użyteczności środków trwałych.

W przypadku, gdy stwierdzono istnienie takich przesłanek, szacowana jest wartość odzyskiwalna danego składnika aktywów, w celu ustalenia potencjalnego odpisu z tego tytułu. W sytuacji, gdy składnik aktywów nie generuje przepływów pieniężnych, które są w znacznym stopniu niezależnymi od przepływów generowanych przez inne aktywa, analizę przeprowadza się dla grupy aktywów generujących przepływy pieniężne, do której należy dany składnik aktywów.

W przypadku wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, test na utratę wartości przeprowadzany jest corocznie, oraz dodatkowo, gdy występują przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości.

Jeżeli wartość odzyskiwalna jest niższa od wartości księgowej netto składnika aktywów (lub grupy aktywów), wartość księgowa jest pomniejszana do wartości odzyskiwalnej. Strata z tytułu utraty wartości jest ujmowana jako koszt w okresie, w którym wystąpiła, za wyjątkiem sytuacji, gdy składnik aktywów ujmowany był w wartości przeszacowanej (wówczas utrata wartości traktowana jest jako obniżenie wcześniejszego przeszacowania).

Kwoty ujętych odpisów aktualizujących ulegają odwróceniu w przypadku ustąpienia przyczyn uzasadniających ich utworzenie. Wartość netto składnika aktywów (lub grupy aktywów) zwiększana jest do nowej wyszacowanej wartości odzyskiwalnej, nie wyższej jednak od wartości netto tego składnika aktywów jaka byłaby ustalona, gdyby utrata wartości nie została rozpoznana w poprzednich latach. Odwrócenie utraty wartości ujmowane jest w przychodach, o ile składnik aktywów nie podlegał wcześniej przeszacowaniu – w takim przypadku, odwrócenie utraty wartości odnoszone jest na kapitał z aktualizacji wyceny. Utworzone odpisy obciążają pozostałe koszty operacyjne, z kolei rozwiązanie odpisów zwiększa pozostałe przychody operacyjne.

Wycena rezerw i rozliczeń międzyokresowych biernych

Rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Przyjęte w tym celu założenia zostały przedstawione w nocie 30.

Wycena rezerw na naprawy gwarancyjne, rozliczeń międzyokresowych biernych z tytułu premii oraz niewykorzystanych urlopów opiera się na szacunkach Zarządu. Kwoty utworzonych rezerw odzwierciedlają najbardziej właściwy szacunek wydatków pieniężnych niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku na dzień bilansowy.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

Ujmowanie przychodów

Grupa stosuje metodę procentowego zaawansowania prac przy rozliczaniu kontraktów długoterminowych. Stosowanie tej metody wymaga od Grupy szacowania proporcji poniesionych kosztów do całości kosztów niezbędnych do wykonania kontraktu. Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje aktualizacji szacunków budżetowych całkowitych przychodów oraz kosztów z tytułu realizacji projektów. Przewidywana całkowita strata na kontrakcie ujmowana jest jako koszty okresu, w którym została rozpoznana.

Gdyby szacunek łącznych kosztów realizacji kontraktów wzrósł o 10%, w stosunku do oszacowania Grupy, kwota przychodu zostałaby zmniejszona o około 5.301 tys. zł.

Stawki amortyzacyjne

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz wartości niematerialnych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. W okresie sprawozdawczym Grupa nie dokonała zmian okresów ekonomicznej użyteczności środków trwałych.

6. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, które są wyceniane według wartości godziwej.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest przedstawione w złotych („PLN”), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach PLN.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez spółki Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości tj. nie krócej niż 12 miesięcy od dnia 31 grudnia 2018 roku. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez spółki Grupy.

6.1. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez UE („MSSF UE”). Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania MSSF, MSSF różnią się od MSSF UE.

MSSF UE obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”).

Dwie spółki zależne prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie z polityką (zasadami) rachunkowości określoną przez Ustawę z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości („Ustawa”) z późniejszymi zmianami i wydanymi na jej podstawie przepisami („polskie standardy rachunkowości”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty nie zawarte w księgach rachunkowych tej jednostki wprowadzone w celu doprowadzenia jej sprawozdań finansowych do zgodności z MSSF.

6.2. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych

Skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy zostały przedstawione w PLN, które są również walutą funkcjonalną jednostki dominującej. Dla każdej z jednostek zależnych ustalana jest waluta funkcjonalna i aktywa oraz zobowiązania danej jednostki są mierzone w tej walucie funkcjonalnej. Grupa stosuje metodę konsolidacji bezpośredniej i wybrała sposób rozliczania zysków lub strat z przeliczenia, który jest zgodny z tą metodą.

7. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości

Zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku, z wyjątkiem zastosowania następujących zmian do stan-

dardów oraz nowych interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu lub po 1 stycznia 2018 roku.

Z dniem 1 stycznia 2018 roku zaczęły obowiązywać następujące standardy, które zostały zastosowane przez Grupę:

- **MSSF 9 „Instrumenty finansowe”** – zatwierdzony w UE w dniu 22 listopada 2016 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie),
- **MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” oraz zmiany do MSSF 15 „Data wejścia w życie MSSF 15”** – zatwierdzony w UE w dniu 22 września 2016 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Standardy i zmiany do standardów przyjęte przez RMSR, ale jeszcze nie zatwierdzone przez UE

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji przyjętych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), z wyjątkiem poniższych standardów i zmian do standardów, które według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku nie zostały jeszcze przyjęte do stosowania w UE (poniższe daty wejścia w życie odnoszą się do standardów w wersji pełnej):

- **MSSF 14 *Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe*** (opublikowano dnia 30 stycznia 2014 roku) – zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej proces zatwierdzania standardu w wersji wstępnej nie zostanie zainicjowany przed ukazaniem się standardu w wersji ostatecznej - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- **MSSF 15 *Przychody z umów z klientami*** (opublikowano dnia 28 maja 2014 roku), obejmujący zmiany do MSSF 15 *Data wejścia w życie MSSF 15* (opublikowano dnia 11 września 2015 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- **Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 *Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem*** (opublikowano dnia 11 września 2014 roku) – prace prowadzące do zatwierdzenia niniejszych zmian zostały przez UE odłożone bezterminowo - termin wejścia w życie został odroczony przez RMSR na czas nieokreślony,
- **MSSF 16 *Leasing*** (opublikowano dnia 13 stycznia 2016 roku) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- **Zmiany do MSSF 4 *Stosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe łącznie z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe*** (opublikowano 12 września 2016 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Wyjaśnienia do MSSF 15 *Przychody z umów z klientami* (opublikowano dnia 12 kwietnia 2016 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- **Zmiany do MSSF 2 *Klasyfikacja i wycena transakcji płatności na bazie akcji*** (opublikowano dnia 20 czerwca 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- **Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2014-2016** (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – Zmiany do MSSF 12 mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później, natomiast Zmiany do MSSF 1 oraz MSR 28 mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- **KIMSF 22 *Transakcje w walucie obcej i zaliczki*** (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- **Zmiany do MSR 40: *Przeniesienie nieruchomości inwestycyjnej*** (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,

- **MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe** (opublikowano dnia 18 maja 2017 roku) - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2021 roku lub później,
- **KIMSF 23 Niepewność związana z ujmowaniem podatku dochodowego** (opublikowano dnia 7 czerwca 2017 roku) - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- **Zmiany do MSSF 9 Kontrakty z cechami przedpłat z ujemną rekompensatą** (opublikowano dnia 12 października 2017 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- **Zmiany do MSR 28 Udziały długoterminowe w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach** (opublikowano dnia 12 października 2017 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- **Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2015-2017** (opublikowano dnia 12 grudnia 2017 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później.

Daty wejścia w życie są datami wynikającymi z treści standardów ogłoszonych przez Radę ds. Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej. Dаты stosowania standardów w Unii Europejskiej mogą różnić się od dat stosowania wynikających z treści standardów i są ogłaszane w momencie zatwierdzenia do stosowania przez Unię Europejską.

Zarząd przewiduje, iż powyższe zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na kwoty wykazywane w sprawozdaniu finansowym Grupy.

Sporządzając niniejsze sprawozdanie finansowe zarząd Grupy podjął decyzję, iż żaden ze Standardów bądź interpretacji nie będzie wcześniej stosowany.

Wpływ zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Nowy standard MSSF 9 usuwa obecnie występujące w MSR 39 kategorie instrumentów finansowych i klasyfikuje instrumenty jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy lub przez pozostałe dochody całkowite lub jako wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Standard wprowadza nowe podejście do szacowania utraty wartości, które bazuje na wyznaczaniu oczekiwanych strat, ponadto zawiera nowe wytyczne dotyczące rachunkowości zabezpieczeń, mające na celu uproszczenie bieżących rozwiązań oraz lepsze odzwierciedlenie zasad zarządzania ryzykiem.

Po dokonaniu oceny aktywów finansowych pod kątem ich klasyfikacji zgodnie z wymogami MSSF 9 Grupa stoi na stanowisku iż większość aktywów ujmowanych jako należności będzie nadal wyceniana według zamortyzowanego kosztu. Grupa analizowała nowe podejście do szacowania utraty wartości i zdecydowała o zastosowaniu uproszczeń i rozwiązań praktycznych dopuszczonych przez MSSF 9 w tym zakresie. Wobec małej istotności oszacowanego wstępnie wpływu MSSF 9 na rachunkowość i sprawozdawczość, Grupa nie ujawnia danych na ten temat w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

Wpływ zastosowania MSSF 15 Przychody z umów z klientami na sprawozdanie finansowe

Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 15 Przychody z umów z klientami („MSSF 15”), który został wydany w maju 2014 roku, a następnie zmieniony w kwietniu 2016 roku ustanawia tzw. Model Pięciu Kroków rozpoznawania przychodów wynikających z umów z klientami. Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w momencie transferu kontroli nad towarami lub usług na rzecz klienta, w wysokości ceny transakcyjnej.

Zgodnie z MSSF 15 przychody ujmuje się w kwocie wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Nowy standard zastąpi wszystkie dotychczasowe wymogi dotyczące ujmowania przychodów zgodnie z MSSF. Standard ma zastosowanie w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku i później.

Grupa dokonała analizy zamówień z klientami w celu identyfikacji tych, których zapisy potencjalnie mogłyby mieć wpływ na moment rozpoznania przychodów oraz ich wysokość w danym okresie sprawozdawczym.

W oparciu o powyższe analizy, biorąc pod uwagę fakt, że moment przeniesienia kontroli nad przyrzeczonymi dobrami i usługami na klienta wskazany jest ściśle w każdej bazie dostawy stwierdzono, że:

- w większości kontraktów, moment przeniesienia kontroli na klienta następuje po dostarczeniu dóbr. W takich przypadkach, zgodnie z MSSF 15, wszystkie przyrzucone w umowie dobra i usługi (np., montażu, gwarancje, fundamenty, wyposażenie dodatkowe) należy traktować, jako jedno świadczenie przyrzucone w umowie i ujmować przychód jednorazowo w określonym momencie,

Na dzień 1 stycznia 2018 r. w związku z przejściem na MSSF 15 Grupa ujmie następujące korekty: w tys. zł PLN,

- zmiana stanu produktów o -5 410 tys. zł
- zwiększenie przychodów o 5 869 tys. zł
- zwiększenie zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego 87 tys. zł,
- zwiększenie zysku z lat ubiegłych o 372 tys. zł.

Wpływ zastosowania MSSF 16 „Leasing”

Nowy standard MSSF 16 „Leasing” ustanawia zasady ujęcia, wyceny, prezentacji oraz ujawnień dotyczących umów leasingu. Standard ten zniesie klasyfikację leasingu operacyjnego i leasingu finansowego, obowiązującą zgodnie z MSR 17 i wprowadzi jeden model do ujęcia księgowego leasingu przez leasingobiorcę.

Na dzień 31.12.2017 roku Grupa dokonała analizy umów spełniających kryteria leasingu wg definicji zawartej w MSSF 16 i nie spodziewa się zwiększenia wartości aktywów oraz zobowiązań z tytułu leasingu w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po zastosowaniu nowych regulacji, tj. po 1 stycznia 2019 roku. Grupa planuje przeprowadzenie dalszych analiz oraz kalkulacji w 2019 roku.

8. Zasady konsolidacji

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Fabryki Obrabiarek RAFAMET S.A. oraz sprawozdania finansowe jednostek przez nią kontrolowanych (zależnych) sporządzone za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy co sprawozdanie jednostki dominującej, przy wykorzystaniu spójnych zasad rachunkowości, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze. W celu eliminacji jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości wprowadza się korekty.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym niezrealizowane zyski wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Grupę, a przestają być konsolidowane od dnia ustania kontroli. Sprawowanie kontroli przez jednostkę dominującą ma miejsce, wtedy gdy:

- posiada władzę nad danym podmiotem,
- podlega ekspozycji na zmienne zwroty lub posiada prawa do zmiennych zwrotów z tytułu swojego zaangażowania w danej jednostce,
- ma możliwość wykorzystania władzy w celu kształtowania poziomu generowanych zwrotów.

Spółka weryfikuje fakt sprawowania kontroli nad innymi jednostkami, jeżeli wystąpiła sytuacja wskazująca na zmianę jednego lub kilku z wyżej wymienionych warunków sprawowania kontroli.

W sytuacji, gdy spółka posiada mniej niż większość praw głosów w danej jednostce, ale posiadane prawa głosu są wystarczające do jednostronnego kierowania istotnymi działaniami tej jednostki, oznacza to, że sprawuje nad

nią władzę. W momencie oceny, czy prawa głosu w danej jednostce są wystarczające dla zapewnienia władzy, Spółka analizuje wszystkie istotne okoliczności, w tym:

- wielkość posiadanego pakietu praw głosu w porównaniu do rozmiaru udziałów i stopnia rozproszenia praw głosu posiadanych przez innych udziałowców;
- potencjalne prawa głosu posiadane przez Spółkę, innych udziałowców lub inne strony;
- prawa wynikające z innych ustaleń umownych; a także
- dodatkowe okoliczności, które mogą dowodzić, że Spółka posiada lub nie posiada możliwości kierowania istotnymi działaniami momencie podejmowania decyzji, w tym schematy głosowania zaobserwowane na poprzednich zgromadzeniach udziałowców.

Zmiany w udziale własnościowym jednostki dominującej, które nie skutkują utratą kontroli nad jednostką zależną są ujmowane jako transakcje kapitałowe. W takich przypadkach w celu odzwierciedlenia zmian we względnych udziałach w jednostce zależnej Grupa dokonuje korekty wartości bilansowej udziałów kontrolujących oraz udziałów niekontrolujących. Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niekontrolujących a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej odnoszone są na kapitał własny i przypisywane do właścicieli jednostki dominującej.

8.1. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych oraz wspólnych przedsięwzięciach

Jednostki stowarzyszone są to jednostki, na które jednostka dominująca bezpośrednio lub poprzez spółki zależne wywiera znaczący wpływ i które nie są ani jej jednostkami zależnymi, ani wspólnymi przedsięwzięciami.

Wspólne przedsięwzięcia to ustalenia umowne, na mocy których dwie lub więcej stron podejmuje działalność gospodarczą podlegającą współkontroli.

Rok obrotowy jednostek stowarzyszonych, wspólnych przedsięwzięć i jednostki dominującej jest jednakowy. Spółki stowarzyszone i Wspólne przedsięwzięcia stosują zasady rachunkowości zawarte w lokalnych standardach rachunkowości. Przed obliczeniem udziału w aktywach netto jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć dokonuje się odpowiednich korekt w celu doprowadzenia danych finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF stosowanymi przez Grupę.

Inwestycje Grupy w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metodą praw własności. Zgodnie z metodą praw własności inwestycję w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu ujmuje się początkowo według kosztu, a następnie koryguje w celu uwzględnienia udziału Grupy w wyniku finansowym i innych całkowitych dochodach jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Jeżeli udział Grupy w stratach jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia przekracza wartość jej udziałów w tym podmiocie, Grupa zaprzestaje ujmowania swojego udziału w dalszych stratach. Dodatkowe straty ujmuje się wyłącznie w zakresie odpowiadającym prawnym lub zwyczajowym zobowiązaniom przyjętym przez Grupę lub płatnościom wykonanym w imieniu jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia.

Inwestycję w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu ujmuje się metodą praw własności od dnia, w którym dany podmiot uzyskał status wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej. W dniu dokonania inwestycji w jednostkę stowarzyszoną lub we wspólne przedsięwzięcie kwotę, o jaką koszty inwestycji przekraczają wartość udziału Grupy w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań tego podmiotu, ujmuje się jako wartość firmy i włącza w wartość bilansową tej inwestycji. Kwotę, o jaką udział Grupy w wartości godziwej netto w możliwych do zidentyfikowania aktywach i zobowiązaniach przekracza koszty inwestycji, ujmuje się bezpośrednio w wyniku finansowym w okresie, w którym dokonano tej inwestycji.

Przy ocenie konieczności ujęcia utraty wartości inwestycji Grupy w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu stosuje się wymogi MSR 39. W razie potrzeby całość kwoty bilansowej inwestycji testuje się na utratę wartości zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów” jako pojedynczy składnik aktywów, porównując jego wartość odzyskiwalną z wartością bilansową. Ujęta utrata wartości stanowi część wartości bilansowej inwestycji. Odwrócenie tej utraty wartości ujmuje się zgodnie z MSR 36 w stopniu odpowiadającym późniejszemu zwiększeniu wartości odzyskiwalnej inwestycji.

Grupa przestaje stosować metodę praw własności w dniu, kiedy dana inwestycja przestaje być jej jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz w sytuacji, gdy zostaje sklasyfikowana jako przeznaczona do sprzedaży. Różnicę między wartością bilansową jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia na dzień zaprzestania stosowania metody praw własności a wartością godziwą zatrzymanych udziałów i wpływów

ze zbycia części udziałów w tym podmiocie uwzględnia się przy obliczaniu zysku lub straty ze zbycia danej jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia.

Jeżeli Grupa zmniejsza udział w jednostce stowarzyszonej lub we wspólnym przedsięwzięciu, ale nadal rozlicza go metodą praw własności, przenosi na wynik finansowy część zysku lub straty uprzednio ujmowaną w pozostałych całkowitych dochodach, odpowiadającą zmniejszeniu udziału, jeżeli ten zysk lub strata podlega reklasyfikacji na wynik finansowy w chwili zbycia związanych z nim aktywów lub zobowiązań.

9. Istotne zasady rachunkowości

9.1. Wycena do wartości godziwej

Grupa wycenia instrumenty finansowe takie jak instrumenty dostępne do sprzedaży oraz instrumenty pochodne w wartości godziwej na każdy dzień bilansowy. Wartość godziwa jest rozumiana jako cena, która byłaby otrzymana ze sprzedaży składnika aktywów, bądź zapłacona w celu przeniesienia zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach zbycia składnika aktywów między uczestnikami rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych. Wycena wartości godziwej opiera się na założeniu, że transakcja sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania odbywa się albo:

- na głównym rynku dla danego składnika aktywów bądź zobowiązania,
- w przypadku braku głównego rynku, na najkorzystniejszym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania.

Zarówno główny, jak i najbardziej korzystny rynek muszą być dostępne dla Grupy.

Wartość godziwa składnika aktywów lub zobowiązania jest mierzona przy założeniu, że uczestnicy rynku przy ustalaniu ceny składnika aktywów lub zobowiązania działają w swoim najlepszym interesie gospodarczym.

Wycena wartości godziwej składnika aktywów niefinansowych uwzględnia zdolność uczestnika rynku do wytworzenia korzyści ekonomicznych poprzez jak największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów lub jego zbycie innemu uczestnikowi rynku, który zapewniłby jak największe i jak najlepsze wykorzystanie tego składnika aktywów.

Grupa stosuje techniki wyceny, które są odpowiednie do okoliczności i w przypadku których są dostępne dostateczne dane do wyceny wartości godziwej, przy maksymalnym wykorzystaniu odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych i minimalnym wykorzystaniu nieobserwowalnych danych wejściowych.

Wszystkie aktywa oraz zobowiązania, które są wyceniane do wartości godziwej lub ich wartość godziwa jest ujawniana w sprawozdaniu finansowym są klasyfikowane w hierarchii wartości godziwej w sposób opisany poniżej na podstawie najniższego poziomu danych wejściowych który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej traktowanej jako całość:

- Poziom 1 – Notowane (nieskorygowane) ceny rynkowe na aktywnym rynku dla identycznych aktywów lub zobowiązań,
- Poziom 2 – Techniki wyceny, dla których najniższy poziom danych wejściowych, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej jako całości jest bezpośrednio bądź pośrednio obserwowalny,
- Poziom 3 - Techniki wyceny, dla których najniższy poziom danych wejściowych, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej jako całości jest nieobserwowalny.

Na każdą datę bilansową, w przypadku aktywów i zobowiązań występujących na poszczególne daty bilansowe w sprawozdaniu finansowym Grupa ocenia, czy miały miejsce transfery między poziomami hierarchii poprzez ponowną ocenę klasyfikacji do poszczególnych poziomów, kierując się istotnością danych wejściowych z najniższego poziomu, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej traktowanej jako całość.

9.2. Przeliczenie pozycji wyrażonych w walucie obcej

Transakcje wyrażone w walutach innych niż PLN są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji.

Na każdy dzień bilansowy :

- a) pozycje pieniężne w walucie obcej wykazywane są przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu zakupu dewiz banku prowadzącego rachunek podstawowy w przypadku należności lub kursu sprzedaży banku w przypadku zobowiązań,

- b) niepieniężne pozycje bilansowe ewidencjonowane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej wykazywane są przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
- c) niepieniężne pozycje bilansowe ewidencjonowane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej, wykazywane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w czasie ustalania wartości godziwej.

Różnice kursowe powstające z tytułu rozliczania pozycji pieniężnych lub z tytułu wykazywania pozycji pieniężnych w sprawozdaniu finansowym po kursach innych niż te, w których zostały po raz pierwszy ujęte w danym okresie, lub w których wykazywano je w poprzednich sprawozdaniach finansowych, ujmowane są jako przychód lub koszt w okresie, w którym powstają. W przychodach finansowych wykazywana jest nadwyżka zysków kursowych nad stratami kursowymi, a w kosztach finansowych nadwyżka strat kursowych nad zyskami kursowymi środków pieniężnych.

Zrealizowane oraz naliczone różnice kursowe od należności z tytułu dostaw i usług ujmowane są w przychodach ze sprzedaży a zrealizowane oraz naliczone różnice kursowe od zobowiązań z tytułu dostaw i usług w koszcie wytworzenia.

Jako kurs zamknięcia danej waluty stosowany dla celów wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych, Spółka przyjmuje kursy kupna i sprzedaży na dzień bilansowy stosowane i ogłoszone przez bank, z którego usług korzysta.

9.3. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są według ceny nabycia/ kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają zysk lub stratę w momencie ich poniesienia.

Cena nabycia rzeczowych aktywów trwałych przekazanych przez klientów jest ustalana w wysokości ich wartości godziwej na dzień objęcia kontroli.

Na każdy kolejny dzień bilansowy rzeczowe aktywa trwałe wyceniane są według kosztu zakładanego, ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów, wynoszący:

<i>Typ</i>	<i>Okres</i>
Budynki i budowle	8-30 lat
Maszyny i urządzenia techniczne	2-15 lat
Urządzenia biurowe	5 lat
Środki transportu	5 lat
Komputery	5 lat
Inwestycje w obcych środkach trwałych	5 lat

Wartość końcową, okres użytkowania oraz metodę amortyzacji składników aktywów weryfikuje się corocznie, i w razie konieczności – koryguje z efektem od stycznia następnego roku. Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta z bilansu po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów z bilansu (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w zysku lub stracie okresu, w którym dokonano takiego usunięcia.

Inwestycje rozpoczęte dotyczą środków trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

9.3.1. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwale i ich grupy do sprzedaży uznaje się za przeznaczone do sprzedaży, w sytuacji gdy ich wartość bilansowa zostanie odzyskana raczej w wyniku transakcji sprzedaży niż w wyniku ich dalszego użytkowania. Ten warunek może być spełniony tylko, kiedy wystąpienie transakcji sprzedaży jest wysoce prawdopodobne, a składnik aktywów jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w swoim obecnym stanie. Klasyfikacja składnika aktywów jako przeznaczonego do sprzedaży zakłada zamiar kierownictwa spółki do dokonania transakcji sprzedaży w ciągu roku od momentu dokonania klasyfikacji. Aktywa trwale sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się po niższej spośród dwóch wartości: wartości bilansowej lub wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane ze sprzedażą.

Jeśli Grupa chce dokonać transakcji zbycia, w wyniku której utraciłaby kontrolę nad swoją jednostką zależną, wszystkie aktywa i zobowiązania tej jednostki zależnej są klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży niezależnie od tego, czy Grupa zachowa udziały niedające kontroli po tej transakcji.

Jeżeli Grupa jest zobowiązana do realizacji planu sprzedaży, polegającego na sprzedaży inwestycji we wspólne przedsięwzięcie lub jednostkę stowarzyszoną lub części takiej inwestycji, inwestycję lub jej część przeznaczoną do sprzedaży klasyfikuje się jako przeznaczoną do sprzedaży po spełnieniu w/w kryteriów, a Grupa zaprzestaje stosowania metody praw własności do rozliczania części inwestycji sklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży. Pozostała część inwestycji w jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie, niesklasyfikowana jako przeznaczona do sprzedaży, nadal jest rozliczana metodą praw własności. Grupa zaprzestaje stosowania metody praw własności w chwili zbycia, jeżeli transakcja zbycia powoduje utratę znaczącego wpływu na jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie.

Po dokonaniu transakcji sprzedaży Grupa rozlicza zachowane udziały zgodnie z MSR 39, chyba że udziały te umożliwiają dalszą klasyfikację tego podmiotu jako jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia; w takim przypadku Grupa nadal stosuje metodę praw własności.

9.4. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne są ujmowane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem kosztów transakcyjnych. Po początkowym ujęciu wartość nieruchomości inwestycyjnych pomniejszana jest o umorzenie i odpisy z tytułu utraty wartości.

Nieruchomości inwestycyjne są usuwane z bilansu w przypadku ich zbycia lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości inwestycyjnej z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości inwestycyjnej z bilansu są ujmowane w zysku lub stracie w tym okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Przeniesienia aktywów do nieruchomości inwestycyjnych dokonuje się tylko wówczas, gdy następuje zmiana sposobu ich użytkowania potwierdzona przez zakończenie użytkowania składnika aktywów przez właściciela lub zawarcie umowy leasingu operacyjnego. Jeżeli składnik aktywów wykorzystywany przez właściciela - Grupę staje się nieruchomością inwestycyjną, Grupa stosuje zasady opisane w części *Rzeczowe aktywa trwale* aż do dnia zmiany sposobu użytkowania tej nieruchomości.

9.5. Wartości niematerialne

Aktywa niematerialne nabyte w oddzielnej transakcji lub wytworzone (jeżeli spełniają kryteria rozpoznania dla kosztów prac rozwojowych) wycenia się przy początkowym ujęciu odpowiednio w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Cena nabycia aktywów niematerialnych nabytych w transakcji połączenia jednostek jest równa ich wartości godziwej na dzień połączenia. Po ujęciu początkowym, aktywa niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Grupa ustala, czy okres użytkowania aktywów niematerialnych jest określony czy nieokreślony. Aktywa niematerialne o określonym okresie użytkowania są amortyzowane przez okres użytkowania oraz poddawane testom na utratę wartości każdorazowo, gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych o określonym okresie użytkowania są weryfikowane przynajmniej na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji, i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Odpis amortyza-

cyjny składników aktywów niematerialnych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w zysku lub stracie w ciężar tej kategorii, która odpowiada funkcji danego składnika aktywów niematerialnych.

Aktywa niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania oraz te, które nie są użytkowane, są corocznie poddawane testowi na utratę wartości, w odniesieniu do poszczególnych aktywów lub na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

Okresy użytkowania są poddawane corocznej weryfikacji, a w razie potrzeby, korygowane z efektem od stycznia następnego roku.

Koszty prac badawczych i rozwojowych

Koszty prac badawczych są ujmowane w zysku lub stracie w momencie poniesienia. Nakłady poniesione na prace rozwojowe wykonane w ramach danego przedsięwzięcia są przenoszone na kolejny okres, jeżeli można uznać, że zostaną one w przyszłości odzyskane. Po początkowym ujęciu nakładów na prace rozwojowe, stosuje się model kosztu historycznego wymagający, aby składniki aktywów były ujmowane według cen nabycia/ kosztów wytworzenia pomniejszonych o umorzenie i skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Skapitalizowane nakłady są amortyzowane przez przewidywany okres uzyskiwania przychodów ze sprzedaży z danego przedsięwzięcia.

Podsumowanie zasad stosowanych w odniesieniu do aktywów niematerialnych Grupy przedstawia się następująco:

	Patenty i licencje	Koszty prac rozwojowych	Oprogramowanie komputerowe	Dokumentacja	Znak towarowy
Okresy użytkowania	Dla patentów i licencji użytkowanych na podstawie umowy zawartej na czas określony, przyjmuje się ten okres uwzględniając dodatkowy okres, na który użytkowanie może być przedłużone.	5 lat	4 lat	15 lat	15 lat
Wykorzystana metoda amortyzacji	Amortyzowane przez okres 5 lat.	5 lat metodą liniową	5 lat metodą liniową	15 lat metodą liniową	15 lat metodą liniową
Wewnętrznie wytworzone lub nabyte	Nabyte	Wewnętrznie wytworzone	Nabyte	Nabyte	Nabyte
Test na utratę wartości	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.	Coroczny w przypadku składników nie oddanych jeszcze do użytkowania oraz w przypadku istnienia przesłanki wskazującej na utratę wartości.	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia aktywów niematerialnych z bilansu są kalkulowane jako różnica pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów i są ujmowane w zysku lub stracie w momencie ich usunięcia z bilansu.

9.6. Leasing

Spółki wchodzące w skład Grupy jako leasingobiorcy

Umowy leasingu finansowego, które przenoszą na Grupę zasadniczo całe ryzyko i korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień rozpoczęcia leasingu według niższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego stanowiącego

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

przedmiot leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są rozdzielane pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu, w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane w zysku lub stracie, chyba że spełnione są wymogi kapitalizacji.

Zasady amortyzacji środków trwałych użytkowanych na mocy leasingu finansowego powinny być spójne z zasadami stosowanymi przy amortyzacji własnych aktywów Grupy podlegających amortyzacji. Przy braku wystarczającej pewności, że leasingobiorca uzyska tytuł własności przed końcem okresu leasingu, środki trwale użytkowane na mocy umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: szacowany okres użytkowania środka trwałego lub okres leasingu. Umowy leasingowe, zgodnie, z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są jako koszty operacyjne w zysku lub stracie metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Warunkowe opłaty leasingowe są ujmowane jako koszt w okresie, w którym stają się należne.

9.7. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik aktywów należy.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne odpowiada wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży tego składnika aktywów lub odpowiednio ośrodka wypracowującego środki pieniężne, lub jego wartości użytkowej, zależnie od tego, która z nich jest wyższa. Wartość odzyskiwalną ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które są w większości niezależne od generowanych przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania odzwierciedlającej bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości składników majątkowych używanych w działalności kontynuowanej ujmuje się w tych kategoriach kosztów, które odpowiadają funkcji składnika aktywów, w przypadku którego stwierdzono utratę wartości.

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów jest zbędny, lub czy powinien zostać zmniejszony. Jeżeli takie przesłanki występują, Grupa szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od momentu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej. Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po uwzględnieniu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów ujmuje się niezwłocznie jako przychód. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową.

9.8. Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego są kapitalizowane jako część kosztu wytworzenia środków trwałych nieruchomości inwestycyjnych, aktywów niematerialnych. Na koszty finansowania zewnętrznego składają się odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, obciążenia finansowe z tytułu umów leasingu finansowego oraz różnice kursowe powstałe w związku z finansowaniem zewnętrznym do wysokości odpowiadającej korekcie kosztu odsetek.

9.9. Aktywa finansowe

Aktywa finansowe dzielone są na następujące kategorie:

- Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- Pożyczki i należności,
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności są to notowane na aktywnym rynku aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Grupa zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do tego czasu, inne niż:

- wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyznaczone jako dostępne do sprzedaży,
- spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego. Składnikiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający jeden z poniższych warunków:

- a) jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu. Składniki aktywów finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:
  - nabyte głównie w celu sprzedaży w krótkim terminie,
  - częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie,
  - instrumentami pochodnymi, z wyłączeniem instrumentów pochodnych będących elementem rachunkowości zabezpieczeń oraz umów gwarancji finansowych,
- b) został zgodnie z MSR 39 wyznaczony do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w rachunku zysków i strat jako przychody (korzystne zmiany netto wartości godziwej) lub koszty (niekorzystne zmiany netto wartości godziwej) finansowe. Jeżeli kontrakt zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, cały kontrakt może zostać zakwalifikowany do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Nie dotyczy to przypadków, gdy wbudowany instrument pochodny nie wpływa istotnie na przepływy pieniężne z kontraktu lub jest rzeczą oczywistą bez przeprowadzania lub po pobieżnej analizie, że gdyby podobny hybrydowy instrument był najpierw rozważany, to oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego byłoby zabronione. Aktywa finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu wyznaczone do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione: (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność w zakresie ujmowania lub wyceny (niedopasowanie księgowo); lub (ii) aktywa są częścią grupy aktywów finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem; lub (iii) aktywa finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane. Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku żadne aktywa finansowe nie zostały wyznaczone do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego. Pożyczki udzielone i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego zalicza się do aktywów trwałych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży lub nienależące do żadnej z wcześniej wymienionych trzech kategorii aktywów. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, powiększonej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości. Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą aktywów dostępnych do sprzedaży (jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku albo której wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób), a ich ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczone, ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości ujmuje się jako koszt finansowy.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów niekwalifikowanego jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia.

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty z bilansu, gdy Grupa traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy; zazwyczaj ma to miejsce w przypadku sprzedaży instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią

W sytuacji, gdy Grupa:

- posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz
- zamierza rozliczyć się w kwocie netto albo jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie

składnik aktywów finansowych i zobowiązanie finansowe kompensuje się i wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto.

Porozumienie ramowe opisane w MSR 32.50 nie stanowi podstawy do kompensaty, jeżeli nie zostaną spełnione obydwa kryteria opisane powyżej.

9.10. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

9.10.1. Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej (tj. ustalonej przy początkowym ujęciu) efektywnej stopy procentowej. Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio/ poprzez zastosowanie konta odpisów aktualizujących. Kwotę straty ujmuje się w zysku lub stracie.

Grupa ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Grupa włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia pod kątem utraty wartości. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w zysku lub stracie w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

9.10.2. Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie

ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

9.10.3. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży, to kwota stanowiąca różnicę pomiędzy ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i jego bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w zysku lub stracie, zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przekwalifikowana do zysku lub straty. Nie można ujmować w zysku lub stracie odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w zysku lub stracie, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w zysku lub stracie.

9.11. Wbudowane instrumenty pochodne

Wbudowane instrumenty pochodne są oddzielane od umów i traktowane jak instrumenty pochodne, jeżeli spełnione są następujące warunki:

- charakter ekonomiczny i ryzyko wbudowanego instrumentu nie są ściśle związane z ekonomicznym charakterem i ryzykiem umowy, w którą dany instrument jest wbudowany;
- samodzielny instrument z identycznymi warunkami realizacji jak instrument wbudowany spełniałby definicję instrumentu pochodnego;
- instrument hybrydowy (złożony) nie jest wykazywany w wartości godziwej, a zmiany jego wartości godziwej nie są ujmowane w zysku lub stracie.

Wbudowane instrumenty pochodne są wykazywane w podobny sposób jak samodzielne instrumenty pochodne, które nie są uznane za instrumenty zabezpieczające.

Zakres, w którym zgodnie z MSR 39 cechy ekonomiczne i ryzyko właściwe dla wbudowanego instrumentu pochodnego w walucie obcej są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwym dla umowy zasadniczej (głównego kontraktu) obejmuje również sytuacje, gdy waluta umowy zasadniczej jest walutą zwyczajową dla kontraktów zakupu lub sprzedaży pozycji niefinansowych na rynku dla danej transakcji.

Oceny, czy dany wbudowany instrument pochodny podlega wydzieleniu Grupa dokonuje na moment jego początkowego ujęcia. W przypadku instrumentów wbudowanych nabytych w transakcji połączenia jednostek Grupa nie dokonuje ponownej oceny wbudowanych instrumentów pochodnych na dzień połączenia są one oceniane na dzień pierwotnego ujęcia w jednostce nabytej.

9.12. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia

Instrumenty pochodne, z których korzysta Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami stóp procentowych i kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane do wartości godziwej. Instrumenty pochodne wykazują się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna.

Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone do zysku lub straty netto roku obrotowego.

Wartość godziwa walutowych kontraktów *forward* jest ustalana poprzez odniesienie do bieżących kursów terminowych (*forward*) występujących przy kontraktach o podobnym terminie zapadalności.

Spółka nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń zabezpieczenia wartości godziwej, przepływów środków pieniężnych ani zabezpieczenie udziałów w aktywach netto w podmiocie zagranicznym.

9.13. Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/ kosztu wytworzenia i możliwej do uzyskania ceny sprzedaży netto.

Cena nabycia lub koszt wytworzenia każdego składnika zapasów uwzględnia wszystkie koszty zakupu, koszty przetworzenia oraz inne koszty poniesione w trakcie doprowadzania zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu – zarówno w odniesieniu do bieżącego, jak i poprzedniego roku – i są ustalane w następujący sposób:

Materiały	- w cenie nabycia ustalonej metodą „pierwsze weszło-pierwsze wyszło”;
Produkty gotowe i produkty w toku	- koszt bezpośrednich materiałów i robocizny oraz odpowiedni narzut pośrednich kosztów produkcji ustalony przy założeniu normalnego wykorzystania mocy produkcyjnych, z wyłączeniem kosztów finansowania zewnętrznego;
Towary	- w cenie nabycia ustalonej metodą „pierwsze weszło-pierwsze wyszło”.

Ceną sprzedaży netto możliwą do uzyskania jest szacowana cena sprzedaży dokonywanej w toku zwykłej działalności gospodarczej, pomniejszona o koszty wykończenia i szacowane koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

9.14. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności

Należności z tytułu dostaw i usług są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu na wątpliwe należności. Odpis na należności oszacowywany jest wtedy, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Pozostałe należności obejmują w szczególności zaliczki przekazane z tytułu przyszłych zakupów rzeczowych aktywów trwałych, aktywów niematerialnych oraz zapasów. Zaliczki są prezentowane zgodnie z charakterem aktywów, do jakich się odnoszą – odpowiednio jako aktywa trwałe lub obrotowe. Jako aktywa niepieniężne zaliczki nie podlegają dyskontowaniu. Należności budżetowe prezentowane są w ramach pozostałych aktywów niefinansowych, z wyjątkiem należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, które stanowią w bilansie odrębną pozycję.

9.15. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i lokaty krótkoterminowe wykazane w bilansie obejmują środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe o pierwotnym okresie zapadalności nieprzekraczającym trzech miesięcy.

Środki pieniężne wyrażone w walutach obcych na dzień bilansowy wycenia się po kursie kupna ustalonym dla danej waluty przez bank prowadzący rachunek bieżący Grupy.

Rozchód środków pieniężnych w walutach obcych odbywa się metodą FIFO.

Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień bilansowy środków pieniężnych wyrażonych w walutach ujmuje się następująco:

- dodatnie różnice kursowe zalicza się do przychodów finansowych,
- ujemne różnice kursowe zalicza się do kosztów finansowych.

9.16. Oprocentowane kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne są ujmowane według wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty, pożyczki i papiery dłużne są wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki oraz dyskonta lub premie uzyskane w związku ze zobowiązaniem.

Przychody i koszty są ujmowane w zysku lub stracie z chwilą usunięcia zobowiązania z bilansu, a także w wyniku rozliczenia metodą efektywnej stopy procentowej.

9.17. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu oraz zobowiązania finansowe pierwotnie zakwalifikowane do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, jeżeli zostały nabyte dla celów sprzedaży w niedalekiej przyszłości. Instrumenty pochodne, włączając wydzielone instrumenty wbudowane, są również klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, chyba że są uznane za efektywne instrumenty zabezpieczające. Zobowiązania finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione: (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność traktowania, gdy zarówno wycena jak i zasady rozpoznawania strat lub zysków podlegają innym regulacjom; lub (ii) zobowiązania są częścią grupy zobowiązań finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem; lub (iii) zobowiązania finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane. Na dzień 31 grudnia 2017 roku żadne zobowiązania finansowe nie zostały zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany w wartości godziwej tych instrumentów są ujmowane w zysku lub stracie jako koszty lub przychody finansowe.

Inne zobowiązania finansowe, niebędące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

9.18. Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w rachunku zysków i strat po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe.

9.19. Świadczenia pracownicze

Zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania pracownicy Grupy mają prawo do nagród jubileuszowych oraz odpraw emerytalnych. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę. Wysokość odpraw emerytalnych i nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Grupa tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych i nagród jubileuszowych w celu przyporządkowania kosztów do okresów, których dotyczą. Według MSR 19 nagrody jubileuszowe są innymi długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, natomiast odprawy emerytalne są programami określonych świadczeń po okresie zatrudnienia. Wartość bieżąca tych zobowiązań na każdy dzień bilansowy jest obliczona

przez niezależnego aktuarium. Naliczone zobowiązania są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia bilansowego. Informacje demograficzne oraz informacje o rotacji zatrudnienia oparte są o dane historyczne.

Ponowna wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych dotyczących programów określonych świadczeń obejmująca zyski i straty aktuarialne ujmowana jest w innych całkowitych dochodach i nie podlega późniejszej reklasyfikacji do zysku lub straty.

Grupa rozpoznaje następujące zmiany w zobowiązaniach netto z tytułu określonych świadczeń w ramach odpowiednio kosztu własnego sprzedaży, kosztów ogólnego zarządu oraz kosztów sprzedaży na które składają się:

- koszty zatrudnienia (w tym między innymi koszty bieżącego zatrudnienia, kosztów przeszłego zatrudnienia),
- odsetki netto od zobowiązania netto z tytułu określonych świadczeń.

Skutki obniżenia wieku emerytalnego w kalkulacji rezerw traktowane są jako element wyceny wpływający na rachunek zysków i strat.

9.20. Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne

Zgodnie z polską praktyką gospodarczą akcjonariusze/ udziałowcy jednostek mogą dokonać podziału zysku na cele pracownicze w formie zasilenia funduszu socjalnego oraz na inne fundusze specjalne.

9.21. Przychody

Przychody są ujmowane w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że Grupa uzyska korzyści ekonomiczne związane z daną transakcją oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób. Przychody są rozpoznawane w wartości godziwej zapłaty otrzymanej lub należnej, po pomniejszeniu o podatek od towarów i usług (VAT) oraz rabaty. Przy ujmowaniu przychodów obowiązują również kryteria przedstawione poniżej.

Od 1 stycznia 2018 roku Grupa stosuje zapisy MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” zgodnie z którym przychody ujmuje się w kwocie wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

W większości kontraktów, moment przeniesienia kontroli na klienta następuje po dostarczeniu dóbr. W takich przypadkach, zgodnie z MSSF 15, wszystkie przyrzeczone w umowie dobra i usługi (np., montażu, gwarancje, fundamenty, wyposażenie dodatkowe) traktowane są, jako jedno świadczenie przyrzeczone w umowie i ujmują się jako przychód jednorazowo w określonym momencie.

W przypadku, gdy wynik kontraktu może być wiarygodnie oszacowany, przychody i koszty są rozpoznawane w odniesieniu do stopnia zaawansowania realizacji kontraktu na dzień bilansowy. Stopień zaawansowania mierzony jest zwykle jako proporcja kosztów poniesionych od dnia zawarcia umowy do całości szacowanych kosztów kontraktu według sporządzonych kalkulacji. W przypadku natomiast gdy stopień zaawansowania nie zakończonej usługi nie jest możliwy do ustalenia w sposób wiarygodny na dzień bilansowy, to przychód z wykonania usługi ustala się w wysokości poniesionych w danym okresie sprawozdawczym kosztów, nie wyższych od kosztów, których pokrycie przez zamawiającego w przyszłości jest prawdopodobne.

Koszty związane z kontraktem rozpoznawane są jako koszty okresu w jakim zostały poniesione.

W przypadku, kiedy istnieje prawdopodobieństwo, że koszty kontraktu przekroczą przychody, spodziewana strata na kontrakcie jest natychmiast rozpoznawana i ujmowana jako koszt.

Aktualizacji kosztów i przychodów na kontrakcie dokonuje się zawsze w przypadku istotnych zmian finansowych realizacji kontraktu, ale nie rzadziej niż raz na kwartał.

Przychód na koniec okresu sprawozdawczego ustala się proporcjonalnie do stopnia zaawansowania realizacji kontraktu, po odliczeniu przychodów które wpłynęły na wynik finansowy w poprzednich okresach sprawozdawczych.

Prawidłowość przyjętej metody ustalania stopnia zaawansowania wykonania usługi oraz przewidywanych całkowitych kosztów i przychodów z realizacji usługi jest weryfikowana przez Spółkę najpóźniej na dzień bilansowy. Ewentualne korekty wynikające z weryfikacji wpłyną na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym ich dokonano.

9.21.1. Sprzedaż towarów i produktów

Przychody są ujmowane, jeżeli znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności do towarów i produktów zostały przekazane nabywcy oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób.

9.21.2. Świadczenie usług

Przychody z tytułu świadczenia usług są ujmowane na podstawie stopnia zaawansowania ich realizacji.

Procentowy stan zaawansowania realizacji usługi ustalany jest jako stosunek kosztów poniesionych do szacowanych kosztów niezbędnych do zrealizowania zlecenia.

Jeżeli wyniku kontraktu nie można wiarygodnie oszacować, wówczas przychody uzyskiwane z tytułu tego kontraktu są ujmowane tylko do wysokości poniesionych kosztów, które Grupa spodziewa się odzyskać.

9.21.3. Odsetki

Przychody z tytułu odsetek są ujmowane sukcesywnie w miarę ich naliczania (z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, stanowiącej stopę dyskontującą przyszłe wpływy pieniężne przez szacowany okres życia instrumentów finansowych) w stosunku do wartości bilansowej netto danego składnika aktywów finansowych.

9.21.4. Dywidendy

Dywidendy są ujmowane w momencie ustalenia praw akcjonariuszy lub udziałowców do ich otrzymania.

9.21.5. Przychody z tytułu wynajmu (leasingu operacyjnego)

Przychody z tytułu wynajmu nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są metodą liniową przez okres wynajmu w stosunku do otwartych umów.

9.21.6. Dotacje rządowe

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje rządowe są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób wspólny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana na koncie przychodów przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, ujmowana w zysku lub stracie przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

9.22. Podatki

9.22.1. Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwot przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które prawnie lub faktycznie już obowiązywały na dzień bilansowy.

9.22.2. Podatek odroczony

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, podatek odroczony jest obliczany metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa na podatek odroczony powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na zysk lub stratę brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych ulg podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych

na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu odroczonego podatku dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na zysk lub stratę brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku jest ujmowany w bilansie jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęty składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlega ponownej ocenie na każdy dzień bilansowy i jest ujmowany do wysokości odzwierciedlającej prawdopodobieństwo osiągnięcia w przyszłości dochodów do opodatkowania, które pozwolą na odzyskanie tego składnika aktywów.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczoney wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień bilansowy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza zyskiem lub stratą jest ujmowany poza zyskiem lub stratą: w innych całkowitych dochodach dotyczący pozycji ujętych w innych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.

Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

9.22.3. Podatek od towarów i usług

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych; wtedy jest on ujmowany odpowiednio jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług.

Kwota netto podatku od towarów i usług możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako część należności lub zobowiązań.

9.23. Zysk netto na akcję

Zysk netto na akcję dla każdego okresu jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto za dany okres przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Nie występują rozważające potencjalne akcje zwykłe.

10. Segmenty operacyjne

Segment operacyjny działalności jest to dający się wyodrębnić obszar działalności gospodarczej Grupy zajmujący się produkcją wyrobów lub świadczeniem usług (segment branżowy) lub działający w określonym środowisku ekonomicznym (segment geograficzny), z działalnością którego jest związane ryzyko charakterystyczne dla danego obszaru działalności Grupy.

Podstawowy wzór podziału sprawozdawczości Grupy oparty jest na segmentach branżowych, a uzupełniający na segmentach geograficznych. Organizacja i zarządzanie przedsiębiorstwem odbywają się w podziale na segmenty, odpowiednio do rodzaju oferowanych wyrobów i usług. Każdy z segmentów stanowi strategiczną jednostkę, oferującą inne wyroby i obsługującą inne rynki.

Grupa prowadzi działalność w następujących segmentach:

- produkcja obrabiarek
- odlewów
- modeli
- części i zespoły do maszyn
- remonty
- pozostałe usługi

Segmenty produkcji obrabiarek, części i zespoły maszyn, remonty są przyporządkowane do Spółki „RAFA-MET” S.A., natomiast segment odlewy oraz modele do spółki Odlewni „Rafamet” sp. z o.o. Segment pozostałe usługi jest przyporządkowany do spółek Fabryka Obrabiarek „Rafamet” S.A., Odlewnia „Rafamet” sp. z o.o. oraz „Rafamet-Service & Trade sp. z o. o.

Zarząd jednostki dominującej monitoruje oddzielnie wyniki operacyjne segmentów w celu podejmowania decyzji dotyczących alokacji zasobów, oceny skutków tej alokacji oraz wyników działalności.

Uzupełniającym segmentem sprawozdawczym jest segment geograficzny określony na podstawie lokalizacji rynków zbytu. Wydzielono następujące segmenty:

- Rynek krajowy (Polska)
- Zagranica

Przychody segmentu

Przychody segmentu są przychodami osiąganymi bądź to ze sprzedaży zewnętrznym klientom, bądź z transakcji z innymi segmentami Grupy, które są wykazywane w rachunku zysków i strat Grupy i dają się bezpośrednio przyporządkować do danego segmentu wraz z odpowiednią częścią przychodów, którą w oparciu o racjonalne przesłanki można przypisać do tego segmentu. Do przychodów segmentu nie zalicza się:

- a) przychodów finansowych,
- b) pozostałych przychodów operacyjnych.

Koszty segmentu

Koszty segmentu są kosztami składającymi się z kosztów sprzedaży zewnętrznym klientom oraz kosztów transakcji realizowanych z innymi segmentami Grupy, które wynikają z działalności operacyjnej danego segmentu i dają się bezpośrednio przyporządkować do tego segmentu wraz z odpowiednią częścią kosztów, które w oparciu o racjonalne przesłanki można przypisać do danego segmentu. Do kosztów segmentu nie zalicza się:

- a) kosztów finansowych,
- b) pozostałych kosztów operacyjnych,
- c) obciążeń z tytułu podatku dochodowego,
- d) kosztów, które dotyczą poszczególnych spółek Grupy jako całości.

Jednakże niekiedy koszty występujące na poziomie Grupy ponoszone są na rzecz segmentu. Takie koszty stanowią koszty segmentu, jeżeli dotyczą działalności operacyjnej segmentu i można je w oparciu o racjonalne przesłanki bezpośrednio przyporządkować lub przypisać do segmentu.

Zysk segmentu to zysk wygenerowany przez poszczególne segmenty bez alokacji kosztów ogólnozakładowych, udziału w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć rozliczanych zgodnie z metodą praw własności, przychodów i kosztów finansowych oraz pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych.

Grupa zazwyczaj rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych – przy zastosowaniu bieżących cen rynkowych.

Żaden z segmentów operacyjnych Grupy nie został połączony z innym segmentem w celu stworzenia segmentów sprawozdawczych.

Zarząd monitoruje oddzielnie wyniki operacyjne segmentów w celu podejmowania decyzji dotyczących alokacji zasobów, oceny skutków tej alokacji oraz wyników działalności. Podstawą oceny wyników działalności jest zysk

lub strata na działalności operacyjnej, które w pewnym zakresie, są mierzone inaczej niż zysk lub strata na działalności operacyjnej w sprawozdaniu finansowym. Finansowanie Grupy (łącznie z kosztami i przychodami finansowymi) oraz podatek dochodowy są monitorowane na poziomie Grupy i nie ma miejsca ich alokacja do segmentów.

Zarząd nie monitoruje aktywów i zobowiązań z poziomu poszczególnych segmentów sprawozdawczych.

DODATKOWE NOTY I OBJAŚNIENIA DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

11. Przychody i koszty

11.1. Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży	01-12.2018	01-12.2017
Sprzedaż produktów i usług	119 251	107 322
Sprzedaż towarów i materiałów	2 065	4 477
w tym :		
- zrealizowane różnice kursowe od należności z tytułu dostaw	(418)	(367)
- różnice kursowe dotyczące wyceny należności z tytułu dostaw	741	(1 068)
SUMA przychodów ze sprzedaży	121 316	111 799

Segmenty Geograficzne

Segmenty	01-12.2018		01-12.2017	
	Ogółem	Ze sprzedaży eksportowej	Ogółem	Ze sprzedaży eksportowej
Obrabiarki	64 222	53 026	64 478	56 611
Odlewy	39 990	25 985	30 520	25 263
Modele	1 871	894	2 014	1 846
Części i zespoły do maszyn	2 707	2 147	1 618	1 288
Remonty	6 242	4 687	2 887	631
Pozostałe	6 284	2 871	10 282	7 409
Ogółem	121 316	89 610	111 799	93 048

Przychody ze sprzedaży - szczegółowa struktura geograficzna

	01-12.2018		01-12.2017	
	w PLN	w %	w PLN	w %
Kraj	31 706	26,1%	18 751	16,8%
Eksport	89 610	73,9%	93 048	83,2%
Razem	121 316	100,0%	111 799	100,0%

W bieżącym oraz poprzednim roku obrotowym nie wystąpiły przychody związane z pojedynczym odbiorcą, które przekraczają 10% ogółu przychodów.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Informacje o poszczególnych segmentach branżowych wg stanu na 31.12.2018 r.

Rodzaj asortymentu		Obrabiarki	Odlewy	Modele	Remonty	Części zamienne	Przychody i koszty niefakturowane	Pozostałe	Koszty nieprzypisane	Ogółem
Przychody ze sprzedaży	Sprzedaż na zewnątrz	64 222	35 060	1 871	6 242	2 707	4 930	6 284	0	121 316
	Sprzedaż pomiędzy segmentami		2 304	673	1 843	167		2 713		7 700
Koszty segmentu	Koszty sprzedaży zewnętrznej	51 620	29 897	2 017	4 843	1 728	4 628	2 795	0	97 528
	Koszty sprzedaży pomiędzy segmentami		1 855	588	1 453	78		3 651		7 625
Koszty nieprzypisane/ ogólne									20 376	20 376
Zysk/ (strata) segmentu		12 602	5 163	-146	1 399	979	302	3 489	-20 376	3 412
Pozostałe przychody operacyjne									656	656
Pozostałe koszty operacyjne									913	913
Przychody finansowe									311	311
Koszty finansowe									2 258	2 258
Udziały w zyskach/ stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć rozliczanych zgodnie z metoda praw własności									0	0
Zysk/(strata) przed opodatkowaniem		12 602	5 163	-146	1 399	979	302	3 489	- 22 580	1 208
Podatek dochodowy									437	437
Zysk/ (strata) netto		12 602	5 163	-146	1 399	979	302	3 489	-23 017	771

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Informacje o poszczególnych segmentach branżowych wg stanu na 31.12.2017 r.

Rodzaj asortymentu		Obrabiarki	Odlewy	Modele	Remonty	Części zamienne	Pozostałe	Koszty nieprzypisane	Ogółem
Przychody ze sprzedaży	Sprzedaż na zewnątrz	64 478	30 520	2 014	2 887	1 618	10 282	0	111 799
	Sprzedaż pomiędzy segmentami		2 004	377		922	4 531		7 834
Koszty segmentu	Koszty sprzedaży zewnętrznej	53 322	25 943	1 747	2 454	1 188	5 495	0	90 149
	Koszty sprzedaży pomiędzy segmentami		1 655	326		805	5 010		7 796
Koszty nieprzypisane/ ogólne								19 989	19 989
Zysk/ (strata) segmentu		11 156	4 577	267	433	430	4 787	-19 989	1 661
Pozostałe przychody operacyjne								2 103	2 103
Pozostałe koszty operacyjne								372	372
Przychody finansowe								145	145
Koszty finansowe								2 490	2 490
Udziały w zyskach/ stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć rozliczanych zgodnie z metoda praw własności								0	0
Zysk przed opodatkowaniem		11 156	4 577	267	433	430	4 787	- 20 603	1 047
Podatek dochodowy								343	343
Zysk/ (strata) netto		11 156	4 577	267	433	430	4 787	-20 946	704

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

Od 1 stycznia 2018 roku Spółka dominująca stosuje zapisy MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”, w którym przychody ujmuje się w kwocie wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniami jednostki – jest w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

W większości kontraktów, moment przeniesienia kontroli na klienta następuje po dostarczeniu dóbr. W przypadkach, zgodnie z MSSF 15, wszystkie przyrzeczone w umowie dobra i usługi (np., montaż fundamentów, wyposażenie dodatkowe) są traktowane, jako jedno świadczenie przyrzeczone w umowie i wane jako przychód jednorazowo w określonym momencie.

Umowy o usługę budowlaną	01-12.2018 r.	01-12.2017 r.
Przychody z tytułu realizowanych kontraktów	68 660	68 660
Poniesione koszty z tytułu realizowanych kontraktów (tkw)	53 013	53 013
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Należności z tytułu kontraktów na dzień bilansowy	43 441	43 441
Zaliczki otrzymane z tytułu kontraktu na dzień bilansowy	13 154	13 154
Zobowiązania z tytułu wyceny kontraktów długoterminowych	1 858	1 858

11.2. Pozostałe przychody operacyjne

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	01-12.2018	01-12.2017
Rozwiązanie odpisów aktualizujących należności	20	20
Rozwiązanie odpisów aktualizujących zapasy	14	14
Uzyskane kary, grzywny i odszkodowania	47	47
Przychody za sprzedaży odpadów	1	1
Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	53	53
Zakończenie umowy leasingu	42	42
Umorzenie zobowiązań	14	14
Ujawnienie środków trwałych	81	81
Nadwyżki inwentaryzacyjne	151	151
Obniżenie wartości przeszacowanych dostaw z lat ubiegłych	-	-
Dotacja rozliczana w czasie	155	155
Pozostałe przychody	78	78
RAZEM	656	656

11.3. Pozostałe koszty operacyjne

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	01-12.2018	01-12.2017
Odpis aktualizujący wartość należności	91	91
Odpis aktualizujący wartość zapasów	-	-
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	84	84
Nieodzyskany podatek VAT	377	377
Darowizny	32	32
Koszty postępowania sądowego	67	67
Niedobory inwentaryzacyjne	-	-
Kary i odszkodowania	220	220

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Szkody	23	6
Pozostałe koszty	19	114
RAZEM	913	372

11.4. Przychody finansowe

PRZYCHODY FINANSOWE	01-12.2018	01-12.2017
Przychody z tytułu odsetek od kontrahentów	4	4
Przychody z tytułu odsetek od lokat bankowych	1	2
Nadwyżka dodatnich różnic kursowych na środkach pieniężnych		
Nadwyżka dodatnich różnic kursowych z tytułu wyceny zobowiązań leasingowych		138
Nadwyżka dodatnie różnice kursowe niezrealizowane	52	
Nadwyżka dodatnie różnice kursowe forward	10	
Zysk ze sprzedaży aktywów finansowych rozliczanych przez wynik finansowy	166	
Rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość należności	4	
Rozwiązanie odpisów aktualizujących udziały i akcje	71	
Pozostałe	3	1
RAZEM	311	145

11.5. Koszty finansowe

KOSZTY FINANSOWE	01-12.2018	01-12.2017
Odsetki i prowizje od kredytów	1 262	1 164
Odsetki od zobowiązań handlowych i budżetowych	60	63
Część odsetkowa od leasingu	353	303
Odpisy aktualizujące naliczone odsetki		4
Nadwyżka ujemne różnice kursowe	160	161
Nadwyżka ujemnych różnic kursowych na środkach pieniężnych		495
Koszty prowizji od otrzymanych gwarancji	377	300
Ujemne różnice kursowe od wyceny forwardów	29	
Ujemne różnice kursowe od wyceny zobowiązań leasingowych	17	
Pozostałe		
RAZEM	2 258	2 490

11.6. Koszty według rodzajów

KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	01-12.2018	01-12.2017
Amortyzacja	8 702	8 361
Zużycie materiałów i energii	46 058	47 376
w tym :		
- zrealizowane różnice kursowe od zobowiązań z tytułu dostaw	15	-33
- różnice kursowe dotyczące wyceny zobowiązań z tytułu dostaw	9	-327
Usługi obce	13 948	13 023
Podatki i opłaty	2 202	2 030
Koszty świadczeń pracowniczych	40 892	38 878
Pozostałe koszty rodzajowe	3 602	3 532

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Suma kosztów według rodzaju	115 404	113 200
Zmiana stanu zapasów i rozliczeń międzyokresowych (wzrost wielkość dodatnia, zmniejszenie wielkość ujemna)	-4 854	3 577
Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby	3 982	3 468
Koszty sprzedaży	3 214	5 472
Koszty ogólnego zarządu	19 606	19 114
Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	93 456	81 569
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	1 628	3 983
Koszt sprzedanych produktów, towarów i materiałów	95 084	85 552

11.7. Koszty amortyzacji, odpisów aktualizujących, różnic kursowych ujęte w zysku lub stracie

	<i>rok zakończony 31.12.2018</i>	<i>rok zakończony 31.12.2017</i>
Pozycje ujęte w koszcie własnym sprzedaży:		
Amortyzacja środków trwałych	7 491	7 236
Amortyzacja wartości niematerialnych	537	465
	<u>8 028</u>	<u>7 701</u>
Pozycje ujęte w kosztach sprzedaży		
Amortyzacja środków trwałych		
Amortyzacja wartości niematerialnych		
	<u> </u>	<u> </u>
Pozycje ujęte w kosztach ogólnego zarządu:		
Amortyzacja środków trwałych	531	426
Amortyzacja wartości niematerialnych	143	234
	<u>674</u>	<u>660</u>

11.8. Koszty świadczeń pracowniczych

	<i>rok zakończony 31.12.2018</i>	<i>rok zakończony 31.12.2017</i>
Wynagrodzenia	32 309	30 684
Koszty ubezpieczeń społecznych	6 400	5 950
Koszty świadczeń emerytalnych	380	531
Pozostałe koszty świadczeń pracowniczych	1 803	1 713
Koszty świadczeń pracowniczych ogółem, w tym:	40 892	38 878
Pozycje ujęte w koszcie własnym sprzedaży	28 589	27 653
Pozycje ujęte w kosztach sprzedaży		
Pozycje ujęte w kosztach ogólnego zarządu	12 303	11 225

12. Składniki innych całkowitych dochodów

Składniki innych całkowitych dochodów przedstawiają się następująco:

	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
(Straty) aktuarialne dotyczące rezerw na świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia brutto	(205)	(276)
Podatek dochodowy dotyczący strat aktuarialnych	38	53

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	0	0
	(167)	(223)

13. Podatek dochodowy

13.1. Obciążenie podatkowe

Główne składniki obciążenia podatkowego za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku przedstawiają się następująco:

PODATEK DOCHODOWY	31.12.2018	31.12.2017
Bieżący podatek dochodowy:	73	1 500
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	73	1 500
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	-	-
Podatek odroczony:	364	(1 157)
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	364	(1 157)
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	437	343
Podatek dochodowy odniesiony w pozostałe całkowite dochody	(38)	(53)
Podatek dotyczący zysków (strat) aktuarialnych	(38)	(53)

13.2. Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej

Uzgodnienie podatku dochodowego od zysku/(straty) brutto przed opodatkowaniem według ustawowej stawki podatkowej, z podatkiem dochodowym liczonym według efektywnej stawki podatkowej Grupy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku przedstawia się następująco:

	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Zysk /(strata) brutto przed opodatkowaniem z działalności kontynuowanej	1 208	1 047
Zysk /(strata) przed opodatkowaniem z działalności zaniechanej	0	0
Zysk /(strata) brutto przed opodatkowaniem	1 208	1 047
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce, wynoszącej 19%	230	199
<u>Wykorzystanie strat podatkowych z tytułu których nie utworzono aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego</u>	-25	0
<u>Koszty trwale nie stanowiące kosztów uzyskania przychodów (efekt podatkowy), w tym:</u>	249	311
- zapłacone kary/ koszty spraw sądowych	40	2
- nieodzyskany VAT	72	-
- odsetki budżetowe	7	4
- koszty reprezentacji	15	12
- składki PFRON	38	38
- pozostałe	77	255
<u>Przychody trwale nie będące podstawą do opodatkowania</u>	-17	-167
Podatek według efektywnej stawki podatkowej wynoszącej (36%) (2017: 33%)	437	343
Podatek dochodowy (obciążenie) wykazany w zysku lub stracie	437	343
Podatek dochodowy przypisany działalności zaniechanej	0	0

13.3. Odroczonego podatek dochodowy

Odroczony podatek dochodowy wynika z następujących pozycji:

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej	
	31.12.2018	31.12.2017
<i>Rezerwa z tytułu podatku odroczonego</i>		
Różnica między wartością bilansową i środków trwałych	5 984	6 153
Wynik wyceny realizowanych kontraktów	1 690	1 120
Rezerwa z tytułu dostaw niefakturowanych	128	
Pozostałe	44	31
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	7 846	7 304
<i>Aktywa z tytułu podatku odroczonego</i>		
Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe z tytułu świadczeń pracowniczych	2 717	2 884
Niewypłacone wynagrodzenia i składki ZUS	257	271
Odpisy aktualizujące należności udziałów i zapasów	236	241
Odpisy aktualizujące wartość inwestycji		
Rezerwy na koszty	77	91
Zobowiązanie z tytułu wyceny kontraktów	117	257
Niezapłacone w terminie zobowiązania	1	1
Straty możliwe do odliczenia od przyszłych dochodów do opodatkowania	634	144
Pozostałe	451	471
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	4 490	4 360

Aktywa/ Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	31.12.2018	31.12.2017
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	4 490	4 360
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego – działalność kontynuowana	7 846	7 304
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego – działalność zaniechana	-	-
Aktywa/Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	-3 356	-2 944

14. Majątek socjalny oraz zobowiązania ZFŚS

Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych z późniejszymi zmianami stanowi, że Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych tworzą pracodawcy zatrudniający powyżej 20 pracowników na pełne etaty. Grupa tworzy taki fundusz i dokonuje okresowych odpisów w wysokości odpisu podstawowego oraz odpisu dla emerytów i rencistów. Celem Funduszu jest finansowanie działalności socjalnej oraz pozostałych kosztów socjalnych.

Grupa nie skompensowała aktywa Funduszu ze swoimi zobowiązaniami wobec Funduszu, ponieważ aktywa te nie spełniają definicji aktywów Grupy.

Tabele poniżej przedstawiają analitykę aktywów, zobowiązań oraz kosztów Funduszu.

	31.12.2018	31.12.2017
Zwiększenie funduszu z zysku	44	80
Środki pieniężne	118	127
Zobowiązania z tytułu Funduszu	111	127
Saldo po skompensowaniu	-	-

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
Odpisy na Fundusz w okresie obrotowym	710	727

15. Zysk przypadający na jedną akcję

Zysk podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku netto za okres przypadającego na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu okresu.

Zysk rozwodniony przypadający na jedną akcję nie jest obliczany ponieważ nie ma instrumentów rozwadniających.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące zysku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego zysku na jedną akcję:

	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
Zysk netto z działalności kontynuowanej	771	704
Zysk/ Strata na działalności zaniechanej	-	-
Zysk netto	<u>771</u>	<u>704</u>

	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku na jedną akcję	<u>4.318.701</u>	<u>4.318.701</u>

Zysk na jedną akcję (w złotych)	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
- podstawowy z zysku za okres przypadającego udziałowcom jednostki dominującej	0,18	0,16
- podstawowy z zysku z działalności kontynuowanej za okres przypadającego udziałowcom jednostki dominującej	0,18	0,16

16. Dywidendy wypłacone i zaproponowane do wypłaty

W dniu 26.06.2018 r. Walne Zgromadzenie RAFAMET S.A. podjęło uchwałę o podziale zysku za rok 2017 i wypłacie dywidendy. Na wypłatę dywidendy przeznaczono kwotę 1.036.488,24 zł, tj. 0,240 zł na jedną akcję. Dzień dywidendy wyznaczono na 24.09.2018 r. Termin wypłaty dywidendy ustalono na dzień 08.10.2018 r. Dywidendą objęte są wszystkie akcje Spółki, tj. 4.318.701 szt.

W dniu 26.06.2017 r. Walne Zgromadzenie RAFAMET S.A. podjęło uchwałę o podziale zysku za rok 2016 i wypłacie dywidendy. Na wypłatę dywidendy przeznaczono kwotę 1.295.610,30 zł, tj. 0,30 zł na jedną akcję płatne w dwóch ratach. Dzień dywidendy wyznaczono na 16.08.2017 r. Termin wypłaty dywidendy ustalono na dzień 30.08.2017 r. dla kwoty 647.805,15 zł tj. 0,15 zł na jedną akcję oraz na dzień 30.11.2017 r. dla kwoty 647.805,15 zł tj. 0,15 zł na jedną akcję. Dywidendą objęte były wszystkie akcje Spółki, tj. 4.318.701 szt.

17. Rzeczowe aktywa trwałe

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE (STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA) - wartość netto	Własne	Używane na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy, w tym umowy leasingu	Grunty użytkowane wieczyste	RAZEM
na dzień 31.12.2018 r.	70 470	18 440	914	89 824
na dzień 31.12.2017 r.	74 985	17 350	919	93 254

Ustanowione obciążenia na majątku

Łączna wartość ustanowionych hipotek na nieruchomościach z tytułu umów kredytowych i leasingowych na dzień 31.12.2018 r. wynosiła 51.079 tys. zł i wzrosła w stosunku do stanu na dzień 31.12.2017 roku o 2.095 tys. zł z tytułu zabezpieczenia przedmiotu leasingu na rzecz Millennium Leasing sp. z o.o.

Są to nieruchomości Emitenta wpisane do ksiąg wieczystych KW 27489, KW 37404, KW 37416, KW 37417, KW 37418, KW 55444 obciążone hipoteką do sumy 32.400 tys. zł, oraz nieruchomości Odlewni Rafamet sp. z o.o. wpisane do księgi wieczystej GL 1R/00032536/6 obciążone do sumy 18.679 tys. zł.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Zmiany rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) – za okres 1.01.2018 -31.12.2018 r.

Rok zakończony dnia 31.12.2018 r.	<i>Grunty</i>	<i>Budynki i budowle</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe środki trwałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość brutto na dzień 01.01.2018	1 026	35 970	100 604	2 481	9 283	7 821	157 185
Zwiększenie w okresie 01.-12.2018	0	276	13 369	676	113	5 121	19 555
- zakupy	0	0	299	125	99	5 121	5 644
- przyjęcia ze środków trwałych z budowy		226	7 125		14		7 365
- leasing finansowy			5 808	551	0		6 359
- pozostałe zwiększenia		50	137		0		187
Zmniejszenie w okresie 01.-12.2018	0	0	8 492	345	54	7 365	16 256
- sprzedaż i likwidacja		0	8 442	24	54		8 520
- przyjęcia ze środków trwałych z budowy						7 365	7 365
- zakończenie leasingu				321			321
- pozostałe zmniejszenia			50				50
Wartość brutto na dzień 31.12.2018	1 026	36 246	105 481	2 812	9 342	5 577	160 484
Umorzenie na dzień 01.01.2018	147	6 870	50 671	1 254	4 989		63 931
Amortyzacja za okres 01.-12.2018	4	865	6 077	381	689		8 016
Zmniejszenie z tytułu:	0	0	603	342	49		994
- sprzedaży i likwidacji			603	342	49		994
Umorzenie na dzień 31.12.2018	151	7 735	56 145	1 293	5 629		70 953
Wartość netto na dzień 01.01.2018 r.	879	29 100	49 933	1 227	4 294	7 821	93 254
Wartość netto na dzień 31.12.2018 r.	875	28 511	49 336	1 519	3 713	5 577	89 531

W 2018 roku zaciągnięto zaliczkę na środki trwałe w budowie o wartości 293 tys. zł. Zaliczki na środki trwałe w budowie na dzień 31.12.2018 roku wynoszą 293 tys. zł.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Zmiany rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) – za okres 1.01.2017 -31.12.2017 r.

Rok zakończony dnia 31.12.2017 r.	<i>Grunty</i>	<i>Budynki i budowle</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe środki trwałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość brutto na dzień 01.01.2017	1 026	35 570	99 753	1 922	9 080	5 739	153 090
Zwiększenie w okresie 01.-12.2017`	0	400	1 780	890	321	4 038	7 429
- zakupy	0	0	311	126	151	4 038	4 626
- przyjęcia ze środków trwałych z budowy		400	1 468		88		1 956
- leasing finansowy			0	764	0		764
- pozostałe zwiększenia			1		82		83
Zmniejszenie w okresie 01.-12.2017	0	0	929	331	118		1 378
- sprzedaż i likwidacja		0	929	331	118		1 378
- przyjęcia ze środków trwałych z budowy						1 956	1 956
Wartość brutto na dzień 31.12.2017	1 026	35 970	100 604	2 481	9 283	7 821	157 185
Umorzenie na dzień 01.01.2017	143	6 018	45 591	1 352	4 285		57 389
Amortyzacja za okres 01.-12.2017	4	852	5 837	232	729		7 654
Zmniejszenie z tytułu:	0	0	757	330	25		1 112
- sprzedaży i likwidacji			757	330	25		1 112
Umorzenie na dzień 31.12.2017	147	6 870	50 671	1 254	4 989		63 931
Wartość netto na dzień 01.01.2017 r.	883	29 552	54 162	570	4 795	5 739	95 701
Wartość netto na dzień 31.12.2017 r.	879	29 100	49 933	1 227	4 294	7 821	93 254

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

Do największych realizowanych inwestycji w toku należą:

Nazwa zadania	Wartość na 31.12.2018	Wartość na 31.12.2017
Budowa karuzelowego centrum obróbczego KCI 500 CNC	1 261	1 009
Budowa wiertarko-frezarki WFA3-200 CNC		5 747
Budowa tokarki TRB 155N	1 176	
Modernizacja frezarki bramowej LINE SL 236F140	506	
Remont i modernizacja wiertarko-frezarki WFM 100N	463	
Modernizacja hydrooczyszczarki		240
Modernizacja mieszarko-nasypywarki	28	
Modernizacja budynków		26
Modernizacja pieca indukcyjnego		91
Modernizacja linii regeneracji		383
Wykonanie obciążników żeliwnych		113
Dostawa i montaż oczyszczarki	793	
Skrzynie formierskie		50
Modernizacja zespołu modelowego		25
Modernizacja nagrzewnic		64
Modernizacja suwnicy	841	73
Wykonanie oprzyrządowania	206	
Pozostałe modernizacje	303	
RAZEM	5 577	7 821

W 2018 roku zakończono budowę wiertarko-frezarki WFA 3-200 CNC na którą nakłady wyniosły 5.747 tys. zł i przekazano do użytkowania w ramach leasingu zwrotnego.

Na dzień 31.12.2018 roku największe realizowane inwestycje obejmują;

- wykonanie karuzelówki KCI 500 CNC- poniesione nakłady 1.261 tys. zł,
- budowa tokarki TRB 155N- poniesione nakłady 1.176 tys. zł,
- modernizacja posiadanych obrabiarek – poniesione nakłady 971 tys. zł,
- modernizacja suwnicy – poniesione nakłady 841 tys. zł,
- dostawa i montaż oczyszczarki -793 tys. zł.

17.1. Leasing

Leasingowane środki trwałe

Środki trwałe	31.12.2018			31.12.2017		
	Wartość brutto	Umorzenie	Wartość netto	Wartość brutto	Umorzenie	Wartość netto
Maszyny i urządzenia	20 043	3 089	16 954	19 329	3 197	16 132
Środki transportu	1 315	204	1 111	1 298	414	884
Pozostałe środki trwałe	580	205	375	474	100	374
Razem	21 938	3 498	18 440	21 101	3 711	17 390

Wartość bilansowa maszyn i urządzeń użytkowanych na dzień 31 grudnia 2018 roku na mocy umów leasingu finansowego oraz umów dzierżawy z opcją zakupu wynosi 18.440 tys. zł. Na dzień 31.12.2017 r. 17.390 tys. zł.

Zobowiązania z tytułu umów leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu

Grupa użytkuje część maszyn, urządzeń oraz środków transportu w ramach leasingu finansowego a podatkowo –w ramach leasingu operacyjnego. Okres obowiązywania umowy leasingu wynosi: 5 lat dla poz. 1-2,4-7, 11, 12; 4 lata dla poz. 3,8,9,10. Z postanowień zawartych umów nie wynikają dodatkowe ograniczenia.

Umowy leasingu według stanu na dzień 31.12.2018 r.:

L.p.	Data zawarcia umowy	Strona umowy	Przedmiot umowy	Warunki finansowe leasingu (stopa finansowa)	Istotne warunki umowy
1.	26.11.2014r.	mLeasing sp. z o.o. Warszawa	4 suwnice z oprzyrządowaniem	EURIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza jej wydłużenie a po zakończeniu wykup
2.	10.12.2015r.	mLeasing sp. z o.o. Warszawa	Poziome centrum obróbcze Multitec 300	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza jej wydłużenie a po zakończeniu wykup
3.	13.09.2017 r.	Volkswagen Leasing sp. z o.o. Warszawa	3 samochody osobowe	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza po zakończeniu wykup
4.	30.11.2017 r.	Alior Leasing sp z o.o. Wrocław	2 samochody osobowe	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza po zakończeniu wykup
5.	07.03.2018 r.	PKO Leasing S.A. Łódź	Wiertarko frezarka WFA 3-200	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza po zakończeniu wykup
6.	29.11.2018 r.	Mercedes-Benz leasing Polska Sp. z o.o Warszawa	samochód osobowy	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza po zakończeniu wykup
7.	09.09.2014r.	Millenium Leasing sp. z o.o. Warszawa	tyglowy piec indukcyjny	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup oraz rozłożenie na raty wartości końcowej
8.	24.06.2015r.	PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	zespół chłodniczy	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup
9.	24.06.2015r.	PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	agregat wody	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup
10.	02.02.2016r.	Millenium Leasing sp. z o.o. Warszawa	stanowisko do sferoidyzacji z wyposażeniem	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup
11.	29.04.2016r.	Millenium Leasing sp. z o.o. Warszawa	mieszarko-nasypywarka masy formierskiej	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup
12.	31.08.2018r.	Millenium Leasing sp. z o.o. Warszawa	Samochody osobowe	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza po zakończeniu wykup

W 2018r. podpisano umowę leasingu zwrotnego na zakup wiertarko- frezarki WFA3-200 oraz umowy leasingu samochodów.

W 2018 r. zakończyła się umowa leasingu zwrotnego tokarki karuzelowej KCI 250/320N oraz 5 samochodów osobowych. Tokarka i 4 samochody zostały wykupione na własność po cenie wykupu.

Zobowiązania z tytułu umów leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu

Grupa użytkuje część maszyn, urządzeń oraz środków transportu w ramach leasingu finansowego a dodatkowo –w ramach leasingu operacyjnego. Okres obowiązywania umowy leasingu wynosi: 5 lat dla poz. 1-3,5,7, 10,14; 4 lata dla poz. 6,8,9,11,12,13; 3 lata dla poz.4. Z postanowień zawartych umów nie wynikają dodatkowe ograniczenia.

Umowy leasingu według stanu na dzień 31.12.2017 r.:

L.p.	Data zawarcia umowy	Strona umowy	Przedmiot umowy	Warunki finansowe leasingu (stopa finansowa)	Istotne warunki umowy
1.	10.12.2013r.	Mercedes - Benz Leasing Polska sp. z o.o. Warszawa	samochód osobowy	WIBOR 1R + marża	Warunków przedłużenia brak, po zakończeniu umowy ustalono prawo pierwokupu
2.	09.05.2013r.	Millenium Leasing sp. z o.o. Warszawa	tokarka karuzelowa KCI250/320N	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, po zakończeniu umowy ustalono prawo pierwokupu
3.	26.11.2014r.	mLeasing sp. z o.o. Warszawa	4 suwnice z przyzrządowaniem	EURIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza jej wydłużenie a po zakończeniu wykup
4.	07.09.2015r.	Volkswagen Leasing sp. z o.o. Warszawa	2 samochody osobowe	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza jej wydłużenie a po zakończeniu wykup
5.	10.12.2015r.	mLeasing sp. z o.o. Warszawa	Poziome centrum obróbcze Multitec 300	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza jej wydłużenie a po zakończeniu wykup
6.	13.09.2017 r.	Volkswagen Leasing sp. z o.o. Warszawa	3 samochody osobowe	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza po zakończeniu wykup
7.	30.11.2017 r.	Alior Leasing sp z o.o. Wrocław	2 samochody osobowe	WIBOR 1M + marża	Umowa dopuszcza po zakończeniu wykup
8.	18.07.2014 r.	Getin Leasing S.A.	samochód osobowy	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, po zakończeniu umowy ustalono prawo pierwokupu
9.	07.08.2014 r.	Getin Leasing S.A.	samochód osobowy	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, po zakończeniu umowy ustalono prawo pierwokupu
10.	09.09.2014r.	Millenium Leasing sp. z o.o. Warszawa	tyglowy piec indukcyjny	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup oraz rozłożenie na raty wartości końcowej
11.	24.06.2015r.	PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	zespół chłodniczy	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup
12.	24.06.2015r.	PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	agregat wody	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup
13.	02.02.2016r.	Millenium Leasing sp. z o.o. Warszawa	stanowisko do sferoidyzacji z wyposażeniem	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup
14.	29.04.2016r.	Millenium Leasing sp. z o.o. Warszawa	mieszarko-nasypywarka masy formierskiej	WIBOR 1M + marża	Warunków przedłużenia brak, umowa dopuszcza po jej zakończeniu wykup

W 2017r. podpisano nowe umowy leasingu samochodów. Zakończył się leasing urządzenia nieprzemysłowego AWO15OH. Przedmioty leasingu zostały wykupione na własność po cenie wykupu.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu tych umów oraz wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych netto przedstawiają się następująco:

	Nominalne raty leasingowe	Nominalne raty leasingowe	Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania, z tytułu leasingu finansowego, wymagalne w ciągu:				
w ciągu jednego roku	4 932	2 817	4 642	2 579
od 1 do 5 lat	5 599	4 785	5 297	4 614
powyżej 5 lat			-	-
RAZEM	10 531	7 602	9 939	7 193
Pomniejszone o przyszłe odsetki	(592)	(409)		-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	9 939	7 193		

Przedmioty leasingu na dzień 31.12.2018 r.

Wyszczególnienie	W odniesieniu do grup aktywów				Razem
	Grunty	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki	
2 obrabiarki		8 237			8 237
Samochody			1 111		1 111
Suwnice		2 502			2 502
piec indukcyjny		5 083			5 083
zespół chłodnicy				252	252
agregat wody				34	34
Stanowisko do sferoidyzacji z wyposażeniem		822		89	911
Mieszarko-nasypywarka masy formierskiej		310			310
Wartość bilansowa netto przedmiotów leasingu		16 954	1 111	375	18 440

Przedmioty leasingu na dzień 31.12.2017 r.

Wyszczególnienie	W odniesieniu do grup aktywów				Razem
	Grunty	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki	
2 obrabiarki		6 955			6 955
Samochody			884		884
Suwnice		2 730			2 730
piec indukcyjny		5 172			5 172
zespół chłodnicy				229	229
agregat wody				39	39
Stanowisko do sferoidyzacji z wyposażeniem		873		106	979
Mieszarko-nasypywarka masy formierskiej		402			402
Wartość bilansowa netto przedmiotów leasingu		16 132	884	374	17 390

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

18. Nieruchomości inwestycyjne

NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE	<i>rok zakończony 31.12.2018</i>	<i>rok zakończony 31.12.2017</i>
Stan na początek okresu	121	126
Zwiększenia w okresie sprawozdawczym, z tytułu:	-	-
- zmiana przeznaczenia środków trwałych	-	-
Zmniejszenia w okresie sprawozdawczym, z tytułu:	5	5
- amortyzacji bieżącej	5	5
Stan na koniec okresu	116	121

W roku zakończonym 31.12.2018 oraz 31.12.2017 przychody z wynajmu nieruchomości inwestycyjnych wyniosły 28,6 tys. zł. Najemca dodatkowo ponosi koszty za dostarczone media oraz inne usługi świadczone przez wynajmującego w oparciu o złożone zamówienie. Czynniki podlega corocznej waloryzacji wskaźnikiem wzrostu podatku od gruntów i nieruchomości płaconego przez wynajmującego. Koszty konserwacji, bieżące naprawy i remonty zobowiązany jest do ponoszenia zgodnie z umową najemca.

19. Wartości niematerialne

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	31.12.2018	31.12.2017
a) prace rozwojowe	703	1 079
b) oprogramowanie, patenty i licencje	435	261
c) dokumentacja	1 086	987
d) Znak towarowy	974	1 054
Razem	3 198	3 381

Zmiany wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) – za okres 1.01.2018-31.12.2018 r.

Rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku	<i>Koszty prac rozwojowych</i>	<i>Oprogramowanie patenty i licencje</i>	<i>Znak towarowy</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość brutto na dzień 1 stycznia 2018 roku	11 309	1 992	1 200	14 501
Nabycia		260		260
Wytworzenie	239			239
Reklasyfikacja				0
Likwidacja		4		4
Wartość brutto na dzień 31 grudnia 2018 roku	11 548	2 248	1 200	14 996
Umorzenie i odpisy aktualizujące na dzień 1 stycznia 2018 roku	9 243	1 731	146	11 120
Odpis amortyzacyjny za okres	516	86	80	682
Reklasyfikacja				0
Likwidacja		4		4
Umorzenie i odpisy aktualizujące na dzień 31 grudnia 2018 roku	9 759	1 813	226	11 798
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2018 roku	2 066	261	1 054	3 381
Wartość netto na dzień 31 grudnia 2018 roku	1 789	435	974	3 198

Zmiany wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) – za okres 1.01.2017-31.12.2017 r.

Rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku	<i>Koszty prac rozwojowych</i>	<i>Oprogramowanie patenty i licencje</i>	<i>Znak towarowy</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość brutto na dzień 1 stycznia 2017 roku	11 202	1 919	1 200	14 321
Nabycia		120		120
Wytworzenie	107			107
Reklasyfikacja				0
Likwidacja		47		47
Wartość brutto na dzień 31 grudnia 2017 roku	11 309	1 992	1 200	14 501
Umorzenie i odpisy aktualizujące na dzień 1 stycznia 2017 roku	8 704	1 698	66	10 468
Odpis amortyzacyjny za okres	539	80	80	699
Reklasyfikacja				0
Likwidacja		47		47
Umorzenie i odpisy aktualizujące na dzień 31 grudnia 2017 roku	9 243	1 731	146	11 120
				0
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2017 roku	2 498	221	1 134	3 853
Wartość netto na dzień 31 grudnia 2017 roku	2 066	261	1 054	3 381

20. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach wycenianych metodą praw własności

RAFAMET S.A. posiada 50% udziałów w firmie OOO „Stanrus-RAFAMET” z siedzibą w Moskwie. Wartość udziałów wynosi 5 tys. rubli. Spółka ta została powołana dla uczestnictwa w przetargach handlowych i pełni funkcje pośrednika handlowego na rynku wschodnim. Grupa zaprzestała wykazywać udział w stratach jednostki (ze względu na ujemne aktywa netto wspólnego przedsięwzięcia). Wartość skumulowanych nierozpoznanych strat (udziału w stratach) Grupy wynosi ok. 179 tys. złotych.

RAFAMET S.A. posiada 50% udziałów w spółce joint venture pod nazwą Hebei Rafamet Machinery Co.Ltd. z siedzibą w Chinach. Każdy z udziałowców objął 50% kapitału zakładowego. Wartość objętych udziałów przez RAFAMET S.A. w utworzonej spółce wynosi 815 tys. zł. Na dzień 31.12.2018 roku udziały nie zostały pokryte.

Zmiana stanu udziałów w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	Rok zakończony dnia 31.12.2018	Rok zakończony dnia 31.12.2017
Stan na początek okresu	-	-
Zwiększenia w okresie sprawozdawczym, z tytułu:	-	-
- udział w zysku		
- przeliczenie udziału w zysku/ stracie jednostki działającej za granicą	-	-
Zmniejszenia w okresie sprawozdawczym, z tytułu:	-	-
- przeliczenie udziału w zysku/ stracie jednostki działającej za granicą	-	-
- udział w stracie	-	-
Stan na koniec okresu	-	-

21. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Grupa posiada akcje i udziały niżej wymienionych spółek, które nie są notowane na giełdzie. Aktywa te wyceniane są w cenie nabycia pomniejszoną o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Odpisy aktualizujące tworzy się w pełnej wysokości, w oparciu o uzyskaną informację o negatywnych wynikach finansowych tych spółek.

W 2018 roku oraz w poprzednim roku, nie nabyto ani nie sprzedano posiadanych akcji i udziałów. Rozwiązano odpis aktualizujący posiadane akcje w spółce Polfer S.A. W związku z poprawą wyniku finansowego osiągniętego przez Spółkę.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	31.12.2018	31.12.2017
a) udziały i akcje (nie notowane na giełdzie)	326	326
b) akcje (notowane na giełdzie)	-	-
c) rozwiązanie odpisu aktualizującego	71	
RAZEM	397	326

Wykaz posiadanych akcji i udziałów

Stan na	Nazwa i siedziba Spółki	Wartość wg cen nabycia akcji	Trwała utrata wartości	Wartość bilansowa akcji	% udziału w kapitale jednostki	% głosów w organie stanowiącym Spółki
31.12.2018		1 096	-699	397	x	x
	Polfer S.A. Warszawa, ul. Dzielna 60	814	-543	271	1,21	1,21
	Ferrex sp. z o.o. Poznań, ul. R.Maya 1	126	-	126	1,42	1,42
	Mex-Holding sp. z o.o. w likwidacji Warszawa, ul. Mokotowska 49	-	-	-	0,05	0,05
	Len S.A. w likwidacji Kamienna Góra, ul. Nadrzeczna 1a	156	-156	-	0,30	0,30
31.12.2017		1 096	-770	326	x	x
	Polfer S.A. Warszawa, ul. Dzielna 60	814	-614	200	1,21	1,21
	Ferrex sp. z o.o. Poznań, ul. R.Maya 1	126	-	126	1,42	1,42
	Mex-Holding sp. z o.o. w likwidacji Warszawa, ul. Mokotowska 49	-	-	-	0,05	0,05
	Len S.A. w likwidacji Kamienna Góra, ul. Nadrzeczna 1a	156	-156	-	0,30	0,30

21.1. Należności długoterminowe

Należności długoterminowe	31.12.2018	31.12.2017
Kaucja gwarancyjna	767	590

Kaucja gwarancyjna obejmuje wpłatę dokonaną na zabezpieczenie zwrotu przedmiotu leasingu - pieca indukcyjnego wynikającego z umowy leasingu z dnia 09.09.2014 r. podpisaną z Millennium Leasing Sp. z o.o.

Należności długoterminowe o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty

	31.12.2018	31.12.2017
Od 1 roku do 3 lat	767	590
Od 3 lat do 5 lat		
powyżej 5 lat		
Należności długoterminowe brutto	767	590
odpis aktualizujący wartość należności	0	0
Należności długoterminowe netto	767	590

21.2. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe

	31.12.2018	31.12.2017
Dokumentacja rozliczana w czasie	404	
Ubezpieczenia majątkowe i osobowe	5	18
Oplaty serwisowe , wdrożenie programu, opłaty internetowe	6	8
Suma długoterminowych rozliczeń międzyokresowych	415	26

22. Zapasy

Zapasy wyceniane są według ceny nabycia lub kosztów wytworzenia nie wyższych od ich ceny sprzedaży netto możliwej do uzyskania na dzień bilansowy. Wartość netto możliwa do uzyskania jest oszacowaną ceną sprzedaży dokonywanej w toku bieżącej działalności gospodarczej, pomniejszona o szacowane koszty wykończenia oraz koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

Zapasy	31.12.2018	31.12.2017
Materiały netto	5 664	4 942
Produkcja w toku (według kosztu wytworzenia)	7 435	12 845
Produkty gotowe	11	527
Towary	1 255	208
Zapasy ogółem	14 365	18 522
- wartość bilansowa zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań	4 800	4 800

W okresie zakończonym dnia 31.12.2018 r. Grupa w związku z utylizacją materiału rozwiązała odpis aktualizujący na materiały zawiązany w 2016 r. w wysokości 14 tys. zł. W okresie zakończonym dnia 31.12.2018 r. grupa nie dokonała odpisów aktualizujących zapasy.

W okresie zakończonym dnia 31.12.2017 r. Grupa wykorzystwała odpis aktualizujący wyroby gotowe w wysokości 37 tys. zł, dotyczący sprzedanych odlewów wycenionych na dzień 31.12.2016r do ceny nie wyższej niż cena sprzedaży. W okresie zakończonym dnia 31.12.2017 r. grupa nie dokonała odpisów aktualizujących zapasy.

W roku zakończonym dnia 31.12.2018 roku zapasy do kwoty 4.800 tys. zł stanowiły zabezpieczenie umowy kredytowej zawartej z Bankiem Milenium S.A. dnia 14.09.2017 roku.

	31.12.2018	31.12.2017
Aktywa z tytułu umów z klientami	5 301	-
RAZEM	5 301	-

W związku ze stosowaniem przez Grupę od 01.01.2018 roku zapisów MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” z poz. „Zapasy” wyodrębniono poz. „Aktywa z tytułu umów z klientami”.

23. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności

23.1. Należności handlowe

Należności handlowe	31.12.2018	31.12.2017
od jednostek powiązanych	806	139
od pozostałych jednostek	33 413	33 247
Należności z tytułu dostaw i usług brutto:	34 219	33 386
odpisy aktualizujące wartość należności	421	343
Należności z tytułu dostaw i usług netto	33 798	33 043

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane. Z wybranymi kontrahentami Grupa ustala termin spłaty należności indywidualnie w przedziale od 1 do 3 miesięcy.

Grupa posiada odpowiednią politykę w zakresie dokonywania sprzedaży tylko zweryfikowanym klientom. Dzięki temu, zdaniem kierownictwa, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe, ponad poziom określony odpisem aktualizującym nieściągalne należności właściwym dla należności handlowych Grupy.

Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności handlowych

	31.12.2018	31.12.2017
Stan odpisów aktualizujących wartość należności handlowych na początek okresu	343	435
Zwiększenia, w tym:	82	4
dokonanie odpisów na należności	82	4
Zmniejszenia w tym:	4	96
rozwiązanie odpisów aktualizujących w związku ze spłatą należności	4	96
Stan odpisów aktualizujących wartość należności handlowych na koniec okresu	421	343

W 2018 r. Grupa utworzyła odpisy na należności z tytułu dostaw od odbiorcy z Nigerii w wysokości 82 tys. zł. Jest to ostatnia rata należna po wykonaniu przez RAFAMET S.A. montażu.

Należności handlowe o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty

	31.12.2018	31.12.2017
0-90	15 637	14 676
90-180	8 673	7 421
180-360		1 337
powyżej 360	3 852	1 265
Przeterminowane brutto	6 057	8 687
Należności z tytułu dostaw i usług brutto	34 219	33 386
odpis aktualizujący wartość należności	421	343
Należności z tytułu dostaw i usług netto	33 798	33 043

Przeterminowane należności handlowe

	do 90 dni	91 - 180	181 - 360	pow. 360	RAZEM
31.12.2018					
Przeterminowane należności z tytułu dostaw i usług brutto	4 454	292	10	1 301	6 057
odpisy aktualizujące wartość należności				339	339
Przeterminowane należności z tytułu dostaw i usług netto	4 454	292	10	962	5 718
31.12.2017					
Przeterminowane należności z tytułu dostaw i usług brutto	5 104	1 373	1 712	498	8 687
odpisy aktualizujące wartość należności				343	343
Przeterminowane należności z tytułu dostaw i usług netto	5 104	1 373	1 712	155	8 344

Należności przeterminowane, ale nie uznane za nieściągalne nie zostały objęte odpisem.

23.2. Należności z tytułu kontraktów

	31.12.2018	31.12.2017
od jednostek powiązanych	-	2 328
od pozostałych jednostek	43 441	28 315
Należności z tytułu kontraktów brutto:	43 441	30 643
odpisy aktualizujące wartość należności		
Należności z tytułu kontraktów netto:	43 441	30 643

23.3. Pozostałe należności

	31.12.2018	31.12.2017
należności z tytułu podatków, ceł i ubezpieczeń	1 945	3 995
zaliczki na dostawy	1 292	941
pozostałe należności	44	311
należności od spółek w postępowaniu upadłościowym, likwidacyjnym	360	352
dochodzone na drodze sądowej	0	19
Pozostałe należności (brutto)	3 641	5 618
odpisy aktualizujące należności	370	389
Pozostałe należności (netto)	3 271	5 229

Należności od spółek w postępowaniu upadłościowym i likwidacyjnym w wysokości 360 tys. zł obejmują:

- Należności od FUM Poręba w wysokości 263 tys. zł. W związku z ogłoszeniem upadłości likwidacyjnej majątku FUM Poręba z dnia 29.05.2015 roku w/w należności zostały zgłoszone do Sądu Rejonowego w Częstochowie. Na należności utworzono w 100% odpis aktualizujący wartość.
- Należności od Fablok Chrzanów w wysokości 89 tys. zł. W związku z postępowaniem upadłościowym należności objęto w 100% odpisem aktualizującym.

- Pozostałe należności układowe objęte odpisem aktualizującym w wysokości 8 tys. zł.

23.4. Struktura walutowa należności krótkoterminowych

	31.12.2018	31.12.2017
w walucie polskiej	49 983	37 122
w walutach obcych wg walut i po przeliczeniu na PLN	30 958	32 173
waluta – EUR	7 287	7 252
przeliczone na PLN	30 440	29 408
waluta – USD	23	22
przeliczone na PLN	83	76
waluta – AUD	168	1 010
przeliczone na PLN	435	2 670
waluta – CZK		119
przeliczone na PLN		19
Należności krótkoterminowe	80 941	69 295

24. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Na dzień 31.12.2018 r. oraz na dzień 31.12.2017r. nie wystąpiły aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.

25. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe

	31.12.2018	31.12.2017
Ubezpieczenia majątkowe i osobowe	138	141
Prowizje dotyczące maszyn w produkcji w toku		123
Energia rozliczana w czasie	70	70
Oplaty serwisowe , wdrożenie programu, opłaty internetowe	105	75
Koszty kontroli budynków	19	24
Modele rozliczane w czasie		30
Dokumentacja rozliczana w czasie	102	22
Koszty finansowe rozliczane w czasie	26	27
Pozostałe	30	32
Suma krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych	490	544

26. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31.12.2018	31.12.2017
Środki pieniężne w banku	2 225	5 554
Środki pieniężne w kasie	110	104
RAZEM	2 335	5 658

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania jednodniowych lokat bankowych. Lokaty krótkoterminowe są dokonywane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Grupy na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych dla nich stóp procentowych.

Struktura walutowa środków pieniężnych

	31.12.2018	31.12.2017
w walucie polskiej	450	416
w walutach obcych wg walut i po przeliczeniu na PLN	1 885	5 242
waluta – EUR	145	1 253
przeliczone na PLN	608	5 081
waluta – USD	11	46
przeliczone na PLN	40	156
waluta – AUD	479	
przeliczone na PLN	1 236	
pozostałe waluty przeliczone na PLN	1	5

27. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Na dzień 31.12.2018 r. oraz 31.12.2017 r. Grupa nie wykazuje aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia.

28. Kapitał podstawowy i kapitały zapasowe

28.1. Kapitał zakładowy

Seria/emisja Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania	Liczba akcji w szt.	Wartość jednostkowa w zł.	Wartość Serii/emisji wg wartości nominalnej w tys. zł	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji
A,B,C,D/ zwykle na okaziciela	Brak	1 363 290	10	13 633	Wpłata	01.07.1992
E/ zwykle na okaziciela	Brak	76 277	10	763	Wpłata	21.07.1994
F/ zwykle na okaziciela	Brak	2 879 134	10	28 791	Wpłata	21.12.2007
Razem liczba sztuk akcji		4 318 701				
Razem kapitał zakładowy				43 187		

Wszystkie wyemitowane akcje posiadają wartość nominalną wynoszącą 10,00 PLN i zostały w pełni opłacone.

28.1.1. Prawa akcjonariuszy

Akcje wszystkich serii są jednakowo uprzywilejowane co do dywidendy oraz zwrotu z kapitału.

28.1.2. Znaczący akcjonariusze

Według stanu na dzień zatwierdzenia do publikacji niniejszego sprawozdania tj. na dzień 24.04.2019 r. akcjonariuszami posiadającymi ponad 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy są:

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Akcjonariusze	Liczba akcji	Wartość akcji	Udział w kapitale zakładowym %	Liczba głosów	Udział w ogólnej liczbie głosów na WZA (%)
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Warszawa	2 042 214	20 422 140	47,29%	2 042 214	47,29%
Krzysztof Jędrzejewski	283 773	2 837 730	6,57%	283 773	6,57%
SEZAM IX Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych (701.423 akcji posiada „KW” sp. z o.o. – PROMAC spółka komandytowo – akcyjna)	1 131 423	11 314 230	26,20%	1 131 423	26,20%
Michał Tatarek z podmiotami powiązanymi	261 000	2 610 000	6,04%	261 000	6,04%

28.2. Kapitał zapasowy

	31.12.2018	31.12.2017
Kapitał zapasowy utworzony ponad wymaganą ustawowo minimalną wartość	24 909	22 283
Ustawowo wymagana wartość	14 396	14 396
Pokrycie straty z lat ubiegłych	(442)	
Z podziału zysku za rok poprzedni	82	2 626
RAZEM	38 945	39 305

28.3. Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ceny nominalnej

	31.12.2018	31.12.2017
Nadwyżka wartości emisyjnej akcji powyżej ceny nominalnej	13 034	13 034
RAZEM	13 034	13 034

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ceny nominalnej został utworzony w 2007 roku z nadwyżki wartości emisyjnej nad nominalną w kwocie 14 396 tys. zł., która została pomniejszona o koszty emisji akcji ujęte jako zmniejszenie kapitału zapasowego w kwocie 1 362 tys. zł.

28.4. Niepodzielony zysk/(strata) oraz ograniczenia w wypłacie dywidendy

Zgodnie z wymogami Kodeksu Spółek Handlowych, jednostka dominująca jest obowiązana utworzyć kapitał zapasowy na pokrycie straty. Do tej kategorii kapitału przelewa się co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy wykazanego w jednostkowym sprawozdaniu spółki dominującej, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej kapitału podstawowego jednostki dominującej. O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie; jednakże części kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego można użyć jedynie na pokrycie straty wykazanej w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej i nie podlega ona podziałowi na inne cele.

Dodatkowo, Grupa w ramach kapitałów własnych wykazuje nadwyżkę ze sprzedaży akcji powyżej ceny nominalnej, który został utworzony w 2007 r. z nadwyżki wartości emisyjnej akcji nad nominalną w kwocie 14 396 tys. zł, która została pomniejszona o koszty emisji akcji ujęte jako zmniejszenie kapitału zapasowego w kwocie 1 362 tys. zł.

Zgodnie z przepisami Kodeksu Spółek Handlowych kapitał ten nie podlega wypłacie w formie dywidendy dla Akcjonariuszy.

Zwraca się uwagę, iż istnieje ograniczenie wynikające z umowy kredytowej z bankiem PKO BP S.A, o której mowa w nocy nr 29 Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki, zobowiązującej Zarząd Spółki RAFAMET S.A. do niereko-

mendowania WZA wypłaty dywidendy w wysokości przekraczającej 50% zysku netto za rok obrotowy, za który zysk podlega podziałowi.

29. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki

	31.12.2018	31.12.2017
Kredyty w rachunku bieżącym	24 222	18 902
Pozostałe kredyty krótkoterminowe	3 000	3 000
Kredyty bankowe inwestycyjne długoterminowe		5 400
Kredyt bankowy inwestycyjny krótkoterminowe	5 400	2 600
Pożyczka z WFOŚiGW	469	587
Suma kredytów i pożyczek, w tym:	33 091	30 489
- długoterminowe	349	5 868
- krótkoterminowe	32 742	24 621
Płatne na żądanie lub w okresie do 1 roku	29 742	24 621
Powyżej 12 miesięcy – do 3 lat	3 349*	5 268
Powyżej 3 lat		600
Suma kredytów i pożyczek	33 091	30 489

* w tym kredyt inwestycyjny w wysokości 3.000 tys. zł prezentowany w bilansie jako kredyt krótkoterminowy.

Na dzień 31.12.2018 r. Grupa kapitałowa zwiększyła zadłużenie z tytułu wykorzystania kredytów o 2 602 tys. zł i wynosiło 33.091 tys. zł.

Na dzień 31.12.2018 r. Emitent posiada zadłużenie z tytułu kredytu inwestycyjnego w wysokości 5.400 tys. zł na budowę hali oraz kredyty w rachunku bieżącym na kwotę 17.871 tys. zł.

Umowę o kredyt inwestycyjny w kwocie 12.000 tys. zł Spółka RAFAMET S.A. zawarła dnia 21.03.2014 r. Końcowy okres spłaty kredytu przypada na dzień 20.03.2021 r., rozpoczęcie spłaty nastąpiło od dnia 30.04.2016 r. Oprocentowanie zostało ustalone na warunkach rynkowych Wibor 3M + marża banku. Umowę zawarto z PKO BP S.A. w Warszawie.

RAFAMET S.A. wykorzystywał przejściowo w ciągu roku środki kredytowe (kredyt w rachunku bieżącym) wynikające z umowy o limit kredytowy wielocelowy. Dostępność limitu w ramach ww. linii kredytowej w wysokości 15.000 tys. zł, zgodnie z aneksem nr 9 z dnia 15.02.2017 r., upływa dnia 15.02.2020 r. Oprocentowanie zostało ustalone na warunkach rynkowych Wibor 1M + marża banku. Umowę zawarto z PKO BP S.A. w Warszawie.

W dniu 21.05.2018 roku Spółka dominująca zawarła umowę o kredyt obrotowy na realizację kontraktu w kwocie 2.500 tys. zł., z mBank S.A. z siedzibą w Warszawie. Umowa została zawarta na warunkach finansowych Wibor 1M + marża banku. Okres spłaty kredytu przypada na dzień 20.05.2019 r. Zabezpieczenie kredytu stanowi weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową oraz cesja należności z kontraktu.

Zadłużenie z tytułu ww. kredytu na dzień 31.12.2018 r. wynosiło 2.500 tys. zł.

Dnia 24.05.2018 roku Spółka RAFAMET S.A. podpisała z HSBC Bank Polska S.A. aneks nr 19 do umowy z dnia 14.10.2009 r. o udzielenie kredytu w rachunku bieżącym, gwarancji i akredytyw do wysokości 6.000 tys. EUR.

Emitent może wykorzystywać niniejszy limit w następujący sposób:

- na gwarancje bankowe do wysokości 6.000 tys. EUR,
- kredyt w rachunku bieżącym do wysokości 1.000 tys. EUR.

Oprocentowanie kredytu w rachunku bieżącym zostało ustalone w oparciu o stawkę EURIBOR 1M + marża bankowa.

Prowizje bankowe zostały ustalone w oparciu o ceny rynkowe.

Zabezpieczenie umowy stanowią :

- cesje wierzytelności przysługujące Emitentowi z tytułu zawartych kontraktów handlowych,
- poddanie się egzekucji w trybie art.777 § 1 pkt. 5 Kodeksu Postępowania Cywilnego,
- pełnomocnictwo do rachunków bankowych Emitenta w banku.
- Zastaw rejestrowy na Karuzelowym Centrum Tokarskim KCI 600/800,
- Cesja praw z polisy ubezpieczeniowej

Określono termin dostępności limitu na dzień 24.05.2019 r.

Zadłużenie z tytułu kredytu w rachunku bieżącym na dzień 31.12.2018 r. wynosiło 0 tys. EUR.

Kredyt w rachunku bieżącym zawarty przez RAFAMET S.A. z mBank S.A. w Warszawie – umowa nr 19/052/16/Z/VV z późniejszymi aneksami, do kwoty 2.000 tys. zł z terminem spłaty do dnia 31.08.2019 r.

- umowa została zawarta na warunkach finansowych WIBOR O/N + marża banku,
- prowizje od kredytu zostały ustalone w oparciu o ceny rynkowe,
- zabezpieczenie spłaty kredytu stanowią m.in.: weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową Emitenta oraz cesja wierzytelności z kontraktu.

Zadłużenie z tytułu ww. kredytu na dzień 31.12.2018 r. wynosiło 977 tys. zł.

Dnia 27.10.2017 roku Spółka RAFAMET S.A. zawarła aneks nr 18 do umowy o limit wierzytelności nr CRD/L/30025/09 z Raiffeisen Bank Polska S.A. do umowy o limit wierzytelności z dnia 29.07.2009 r.

Limit wierzytelności został ustalony na dotychczasowym poziomie 8.000 tys. zł, a okres wykorzystania limitu został wydłużony do dnia 15.02.2019 r.

Na podstawie niniejszego aneksu Emitent może wykorzystywać przedmiotowy limit na:

- a) gwarancje bankowe: przetargowe, zwrotu zaliczki, dobrego wykonania umowy, rękojmi, płatnicze oraz gwarancje mieszane; w ramach obowiązującego limitu będą wystawiane gwarancje do kwoty 8.000 tys. zł z terminem ważności do dnia 17.04.2020 r., natomiast gwarancje do kwoty 3.500 tys. zł z terminem ważności do dnia 15.04.2022 r.,
- b) walutowe transakcje terminowe do kwoty stanowiącej równowartość 2.000 tys. zł z terminem spłaty do 17.01.2020r,
- c) kredyt w rachunku bieżącym w kwocie 2.000 tys. zł z okresem spłaty do dnia 15.02.2019 r.

Zadłużenie z tytułu kredytu w rachunku bieżącym na dzień 31.12.2018 r. wynosiło 168 tys. zł.

Dnia 20.04.2016 r. spółka zależna ODLEWNIA RAFAMET Sp. z o.o. zawarła umowę o factoring odwrotny z Bankiem Millennium S.A. do wysokości zadłużenia 1.000 tys. zł. Dnia 14.02.2017r. spółka zależna zawarła aneks na mocy którego dostępny limit został obniżony do 900 tys. zł, zaś Bank umożliwił wykorzystanie faktoringu do płatności w walucie EUR, gdzie maksymalny cykl rozliczeniowy określony zostanie odrębnie dla każdego dostawcy.

Umowa została zawarta na warunkach rynkowych, koszty finansowe WIBOR 1M + marża, okres obowiązywania umowy upływa dnia 06.08.2019 r.

Zabezpieczenie umowy stanowi weksel in blanco spółki zależnej oraz hipoteka.

Dnia 25.07.2018 r. ODLEWNIA RAFAMET Sp. z o.o. zawarła aneks nr 6 do umowy zawartej z Bankiem Millennium S.A. o kredyt złotówkowy w rachunku bankowym do wysokości zadłużenia 6.200 tys. zł. Na mocy niniejszego aneksu ustalono nowy termin spłaty kredytu, który przypada na dzień 06.08.2019 r. Warunki finansowe umowy nie uległy zmianie. Zabezpieczeniem kredytu stanowi hipoteka kaucyjna oraz weksel in blanco wraz z deklaracją.

Dnia 14.09.2017 r. ODLEWNIA RAFAMET Sp. z o.o. zawarła umowę o kredyt złotówkowy obrotowy nr 10917/17/400/04 z późniejszymi zmianami z Bankiem Millennium S.A w wysokości 3.000 tys. zł z . Termin spłaty kredytu został ustalony do dnia 05.08.2019 roku. Zabezpieczenie kredytu stanowi zastaw na zapasach w wysokości 4.800 tys. zł oraz hipoteka kaucyjna oraz weksel in blanco wraz z deklaracją.

Oprocentowanie kredytu zostało ustalone w oparciu o WIBOR 1M + marża banku.

Zadłużenie Odlewni RAFAMET sp. z o.o. z tytułu zaciągniętych kredytów w instytucjach finansowych na dzień 31.12.2018 r. wynosiło 9.820 tys. zł i kształtowało się następująco:

- kredyt w rachunku bieżącym zaciągnięty w Banku Millennium S.A. w Warszawie w kwocie 6.200 tys. zł (stan zadłużenia 5.722 tys. zł),
- pożyczka WFOŚiGW w Katowicach w kwocie 717 tys. zł (stan zadłużenia 469 tys. zł),
- kredyt obrotowy zaciągnięty w Banku Millennium S.A. w kwocie 3.000 tys. zł (stan zadłużenia 3.000 tys. zł),
- factoring odwrotny z Bankiem Millennium S.A. w kwocie 900 tys. zł (stan zadłużenia 629 tys. zł) .

Kredyty i pożyczki – stan na 31.12.2018

Nazwa banku /pożyczkodawcy i rodzaj kredytu/pożyczki	Kwota kredytu/pożyczki wg umowy [tys. PLN/EUR]	Kwota pozostała do spłaty [tys. PLN]	Efektywna stopa procentowa %	Termin spłaty	Zabezpieczenia
PKO BP S.A	15 000 PLN	14 226	WIBOR 1M+ marża	15.02.2020	Hipoteka do wysokości 18 000 tys. zł. i cesja z ubezpieczenia
PKO BP S.A.	12 000 PLN	5 400	WIBOR 3M+marża	20.03.2021	Hipoteka do wysokości 14 400 tys. zł. i cesja z ubezpieczenia
mBank- limit kredytowy w rachunku bieżącym	2 000 PLN	977	WIBOR O/N + marża	31.08.2019	Cesja z kontraktu oraz weksel in blanco z deklaracją wekslową
mBank- kredyt obrotowy	2 500 PLN	2 500	WIBOR 1M+ marża	20.05.2019	Cesja z kontraktu oraz weksel in blanco z deklaracją wekslową
HSBC Bank Polska S.A. kredyt w rachunku bieżącym	1 000 EUR	0	EURIBOR 1M+marża	24.05.2019	Cesja z kontraktów poddanie się egzekucji i pełnomocnictwo do rachunków
Raiffeisen Bank Polska S.A.	2 000 PLN	168	WIBOR 1M+ marża	15.02.2019	Cesja należności z kontraktów i weksel In blanco
Bank Millenium S.A. kredyt w rach. bieżącym	6 200 PLN	5 722	WIBOR 1M+marża	06.08.2019	Hipoteka kaucyjna
Bank Millenium S.A Faktoring odwrotny	900 PLN	629	WIBOR 1M+marża	06.08.2019	Hipoteka oraz weksel in blanco z deklaracją
Bank Millenium S.A. kredyt obrotowy	3 000 PLN	3 000	WIBOR 1M+marża	05.08.2019	Hipoteka kaucyjna, zastaw na zapasach do 4.800 tys zł i weksel in blanco
WFOŚIGW	717 PLN	469	0,95% redyskonta weksli NBP	15.11..2022	gwarancja bankowa poręczona przez RAFAMET S.A.
Razem:		33 091			

Kredyty i pożyczki – stan na 31.12.2017

Nazwa banku /pożyczkodawcy i rodzaj kredytu/pożyczki	Kwota kredytu/pożyczki wg umowy [tys. PLN/EUR]	Kwota pozostała do spłaty [tys. PLN]	Efektywna stopa procentowa %	Termin spłaty	Zabezpieczenia
PKO BP S.A	15 000 PLN	11 179	WIBOR 1M+ marża	15.02.2020	Hipoteka do wysokości 18 000 tys. zł. i cesja z ubezpieczenia
PKO BP S.A.	12 000 PLN	8 000	WIBOR 3M+marża	20.03.2021	Hipoteka do wysokości 14 400 tys. zł. i cesja z ubezpieczenia

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

mBank- limit kredytowy w rachunku bieżącym	2 000 PLN	1 709	WIBOR O/N + marża	31.08.2018	Cesja z kontraktów oraz weksel in blanco z deklaracją wekslową
HSBC Bank Polska S.A. kredyt w rachunku bieżącym	500 EUR	0	EURIBOR 1M+marża	25.05.2018	Cesja z kontraktów poddanie się egzekucji i pełnomocnictwo do rachunków
Raiffeisen Bank Polska S.A.	2 000 PLN	0	WIBOR 1M+ marża	15.02.2019	Cesja należności z kontraktów i weksel In blanco
Bank Millenium S.A. kredyt w rachunku bieżącym	6 200 PLN	5 821	WIBOR 1M+marża	06.08.2018	Hipoteka kaucyjna
Bank Millenium S.A Faktoring odwrotny	900 PLN	192	WIBOR 1M+marża	19.04.2018	Hipoteka oraz weksel in blanco z deklaracją
Bank Millenium S.A. kredyt obrotowy	3 000 PLN	3 000	WIBOR 1M+marża	06.08.2018	Hipoteka kaucyjna, zastaw na zapasach do 4.800 tys zł i weksel in blanco
WFOŚIGW	717 PLN	588	0,95% redyskonta weksli NBP	15.11..2022	gwarancja bankowa poręczona przez RAFAMET S.A.
Razem:		30 489			

Struktura walutowa kredytów i pożyczek

	31.12.2018	31.12.2017
w walucie polskiej	33 091	30 489
w walutach obcych wg walut i po przeliczeniu na PLN	-	-
waluta – USD	-	-
Kredyty i pożyczki ogółem	33 091	30 489

Warunki wynikające z umowy o kredyt inwestycyjny z dnia 21.03.2014 r. (COVENANTS)

Zgodnie z aneksem do umowy kredytu inwestycyjnego z dnia 21.08.2015 r., RAFAMET S.A. był zobowiązany do :

- Przeprowadzania średniomiesięcznych obrotów w walucie polskiej lub w walucie wymiennej, za pośrednictwem rachunków PKO BP SA, w wysokości nie niższej niż 50% wartości przychodów rocznych. Weryfikacja tego wskaźnika następuje kwartalnie.
- Realizacji transakcji wymiany walutowej oraz transakcji zabezpieczających za pośrednictwem PKO BP SA. Weryfikacja tego wskaźnika następuje co pół roku.
- Utrzymywania wskaźnika Pokrycia Obsługi Długu, wyznaczonego jako stosunek sumy zysku netto, amortyzacji i odsetek w stosunku do sumy płatności odsetkowej i kapitałowej (spłaty kapitału wynikające z umów kredytowych), na poziomie nie niższym niż 1,2, w całym okresie kredytowania. Weryfikacja tego wskaźnika następuje kwartalnie.
- Utrzymania wskaźnika Dług netto/EBITDA, liczonego jako stosunek zadłużenia finansowego netto (zadłużenie z tytułu kredytów, pożyczek, wyemitowanych instrumentów dłużnych, leasingu finansowego, bieżącej raty leasingu operacyjnego, bez zobowiązań z tytułu wyceny transakcji walutowych, pomniejszone o stan środków pieniężnych i ich ekwiwalentów) do EBITDA, na poziomie nie wyższym niż 3,5x. Weryfikacja tego wskaźnika następuje rocznie.

W przypadku niedotrzymania wymienionych warunków umowy marża banku zostanie podwyższona o 1,0 pkt procentowy od kolejnego okresu obrachunkowego. Ponadto w przypadku nie niespełnienia warunków podanych w pkt c i/lub d, Bank

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

ma prawo żądać dodatkowych zabezpieczeń lub może wypowiedzieć umowę. Wykonanie zobowiązania w kolejnym okresie po podwyższeniu marży powoduje, że Bank obniży marżę do poziomu obowiązującego w umowie.

Na dzień 31.12.2017 r. Spółka wypełniła postanowienia umowy kredytowej.

Na dzień 31.12.2018 r. Spółka nie wypełniła postanowienia umowy kredytowej.

Warunki wynikające z umowy o kredyt w ramach linii wielocelowej z dnia 17.02.2010 r. z późn. zm.(COVENANTS).

Z datą 21.08.2015 r. podpisano aneks do umowy o kredyt w ramach linii wielocelowej z dnia 17.02.2010 r. Zgodnie z aneksem do umowy RAFAMET S.A. był zobowiązany do :

- a) Przeprowadzania średniomiesięcznych obrotów w walucie polskiej lub w walucie wymiennej, za pośrednictwem rachunków PKO BP SA, w wysokości nie niższej niż 50% wartości przychodów rocznych. Weryfikacja tego wskaźnika miała następować kwartalnie.
- b) Realizacji transakcji wymiany walutowej oraz transakcji zabezpieczających za pośrednictwem PKO BP SA na poziomie nie niższym niż 50% łącznej wartości transakcji walutowych przeprowadzonych. Weryfikacja tego wskaźnika miała następować co pół roku.
- c) Utrzymywania w okresie kredytowania wskaźnika Dług netto/EBITDA, liczonego jako stosunek zadłużenia finansowego netto (zadłużenie z tytułu kredytów, pożyczek, wyemitowanych instrumentów dłużnych, leasingu finansowego, bieżącej raty leasingu operacyjnego, bez zobowiązań z tytułu wyceny transakcji walutowych, pomniejszone o stan środków pieniężnych i ich ekwiwalentów) do EBITDA (zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację), na poziomie nie wyższym niż 3,5x. Wskaźnik będzie weryfikowany rocznie na podstawie danych jednostkowych.

W przypadku niedotrzymania wymienionych warunków umowy podanych w pkt a, b, i c marża banku miała zostać podwyższona o 1,0 pkt procentowy od kolejnego okresu obrachunkowego. Wykonanie zobowiązania w kolejnym okresie po podwyższeniu marży powodowałaby, że Bank obniży marżę do poziomu obowiązującego w umowie. Ponadto w przypadku pogorszenia się w ocenie PKO BP SA sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy Bank ma prawo żądać dodatkowego zabezpieczenia wierzytelności.

PKO BP SA ma prawo wypowiedzieć Umowę w przypadku:

- a) Planowane do wypłaty kwoty zysku netto przypadające w okresie realizacji kredytu stanowią zagrożenia terminowości spłaty zobowiązania wobec PKO BP SA.
- b) Wysokość faktycznie dokonanej wypłaty zysku spowoduje zagrożenie terminowości spłaty zobowiązań wobec PKO BP SA.

Zgodnie z zapisami umowy kredytowej w przypadku naruszenia umowy kredytowej bank ma prawo żądania spłaty jakiegokolwiek zadłużenia przed pierwotnie ustalonym w Umowie terminem.

Na dzień 31.12.2017 r. Spółka wypełniła postanowienia umowy kredytowej.

Na dzień 31.12.2018 r. Spółka nie wypełniła postanowienia umowy kredytowej.

Kredyt w rachunku bieżącym spółki zależnej- umowa nr 31 1020 2528 0000 0002 0391 8786 z późniejszymi zmianami zawarta z Bankiem PKO BP S.A.

"Kredytobiorca zobowiązuje się do utrzymywania w okresie trwania transakcji wskaźnika: zadłużenie finansowe netto/EBITDA na poziomie nie wyższym niż 3,7; wskaźnik liczony będzie w cyklach kwartalnych za okres ostatnich 4 zakończonych kwartałów; zadłużenie finansowe należy definiować jako sumę zadłużenia krótko- i długoterminowego minus środki pieniężne w kasie i rachunkach bankowych/zysk z działalności operacyjnej plus amortyzacja - ujemna wartość EBITDA jest równoznaczna z przekroczeniem powyższego wskaźnika; ujemna wartość wskaźnika Debt/EBITDA, spowodowana ujemną wartością EBITDA jest równoznaczna z przekroczeniem powyższego wskaźnika, w przypadku złamania covenantu PKO BP S.A. przysługiwać będzie prawo do zastosowania sankcji przewidzianych w umowie kredytowej m.in. do:

- 1) zmiany warunków cenowych umowy kredytu,
- 2) wstrzymania wykorzystania kredytu,
- 3) ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia wierzytelności PKO BP SA,
- 4) wypowiedzenia umowy kredytu.

Ponadto PKO BP SA jest uprawniony do zastosowania sankcji przewidzianych w umowie m.in:

- 1) zmiany warunków cenowych umowy kredytu,
- 2) wstrzymania wykorzystania kredytu,
- 3) ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia wierzytelności PKO BP SA,
- 4) wypowiedzenia umowy kredytu.

w przypadku przekroczenia przez poręczyciela FO RAFAMET SA wskaźnika: dług netto/EBITDA wartości 3,5 (liczonego w cyklach rocznych na bazie jednostkowych danych poręczyciela FO RAFAMET SA za okres ostatniego zakończonego roku obrachunkowego na podstawie jednostkowych rocznych sprawozdań finansowych wg. zasad określonych powyżej."

Kredyt w rachunku bieżącym zaciągnięty przez spółkę zależną- umowa nr 5990/13/400/04 z późniejszymi zmianami zawarta z Bankiem Millennium SA:

„Kredytobiorca zobowiązuje się do utrzymywania w okresie do całkowitej spłaty zadłużenia wskaźnika poziomu zadłużenia na poziomie nie wyższym niż 0,75.

Wskaźnik weryfikowany będzie na podstawie jednostkowych sprawozdań finansowych w okresach rocznych

Wskaźnik liczony jako: (Suma bilansowa-Kapitał Własny)/ Suma bilansowa"

„Kredytobiorca zobowiązuje się do utrzymywania kapitałów własnych wraz z zyskiem roku bieżącego skorygowanym o wypłaty środków przez właścicieli, na poziomie nie niższym niż 14 000 000 PLN”

„Kredytobiorca zobowiązuje się do zapewnienia pochodzących z działalności gospodarczej wpływów na rachunek rozliczeniowy nie mniejszej niż 75% przychodów netto ze sprzedaży Kredytobiorcy”

„Kredytobiorca zobowiązuje się do zapewnienia obrotów powstałych w wyniku realizacji transakcji walutowych pomiędzy Bankiem a Kredytobiorcą, po zawarciu odrębnych umów w wysokości proporcjonalnej do udziału Banku w finansowaniu Kredytobiorcy, jednakże nie mniejszej niż 80% obrotu walutowego miesięcznie”

Spółka zależna wypełniła warunki covenants wynikające z zawartych umów kredytowych.

Spółka dominująca posiada informację z dnia 13.02.2019 roku od PKO BP, że Bank wyraził zgodę na odstąpienie od zastosowania sankcji za niespełnienie kowenantu Dług netto/EBITDA według stanu na dzień 31.12.2018 roku pod warunkiem nieprzekroczenia jego poziomu w wysokości 4,0 w oparciu o opublikowane/ ostateczne sprawozdanie finansowe za 2018 rok.

Grupa prezentuje w sprawozdaniu finansowym kredyt długoterminowy w wysokości 3.000 tys. zł w pozycji „kredyty krótkoterminowe”

30. Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe z tytułu świadczeń pracowniczych

	<i>na dzień 31.12.2018</i>	<i>na dzień 31.12.2017</i>
Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe	2 440	2 489
Rezerwy na nagrody jubileuszowe	7 335	7 087
Rozliczenia międzyokresowe bierne z tytułu niewykorzystane urlopów - krótkoterminowe	786	988
Rozliczenia międzyokresowe bierne z tytułu premii - krótkoterminowe		
Razem rezerwy i rozliczenia międzyokresowe z tytułu świadczeń pracowniczych, w tym:	10 561	10 564
- długoterminowe	8 458	8 335
- krótkoterminowe	2 103	2 229

Jednostki Grupy wypłacają pracownikom przechodzącym na emerytury kwoty odpraw emerytalnych w wysokości określonej przez Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy. W związku z tym Grupa na podstawie wyceny dokonanej przez profesjonalną firmę aktuarialną na dzień 31 grudnia 2018 oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku tworzy rezerwę na wartość bieżącą zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych i nagród jubileuszowych.

Główne założenia przyjęte przez aktuarium na dzień bilansowy do wyceny na dzień sprawozdawczy są następujące:

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Stopa dyskontowa (%)</i>	2,9% w RAFAMET S.A. 3,1% w spółce zależnej	3,2% w RAFAMET S.A. 3,3% w spółce zależnej
<i>Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń (%)</i>	1,7% w 2019 w RAFAMET S.A oraz 0,3% w spółce zależnej	1,7% w 2018 w RAFAMET S.A oraz 1,0% w spółce zależnej

Podsumowanie rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu obrotowego przedstawiono w poniższej tabeli:

Zmiany w stanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	31.12.2018	31.12.2017
Wartość bieżąca zobowiązania na początek okresu sprawozdawczego	2 489	2 589
Koszty bieżącego zatrudnienia	86	83
Koszty odsetek	67	72
Koszty przeszłego zatrudnienia	0	0
(Zyski) straty aktuarialne	205	276
Wypłacone świadczenia	(407)	(531)
Wartość bieżąca zobowiązania na koniec okresu sprawozdawczego	2 440	2 489

30.1. Zmian stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych z tytułu świadczeń pracowniczych

	Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe	Rezerwy na nagrody jubileuszowe	Rozliczenia międzyokresowe bierne z tytułu niewykorzystanych urlopów	Rozliczenia międzyokresowe bierne z tytułu premii
Na dzień 1 stycznia 2018 roku	2 489	7 087	988	0
Utworzenie rezerwy	128	463	925	
Rozwiązanie rezerwy	0	0	662	
Wykorzystanie rezerwy	177	215	465	0
Na dzień 31 grudnia 2018 roku, w tym:	2 440	7 335	786	0
- długoterminowe	2 144	6 314	0	
- krótkoterminowe	296	1 021	786	
Na dzień 1 stycznia 2017 roku	2 589	6 939	885	195
Utworzenie rezerwy	431	991	783	
Rozwiązanie rezerwy	0	0	100	
Wykorzystanie rezerwy	531	843	580	195
Na dzień 31 grudnia 2017 roku, w tym:	2 489	7 087	988	0
- długoterminowe	2 079	6 256	0	
- krótkoterminowe	410	831	988	

31. Pozostałe rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne

31.1. Zmiany stanu pozostałych rezerw i rozliczeń międzyokresowych biernych

	RAZEM	Rezerwy na naprawy gwarancyjne	Pozostałe rezerwy	Rezerwy na prowizje
Na dzień 1 stycznia 2018 roku	2 677	200	1 016	1 461
Utworzone w ciągu roku obrotowego	1 390	70	131	1 189
Wykorzystane	1 900	100	1 122	678
Rozwiązania	1		1	
Na dzień 31 grudnia 2018 roku	2 166	170	24	1 972
- krótkoterminowe	2 166	170	24	1 972
- długoterminowe	-	-		-
Na dzień 1 stycznia 2017 roku	2 349	280	-	2 069
Utworzone w ciągu roku obrotowego	3 143	100	1 016	2 027
Wykorzystane	2 715	80		2 635
Rozwiązania	100	100	-	
Na dzień 31 grudnia 2017 roku	2 677	200	1 016	1 461
- krótkoterminowe	2 677	200	1 016	1 461
- długoterminowe	-	-		-

31.2. Rezerwa na naprawy gwarancyjne

Grupa tworzy rezerwę na koszty przewidywanych napraw gwarancyjnych w oparciu o poziom napraw gwarancyjnych w latach ubiegłych. Przewiduje się, że większość tych kosztów zostanie poniesiona w następnym roku obrotowym. Założenia zastosowane do obliczenia rezerwy na naprawy gwarancyjne oparte zostały na bieżących poziomach sprzedaży i 2 letnim okresie gwarancyjnym na wszystkie sprzedane produkty. Koszty z tytułu utworzonych rezerw Grupa wykazuje w ramach kosztów sprzedaży.

31.3. Rezerwy na prowizje

Pozycja obejmuje rezerwę na prowizję dotyczącą pośrednictwa sprzedanych maszyn. Koszty z tytułu utworzonych rezerw na prowizje Grupa wykazuje w ramach kosztów sprzedaży.

32. Zobowiązania długoterminowe

Pozycja obejmuje zatrzymaną płatność wobec wykonawcy oddanej do użytkowania w 2015 roku Hali Montażu II tytułem zabezpieczenia należytego wykonania umowy

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania długoterminowe	96	96

Zabezpieczenie zgodnie z umową będzie zwalniane etapowo, tj.:

- 70% zabezpieczenia po upływie 36 miesięcy od dnia uzyskania pozwolenia na użytkowanie dla Inwestycji co stanowi wartość 225 tys. zł płatne do lutego 2018 roku. Na dzień raportu nie zwolniono części zabezpieczenia z uwagi na zgłoszone usterki.
- 15% zabezpieczenia po upływie 60 miesięcy od dnia uzyskania pozwolenia na użytkowanie dla Inwestycji co stanowi 48 tys. zł płatne do lutego 2020 roku,
- 15% zabezpieczenia w terminie 120 miesięcy od dnia podpisania Protokołu Końcowego co stanowi 48 tys. zł płatne do lutego 2025 roku.

33. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

33.1. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, z tytułu kontraktów oraz pozostałe zobowiązania

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	20 290	18 553
Wobec jednostek powiązanych	6	
Wobec pozostałych jednostek	20 284	18 553

Pozostałe zobowiązania

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	1 905	1 814
Pozostałe zobowiązania	405	392
Zobowiązania z tytułu zatrzymanej kaucji	225	225
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych	431	184
Zobowiązania z tytułu opłat środowiskowych	42	41
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	2 398	2 546
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych	608	668
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	42	24
Pozostałe zobowiązania budżetowe	18	272
Zaliczki na dostawy	1 574	2 020
Zobowiązania z tytułu kontraktów	1 858	2 288
Zaliczki do kontraktów	13 155	12 559
	22 661	23 033

Analiza wymagalności zobowiązań z tytułu dostaw i usług

Przeterminowane zobowiązania z tytułu dostaw i usług	31.12.2018	31.12.2017
0-90	9 873	7 564
90-180	987	575
180-360	348	161
powyżej 360	173	68
Przeterminowane zobowiązania z tytułu dostaw i usług	11 381	8 368

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	31.12.2018	31.12.2017
0-90	8 909	10 185
90-180		
180-360		
powyżej 360		
Przeterminowane zobowiązania z tytułu dostaw i usług	11 381	8 368
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług ogółem	20 290	18 553

Pozostałe zobowiązania o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	31.12.2018	31.12.2017
0-90	22 661	23 033
90-180		
180-360		
powyżej 360		
Pozostałe zobowiązania o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	22 661	23 033

Struktura walutowa zobowiązań krótkoterminowych bez kredytów i leasingów

	31.12.2018	31.12.2017
w walucie polskiej	22 743	24 505
w walutach obcych wg walut i po przeliczeniu na PLN	20 208	17 081
waluta - EUR	4 376	3 634
przeliczone na PLN	18 901	15 480
waluta - USD	1	487
przeliczone na PLN	2	1 506
waluta - CZK	4	0
przeliczone na PLN	1	0
waluta - AUD	472	30
przeliczone na PLN	1 294	84
waluta - GBP	2	2
Pozostałe waluty przeliczona PLN	10	11
Zobowiązania handlowe i pozostałe ogółem	42 951	41 586

Zasady i warunki płatności zobowiązań finansowych:

Warunki transakcji z podmiotami powiązаныmi przedstawione są w punkcie 38 dodatkowych informacji i objaśnień.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach 60 dniowych.

Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 30 dniowym terminem płatności.

Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresach 30 dni w ciągu całego roku obrotowego.

33.2. Inne rozliczenia międzyokresowe

Inne rozliczenia międzyokresowe	31.12.2018	31.12.2017
Długoterminowe (dotacje):	1 261	1 416
Krótkoterminowe (dotacje):	155	155
Inne rozliczenia międzyokresowe, razem	1 416	1 571

Pozycja obejmuje wartość dotacji otrzymanych na sfinansowanie poniesionych kosztów wytworzenia środków trwałych objętych projektem celowym. Rozliczenie przychodów następuje stopniowo przez szacowany okres użytkowania dotowanego aktywa.

34. Przyczyny występowania różnic pomiędzy zmianami wynikającymi ze sprawozdania z sytuacji finansowej oraz zmianami ze sprawozdania z przepływów pieniężnych

	<i>rok zakończony</i> 31.12.2018 r.	<i>rok zakończony</i> 31.12.2017 r.
Zmiana stanu wynikająca ze sprawozdania z sytuacji finansowej <i>zobowiązań z wyjątkiem pożyczek i kredytów</i>	-4 140	8 976
Zmiana stanu zobowiązań inwestycyjnych	-371	-285
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu leasingu finansowego oraz wyceny instrumentów finansowych	2 775	-2 577
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu podatku dochodowego	18	585
Zmiana stanu zobowiązań z wyjątkiem pożyczek i kredytów wynikająca ze sprawozdania z przepływów pieniężnych	-1 718	6 699
Zmiana stanu wynikająca ze sprawozdania z sytuacji finansowej <i>rezerv i rozliczeń międzyokresowych biernych</i>	514	-285
Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne odniesiona bezpośrednio na kapitał własny	205	276
Zmiana stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych biernych wynikająca ze sprawozdania z przepływów pieniężnych	719	-9
Zmiana stanu wynikająca ze sprawozdania z sytuacji finansowej <i>zapasów</i>	4 157	-3 745
Zysk z lat ubiegłych MSSF 15	372	-
Zmiana stanu zapasów dotyczących inwestycji	1 940	-
Zmiana stanu zapasów wynikająca ze sprawozdania z przepływów pieniężnych	6 469	-3 745
Zmiana stanu wynikająca ze sprawozdania z sytuacji finansowej <i>należności</i>	-11 793	14 788
Zmiana stanu należności inwestycyjnych	174	807
Zmiana stanu należności z tytułu podatku dochodowego	20	-20
Zmiana stanu należności wynikająca ze sprawozdania z przepływów pieniężnych	-16 900	15 575

35. Nakłady inwestycyjne

W 2018 na nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych zostały poniesione wydatki w wysokości 6.710 tys. zł.

W roku 2019 wydatki inwestycyjne wyniosą około 6.500 tys. zł. głównie na zakup , modernizację i kontynuację budowy obrabiarek do własnego parku maszynowego z zastrzeżeniem informacji podanej w raporcie bieżącym nr 24/2018 z dnia 21.12.2018 r. w sprawie podjęcia decyzji o rozpoczęciu studium wykonalności projektu inwestycyjnego dotyczącego budowy linii technologicznej. Szacowana wartość potencjalnej inwestycji może wynieść 70-120 mln zł w zależności od przyjętego wariantu skali inwestycji.

36. Zobowiązania warunkowe

	31.12.2018	31.12.2017	Zmiana (w tys. zł)
Zobowiązania z tytułu gwarancji bankowych udzielonych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych	9 382	7 422	1 960
Razem zobowiązania warunkowe	9 382	7 422	1 960

W dniu 11.05.2018 r. Spółka dominująca zawarła umowę ramową o udzielenie gwarancji kontaktowych w ramach limitu odnawialnego z Generali Towarzystwo Ubezpieczeń S.A z siedzibą w Warszawie w wysokości 2.000 tys. zł. Przedmiotem niniejszej umowy jest udzielanie przez ubezpieczyciela gwarancji :

- zapłaty wadium
- należytego wykonania kontraktu,
- należytego usunięcia wad i usterek,
- zwrotu zaliczki

Koszty i opłaty z tytułu wystawiania gwarancji zostały ustalone na poziomie cen rynkowych.

Dostępność limitu została ustalona na okres do dnia 10.05.2019 r.

Dnia 24.05.2018 roku Spółka dominująca podpisała z HSBC Bank Polska S.A. aneks nr 19 do umowy z dnia 14.10.2009 r. o udzielenie kredytu w rachunku bieżącym, gwarancji i akredytyw do wysokości 6.000 tys. EUR.

Emitent może wykorzystywać niniejszy limit w następujący sposób:

- na gwarancje bankowe do wysokości 6.000 tys. EUR,
- kredyt w rachunku bieżącym do wysokości 1.000 tys. EUR.

Oprocentowanie kredytu w rachunku bieżącym zostało ustalone w oparciu o stawkę EURIBOR 1M + marża bankowa.

Prowizje bankowe zostały ustalone w oparciu o ceny rynkowe.

Zabezpieczenie umowy stanowią :

- cesje wierzytelności przysługujące Emitentowi z tytułu zawartych kontraktów handlowych,
- poddanie się egzekucji w trybie art.777 § 1 pkt. 5 Kodeksu Postępowania Cywilnego,
- pełnomocnictwo do rachunków bankowych Emitenta w banku.
- Zastaw rejestrowy na Karuzelowym Centrum Tokarskim KCI 600/800,
- Cesja praw z polisy ubezpieczeniowej

Określono termin dostępności limitu na dzień 24.05.2019 r.

Dnia 27.10.2017 roku Emitent zawarł aneks nr 18 do umowy o limit wierzytelności nr CRD/L/30025/09 z Raiffeisen Bank Polska S.A. do umowy o limit wierzytelności z dnia 29.07.2009 r.

Limit wierzytelności został ustalony na dotychczasowym poziomie 8.000 tys. zł, a okres wykorzystania limitu został wydłużony do dnia 15.02.2019 r.

Na podstawie niniejszego aneksu RAFAMET S.A. może wykorzystywać przedmiotowy limit na gwarancje bankowe: przetargowe, zwrotu zaliczki, dobrego wykonania umowy, rękojmi, płatnicze oraz gwarancje mieszane; w ramach obowiązującego limitu będą wystawiane gwarancje do kwoty 8.000 tys. zł z terminem ważności do dnia 17.04.2020 r., natomiast gwarancje do kwoty 3.500 tys. zł z terminem ważności do dnia 15.04.2022 r.,

Udzielone poręczenia dotyczą spółki zależnej Odlewnia RAFAMET sp. z o.o.

Na dzień 31.12.2017 r. Spółka dominująca posiadała zobowiązania warunkowe w spółce zależnej z tytułu poręczenia weksla stanowiącego zabezpieczenie zobowiązania spółki zależnej z tytułu leasingu w wysokości 2.000 tys. zł.

Pozostało zaangażowanie z tytułu udzielonego przez Emitenta poręczenia dla spółki zależnej, która dnia 06.08.2015r. podpisała z Bankiem PKO BP S.A. umowę o udzielenie gwarancji bankowej do kwoty 731,5 tys. zł. Gwarancja ta stanowi zabezpieczenie spłaty pożyczki w WFOŚ i GW w Katowicach zaciągniętej przez spółkę zależną.

Zobowiązania warunkowe obejmują wartość gwarancji i regwarancji dobrego wykonania kontraktu, udzielonych kontrahentom Grupy przez banki.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Poniziej przedstawiono tabele charakteryzujące zadłużenie pośrednie i warunkowe wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

L.P.	BENEFICJENT / KRAJ	RODZAJ GWARANCJI	KWOTA w tys. (zł)	TERMIN WAŻN.	ZABEZPIECZENIE
1.	GUANGZU Metro/Chiny L8	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	210	14.04.2019r.	cesja globalna z kontraktów
2.	GUANGZU Metro/Chiny L14	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	395	14.01.2019	cesja globalna z kontraktów
3.	Siemens Malaysia Sdn/Malezja	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	247	14.08.2019r.	cesja globalna z kontraktów
4.	Switch Means/Tajwan	gwarancja dobrego wykonania	475	30.09.2020r.	cesja globalna z kontraktów
5.	AKKOL/Turcja	gwarancja dobrego wykonania	279	29.01.2020	cesja globalna z kontraktów
6.	Przewozy Regionalne Warszawa/Kędzierzyn Koźle	gwarancja dobrego wykonania i rękojmi	84	15.07.2021r.	cesja globalna z kontraktów
7.	HAL/Indie	gwarancja dobrego wykonania	151	19.06.2019r.	cesja globalna z kontraktów
8.	MPK Wrocław	gwarancja przetargowa	60	11.02.2019	cesja globalna z kontraktów
9.	SAR/Arabia Saudyjska	regwarancja przetargowa	149	13.02.2019r.	cesja globalna z kontraktów
10.	Colas Rail/Egipt	gwarancja należytego wykonania	423	14.11.2019r	cesja globalna z kontraktów
11.	Colas Rail/Egipt	gwarancja należytego wykonania	274	13.11.2019r	cesja globalna z kontraktów
12.	Colas Rail/Egipt	gwarancja redukcyjna	423	30.04.2022r	cesja globalna z kontraktów
13.	Colas Rail/Egipt	gwarancja redukcyjna	274	30.04.2022r	cesja globalna z kontraktów
14.	PKP Intercity	gwarancja dobrego wykon kontraktu i rękojmi	369	30.03.2022r.	cesja globalna z kontraktów
15.	Israel Railways/Izrael	gwarancja zwrotu zaliczki	0	31.05.2019	cesja globalna z kontraktów
16.	Przewozy Regionalne	gwarancja należytego wykonania	21	01.11.2020r.	weksle in blanco
17.	ZARMEN FPA	gwarancja należytego wykonania	659	07.10.2021 r.	cesja globalna z kontraktów
18.	FARAB International/ZEА	gwarancja dobrego wykonania i usunięcia wad	470	30.06.2019r.	linia wielocelowa
19.	Metro Warszawskie Sp. z o.o.	gwarancja dobrego wykonania i usunięcia wad	12	30.01.2019r.	weksle in blanco
20.	CRRC Qingdao/Chiny	gwarancja dobrego wykonania i usunięcia wad	876	01.02.2019r.	cesja globalna z kontraktów
21.	Project Build General/Arabia Saudyjska	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	366	30.11.2019r.	cesja globalna z kontraktów

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

22.	Mazon M Al.-Saeed/Arabia Saudyjska	gwarancja dobrego wykonania	507	30.11.2019	cesja globalna z kontraktów
23.	GULERMAK/Turcja	regwarancja dobrego wykonania	200	14.03.2019r.	cesja globalna z kontraktów
24.	GULERMAK/Turcja	regwarancja dobrego wykonania	200	14.03.2019r.	cesja globalna z kontraktów
25.	deNB Mechelem/Belgia	gwarancja dobrego wykonania	223	31.01.2021r.	cesja globalna z kontraktów
26.	PKP CARGOTABOR	gwarancja dobrego wykonania i rękojmi	24	30.07.2019r.	cesja globalna z kontraktów
27.	Delhi Metro Rail/Indie	regwarancja przetargowa	29	30.06.2019r	cesja globalna z kontraktów
28.	SNCB Belgia	gwarancja dobrego wykonania	264	21.02.2021	cesja globalna z kontraktów
29.	POSCO Engineering/Korea Południowa	gwarancja dobrego wykonania i usunięcia wad	318	08.02.2021r.	cesja globalna z kontraktów
30.	GULERMAK/Turcja	regwarancja dobrego wykonania	221	14.09.2019r.	cesja globalna z kontraktów
31.	SINOCHEM INTER/Chiny	gwarancja dobrego wykonania	450	10.04.2019r.	cesja globalna z kontraktów
32.	SNCB Belgia	gwarancja dobrego wykonania	36	30.07.2020r.	cesja globalna z kontraktów
33.	Tata Steel Limited/Indie	regwarancja dobrego wykonania	48	15.05.2019r.	cesja globalna z kontraktów
	RAZEM		9 382		

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Poniżej przedstawiono tabele charakteryzujące zadłużenie pośrednie i warunkowe wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.

L.P.	BENEFICJENT / KRAJ	RODZAJ GWARANCJI	KWOTA w tys. (zł)	TERMIN WAŻN.	ZABEZPIECZENIE
1.	GUANGZU Metro/Chiny L8	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	204	14.10.2018r.	cesja globalna z kontraktów
2.	GUANGZU Metro/Chiny L4	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	207	14.01.2018	cesja globalna z kontraktów
3.	GUANGZU Metro/Chiny L14	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	383	14.07.2018	cesja globalna z kontraktów
4.	GUANGZU Metro/Chiny L21	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	209	14.01.2018	cesja globalna z kontraktów
5.	GUANGZU Metro/Chiny L13	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	204	14.01.2018	cesja globalna z kontraktów
6.	ONCF/Maroco	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	123	bezterminowo	kaucja
7.	Siemens Malaysia Sdn/Malezja	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	240	14.08.2019r.	cesja globalna z kontraktów
8.	OFFICE NATIONAL/Maroco	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	89	bezterminowo	kaucja
9.	SRI LANKA RAILWAYS/Sri Lanka	regwarancja przetargowa	56	07.01.2018r.	cesja globalna z kontraktów
10.	Przewozy Regionalne Warszawa/Kędzierzyn Kozłe	gwarancja dobrego wyk. I rękojmi	280	15.07.2021r.	cesja globalna z kontraktów
11.	Przewozy Regionalne Warszawa`	gwarancja przetargowa	55	05.03.2018r.	weksle in blanco
12.	GUOXIN Tendering Grup/Chiny	gwarancja przetargowa	104	17.08.2018r.	cesja globalna z kontraktów
13.	GUOXIN Tendering Grup/Chiny	gwarancja przetargowa	104	04.07.2018	cesja globalna z kontraktów
14.	PKP Intercity	gwarancja przetargowa	50	31.01.2018r.	weksle in blanco
15.	S-Bahn Berlin	gwarancja dobrego wykon kontraktu i rękojmi	398	20.04.2018r.	cesja globalna z kontraktów
16.	FARAB International/ZEA	gwarancja dobrego wykonania i usunięcia wad	456	30.06.2019r.	linia wielocelowa
17.	Metro Warszawskie Sp. z o.o.	gwarancja dobrego wykonania i usunięcia wad	12	30.01.2019r.	weksle in blanco
18.	ALSTOM TRANSPORT/Arabia Saudyjska	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	490	14.11.2018r.	cesja globalna z kontraktów
19.	CRRC Qingdao/Chiny	gwarancja dobrego wykonania i usunięcia wad	849	01.02.2019r.	cesja globalna z kontraktów
20.	GULERMAK/Turcja	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	99	14.09.2018r.	cesja globalna z kontraktów

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

21.	Mazon M Al.-Saeed/Arabia saudyjska	gwarancja dobrego wykonania	492	30.11.2019	cesja globalna z kontraktów
22.	GULERMAK/Turcja	regwarancja dobrego wykonania	194	14.03.2019r.	cesja globalna z kontraktów
23.	GULERMAK/Turcja	regwarancja dobrego wykonania	194	14.03.2019r.	cesja globalna z kontraktów
24.	SINOCHEM INTER/Chiny	gwarancja przetargowa	92	22.01.2018r.	cesja globalna z kontraktów
25.	PKP CARGOTABOR	gwarancja dobrego wykonania i rękojmi	24	30.07.2019r.	cesja globalna z kontraktów
26.	KOLKATAMETRO RAIL/Indie	regwarancja przetargowa	37	26.03.2018r.	cesja globalna z kontraktów
27.	SNCB Belgia	gwarancja dobrego wykonania	256	21.02.2021	cesja globalna z kontraktów
28.	POSCO Engineering/Korea Południowa	gwarancja dobrego wykonania i usunięcia wad	308	08.02.2021r.	cesja globalna z kontraktów
29.	GULERMAK/Turcja	regwarancja dobrego wykonania	214	14.09.2019r.	cesja globalna z kontraktów
30.	SINOCHEM INTER/Chiny	gwarancja dobrego wykonania	437	10,04,2019r.	cesja globalna z kontraktów
31.	SNCB Belgia	gwarancja dobrego wykonania	35	30.07.2020r.	cesja globalna z kontraktów
32.	HAL/Indie	regwarancja depozytowa	73	28.02.2018r.	cesja globalna z kontraktów
33.	MTR Corporation / Australia	regwarancja dobrego wykonania kontraktu	454	13.08.2018 r.	cesja globalna z kontraktów
	RAZEM		7 422		

36.1. Sprawy sądowe

Na dzień 31.12.2018r. Grupa nie uczestniczyła w postępowaniach sądowych ani arbitrażowych, które mają wpływ na sytuację finansową i rentowność.

W dniu 13.09.2018 r. Zarząd spółki zależnej ODLEWNI RAFAMET Sp. z o.o. powziął informację o decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 10 września 2018 r. w sprawie wszczętego z urzędu w dniu 23 maja 2017 r., na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 3a ustawy – Prawo energetyczne, postępowania administracyjnego w sprawie wymierzenia odbiorcy – ODLEWNI RAFAMET Sp. z o.o. z siedzibą w Kuźni Raciborskiej kary pieniężnej za niestosowanie się do ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej wprowadzonych w dniach 10 – 31 sierpnia 2015r.

Zgodnie z orzeczeniem została wymierzona kara pieniężna w kwocie 3,8 tys. zł którą Spółka zapłaciła.

Rozliczenia podatkowe

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności podlegające regulacjom (na przykład sprawy celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów administracyjnych, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i sankcji. Brak odniesienia do utrwalonych regulacji prawnych w Polsce powoduje występowanie w obowiązujących przepisach niejasności i niespójności. Często występujące różnice w opiniach, co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno wewnątrz organów państwowych, jak i pomiędzy organami państwowymi i przedsiębiorstwami, powodują powstawanie obszarów niepewności i konfliktów. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest znacząco wyższe niż istniejące zwykle w krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym.

Rozliczenia podatkowe mogą być przedmiotem kontroli przez okres pięciu lat, począwszy od końca roku, w którym nastąpiła zapłata podatku. W wyniku przeprowadzanych kontroli dotychczasowe rozliczenia podatkowe Grupy mogą zostać powiększone o dodatkowe zobowiązania podatkowe.

37. Informacje o podmiotach powiązanych

Następująca tabela przedstawia łączne kwoty transakcji zawartych z podmiotami powiązаныmi za bieżący i poprzedni rok obrotowy:

Transakcje z podmiotami powiązаныmi (w tys. zł)

Podmiot powiązany	Należności od podmiotów powiązanych		Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych		Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych		Zakupy od podmiotów powiązanych	
	31.12. 18	31.12. 17	31.12. 18	31.12.17	za rok zakończony 31.12.18	za rok zakończony 31.12.17	za rok zakończony 31.12.18	za rok zakończony 31.12.17
OOO STANRUS – RAFAMET - z tytułu dostaw i pozostałe	806	139	6		4 112	51	19	268
OOO STANRUS – RAFAMET - z tytułu kontraktu		1 563		1 506		531		
Razem	806	1 702	6	1 506	4 112	582	19	268

Ilość akcji będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących przedstawia się następująco:

Osoba zarządzająca	łączna liczba akcji	wartość nominalna akcji
<i>Stan na dzień 31.12.2018</i>		
E. Longin Wons	28 000 szt.	280 000 zł.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Maciej Michalik	4.822 szt.	48 220 zł.
Michał Tatarek	216 000 szt.	2 160 000 zł.
<i>Stan na dzień 31.12.2017</i>		
E. Longin Wons	28 000 szt.	280 000 zł.
Maciej Michalik	4.822 szt.	48 220 zł.
Michał Tatarek	216 000 szt.	2 160 000 zł.

37.1. Jednostka dominująca całej Grupy

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Agencja Rozwoju Przemysłu SA z siedzibą w Warszawie jest właścicielem 47,29% akcji zwykłych RAFAMET S.A. (31 grudnia 2017: 47,29 %).

37.2. Jednostka stowarzyszona

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa posiada 50% udział w spółce OOO *STANRUS RAFAMET* w Moskwie. (31 grudnia 2017: 50%) oraz 50% udziałów w spółce joint venture pod nazwą Hebei Rafamet Machinery Co.Ltd. z siedzibą w Chinach. (31 grudnia 2017: 50%)

37.3. Warunki transakcji z podmiotami powiązanymi

Wszelkie transakcje z podmiotami powiązanymi są przeprowadzane na warunkach stosowanych przez Spółkę w relacjach gospodarczych z podmiotami niepowiązanymi, mają charakter rynkowy i są dokonywane wyłącznie na warunkach rynkowych.

37.4. Pożyczka udzielona członkowi Zarządu i Rady Nadzorczej

W okresie sprawozdawczym nie udzielono pożyczek członkom Zarządu i Rady Nadzorczej.

37.5. Inne transakcje z udziałem członków Zarządu

W okresie sprawozdawczym Grupa nie prowadziła żadnych transakcji z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.

37.6. Wynagrodzenie wyższej kadry kierowniczej Grupy

37.6.1. Wynagrodzenie wypłacone lub należne członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Grupy

	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
Zarząd jednostki dominującej		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia i narzuty)	746	945
Nagrody jubileuszowe		102
Świadczenia po okresie zatrudnienia		
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy		88
Rada Nadzorcza jednostki dominującej		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia i narzuty)	425	327
Nagrody jubileuszowe	-	-
Świadczenia po okresie zatrudnienia	-	-
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	-	-
Zarządy jednostek zależnych		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia i narzuty)	477	566
Nagrody jubileuszowe	-	-
Świadczenia po okresie zatrudnienia	-	-
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	-	-

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Rada Nadzorcza jednostek zależnych		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia i narzuty)	26	24
Nagrody jubileuszowe	-	-
Świadczenia po okresie zatrudnienia	-	-
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	-	-
Razem	1 674	2 052

37.6.2. Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej

	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia i narzuty)	767	809
Nagrody jubileuszowe	-	-
Świadczenia po okresie zatrudnienia	10	-
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	-	-
Łączna kwota wynagrodzenia wypłaconego głównej kadry kierowniczej (za wyjątkiem członków Zarządu i Rady Nadzorczej)	777	809

38. Informacje o wynagrodzeniu biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenie UHY ECA Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. - podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych wypłacone lub należne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku w podziale na rodzaje usług:

<i>Rodzaj usługi</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
Badanie rocznych sprawozdań finansowych spółek oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego	46,6	46,6
Przegląd sprawozdań finansowych spółek oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego	20,5	20,5
Usługi doradztwa podatkowego	-	-
Pozostałe usługi poświadczające	-	-
Razem	67,1	67,1

Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych

- Umowa z dnia 07.07.2017 r. zawarta z spółką UHY ECA Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. (31-523 Kraków, ul. Moniuszki 50) na wykonanie przeglądu śródrocznego skróconego sprawozdania finansowego RAFAMET S.A. oraz śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 30.06.2017 r. oraz na dzień 30.06.2018 r. i badania jednostkowego sprawozdania finansowego RAFAMET S.A. oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2017 oraz 2018.
- Umowa z dnia 12.07.2017 r. zawarta z spółką UHY ECA Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. (31-523 Kraków, ul. Moniuszki 50) na wykonanie przeglądu śródrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Odlewni RAFAMET sp. z o.o. na dzień 30.06.2017 r. oraz 30.06.2018 roku i badania jednostkowego sprawozdania finansowego Odlewni RAFAMET sp. z o.o. za rok 2017 oraz 2018.

39. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Główne rodzaje ryzyka wynikającego z instrumentów finansowych Grupy obejmują ryzyko stopy procentowej, ryzyko związane z płynnością, ryzyko walutowe oraz ryzyko kredytowe. Grupa monitoruje ryzyko cen rynkowych dotyczące wszystkich posiadanych przez nią instrumentów finansowych.

Do głównych instrumentów finansowych, z których korzysta Grupa, należą kredyty bankowe, umowy leasingu finansowego i dzierżawy z opcją zakupu, środki pieniężne i lokaty krótkoterminowe. Głównym celem tych instrumentów finansowych jest pozyskanie środków finansowych na działalność Grupy. Grupa posiada też inne instrumenty finansowe, takie jak należności i zobowiązania z tytułu dostaw i usług, które powstają bezpośrednio w toku prowadzonej przez nią działalności.

39.1. Ryzyko stopy procentowej

Narażenie Grupy na ryzyko wywołane zmianami stóp procentowych dotyczy przede wszystkim długoterminowych zobowiązań finansowych.

Grupa wykorzystuje zewnętrzne finansowanie o oprocentowaniu zmiennym. W 2017 roku Grupa zwiększyła zadłużenie kredytowe oraz obniżyła zadłużenie z tytułu leasingu.

39.2. Ryzyko walutowe

Grupa narażona jest na ryzyko walutowe z tytułu zawieranych kontraktów w EUR. Ryzyko takie powstaje w wyniku dokonywania sprzedaży lub zakupów w walutach innych niż jej waluta wyceny.

Wysoki udział sprzedaży eksportowej w przychodach Grupy (około 83-90%) generuje wysokie ryzyko kursowe, szczególnie istotne w przypadku kontraktów zawartych na dłuższe okresy czasu.

Na ograniczenie ryzyka kursowego wpływa realizacja zakupów komponentów i materiałów w walutach sprzedaży wyrobów gotowych. Materiały importowane lub wyrażone w walucie stanowią ok.43% materiałów stosowanych w produkcji.

39.3. Ryzyko cen materiałów

Produkcja Grupy ma charakter materiałochłonny, a udział wyrobów hutniczych i komponentów w postaci części maszyn i urządzeń elektrotechnicznych w kosztach produkcji jest wysoki. Dlatego wzrost cen materiałów zaopatrzeniowych w istotny sposób może wpływać na ryzyko wzrostu kosztów produkcji i kształtowania się rentowności sprzedaży.

39.4. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe Grupy jest ściśle związane z działalnością podstawową. Klienci poddawani są wstępnej weryfikacji i zobowiązani są do przedstawienia zabezpieczeń finansowych. Ponadto, dzięki bieżącemu monitorowaniu stanów należności, narażenie Grupy na ryzyko nieściągalnych należności jest nieznaczące.

W odniesieniu do innych aktywów finansowych Grupy, takich jak środki pieniężne i ich ekwiwalenty, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, ryzyko kredytowe Grupy powstaje w wyniku niemożności dokonania zapłaty przez drugą stronę umowy, a maksymalna ekspozycja na to ryzyko równa jest wartości bilansowej tych instrumentów.

W Grupie nie występują istotne koncentracje ryzyka kredytowego.

39.5. Ryzyko związane z płynnością

Grupa monitoruje ryzyko braku funduszy przy pomocy narzędzia okresowego planowania płynności. Narzędzie to uwzględnia terminy wymagalności/ zapadalności zarówno inwestycji jak i aktywów finansowych (np. konta należności, pozostałych aktywów finansowych) oraz prognozowane przepływy pieniężne z działalności operacyjnej.

Celem Grupy jest utrzymanie równowagi pomiędzy ciągłością a elastycznością finansowania, poprzez korzystanie z rozmaitych źródeł finansowania, takich jak kredyty w rachunku bieżącym, umowy leasingu finansowego oraz kredyt kupiecki.

Posiadane środki pieniężne, uzyskane z tytułu zrealizowanej sprzedaży oraz z kredytu pozwoliły na utrzymanie płynności Grupy na poziomie porównywalnym z ubiegłym rokiem. Wskaźnik bieżącej płynności, który określa

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

stopień wypłacalności jednostek wyniósł 1,28. Grupa posiada zdolność do regulowania zobowiązań bieżących. Wskaźnik szybkiej płynności wyniósł 1,1.

W poniższej tabeli została zaprezentowana analiza porównawcza podstawowych wskaźników płynności :

Lp.	Rodzaj wskaźnika płynności	31.12.2018	31.12.2017	Optymalna wartość
1.	Wskaźnik płynności I	1,28	1,36	1,3-2,0
2.	Wskaźnik płynności II	1,10	1,09	1,0

Tabela poniżej przedstawia zobowiązania finansowe Grupy na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku według daty zapadalności na podstawie umownych niezdyktowanych płatności.

	Na żądanie	Do 12 miesięcy	Od 1 do 5 lat	Pow. 5 lat
31 grudnia 2018 roku		57 640	8 742	
Oprocentowane kredyty i pożyczki	-	29 742	3 349*	
Zobowiązania finansowe z tytułu leasingu		4 642	5 297	
Zobowiązania tytułu dostaw i usług oraz pozostałe		23 256	96	
31 grudnia 2017 roku		48 368	10 578	
Oprocentowane kredyty i pożyczki	-	24 621	5 868	
Zobowiązania finansowe z tytułu leasingu		2 579	4 614	
Zobowiązania tytułu dostaw i usług oraz pozostałe		21 168	96	

*Kredyt w wysokości 3 000 tys. zł. w bilansie zaprezentowano jako zobowiązanie krótkoterminowe z uwagi na niespełnienie kowenantu.

40. Instrumenty finansowe

a) Instrumenty pochodne

Na dzień 31.12.2018 roku. Spółka dominująca posiada 1 umowę typu forward na dostawę 2.000 tys. EUR. Wycena tych transakcji była ujemna i wynosiła (-) 28,9 tys. zł.

Data zawarcia	Bank	Wartość w tys. EUR	Data rozliczenia	Kurs transakcyjny	Kwota tys. zł	Wycena na dzień 31.12.18 tys. zł	Różnice kursowe w tys. zł
07.05.2018	Raiffeisen BP S A	2 000	29.04.2019	4,3160	8 632 ,0	8 603,1	(28,9)
RAZEM		2 000			8 632,0	8 603,1	(28,9)

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

Dnia 20.12. 2018 roku Spółka dominująca zamknęła 2 kontrakty terminowe, zawarte z PKO BP S.A. poprzez rozliczenie ceny i uzyskała przychód finansowy w wysokości 165,7 tys. zł.

Data zawarcia	Bank	Wartość w tys. EUR	Data rozliczenia	Kurs transakcyjny	Kwota tys. zł	Kurs z dnia realizacji	Zamknięcie transakcji w tys. zł
18.05.2018	PKO BP SA	1 100	20.12.2018	4,3450	4 779,5	4,288	4 716,8
28.06.2018	PKO BP SA	900	20.12.2018	4,4025	3 962,2	4,288	3 859,2
RAZEM		2 000			8 741,7		8 576,0

b) Pozostałe instrumenty finansowe

Grupa korzysta z innych instrumentów finansowych obejmujących: umowy leasingu finansowego z opcją zakupu, środki pieniężne i lokaty krótkoterminowe. Głównym celem tych instrumentów finansowych jest pozyskanie środków finansowych na działalność Grupy.

Grupa posiada też takie instrumenty finansowe jak należności i zobowiązania z tytułu dostaw i usług, które powstają bezpośrednio w toku prowadzonej przez nią działalności.

Jedynie instrumenty pochodne zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym według wartości godziwej.

40.1. Wartości godziwe poszczególnych klas instrumentów finansowych

Na dzień 31.12.2018 r. oraz na dzień 31.12.2017 r. według oceny Grupy wartość godziwa środków pieniężnych, krótkoterminowych lokat, należności z tytułu dostaw i usług, zobowiązań z tytułu dostaw i usług, kredytów w rachunku bieżącym oraz pozostałych zobowiązań krótkoterminowych nie odbiega istotnie od ich wartości bilansowych.

Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w rachunku zysków i strat/ sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych

01-12.2018

	<i>Przychody/ (koszty) z tytułu odse- tek</i>	<i>Zyski/ (stra- ty) z tytułu różnic kur- sowych</i>	<i>Rozwiązanie/ (utworzenie) odpisów aktualizują- cych</i>	<i>Zyski/ (straty) z tytułu wyceny</i>	<i>Zyski/ (stra- ty) ze sprze- daży instru- mentów finansowych</i>	<i>Pozostałe</i>
<i>Aktywa finansowe</i>						
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	4	(418)	(71)	741		
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	1	(498)		(139)		
RAZEM	5	(916)	(71)	602		
<i>Zobowiązania finansowe</i>						
zobowiązania z tytułu dostaw oraz pozostałe finansowe	(60)	15		9		

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

kredyty	(1 262)			
zobowiązania z tytułu leasingu	(353)			(17)
RAZEM	(1 530)	15	0	(8)

01-12.2017

	<i>Przychody/ (koszty) z tytułu odse- tek</i>	<i>Zyski/ (stra- ty) z tytułu różnic kur- sowych</i>	<i>Rozwiązanie/ (utworzenie) odpisów aktua- lizujących</i>	<i>Zyski/ (straty) z tytułu wyceny</i>	<i>Zyski/ (stra- ty) ze sprze- daży instru- mentów finansowych</i>	<i>Pozostałe</i>
<i>Aktywa finansowe</i>						
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	4	(327)	219	(1 038)		
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	2	(498)		(139)		
RAZEM	6	(825)	219	(1 177)		

	<i>Przychody/ (koszty) z tytułu odse- tek</i>	<i>Zyski/ (stra- ty) z tytułu różnic kur- sowych</i>	<i>Rozwiązanie/ (utworzenie) odpisów aktua- lizujących</i>	<i>Zyski/ (straty) z tytułu wyceny</i>	<i>Zyski/ (stra- ty) ze sprze- daży instru- mentów finansowych</i>	<i>Pozostałe</i>
<i>Zobowiązania finansowe</i>						
zobowiązania z tytułu dostaw oraz pozostałe finansowe	(63)	(33)		(327)		
kredyty	(1 164)					
zobowiązania z tytułu leasingu	(303)			138		
RAZEM	(1 530)	(33)	0	(189)		

40.2. Analiza wrażliwości

Działalność Grupy wiąże się z ekspozycją na ryzyko finansowe zmian kursów walut i stóp procentowych. Stopień wrażliwości Grupy na 10-proc. wzrost i spadek kursu wymiany PLN na waluty obce przedstawiony jest w poniższej tabeli. 10% to stopa wrażliwości wykorzystywana w wewnętrznych raportach dotyczących ryzyka walutowego. Analiza wrażliwości obejmuje nierozliczone pozycje denominowane w walutach obcych. Wartość dodatnia poniższej tabeli wskazuje wzrost zysku i zwiększenie kapitału własnego towarzyszące wzmocnieniu się kursu wymiany PLN na waluty obce o 10%. W przypadku 10-proc.osłabienia PLN w stosunku do danej waluty obcej wartość ta byłaby ujemna, a wpływ na zysk i kapitały własne byłby odwrotny.

Wrażliwość instrumentów finansowych na ryzyko walutowe obliczono jako różnicę pomiędzy pierwotną wartością księgową instrumentów finansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) a ich potencjalną wartością księgową przy założonych wzrostach/spadkach kursów walut. Wrażliwość Grupy na ryzyko walutowe spadła w bieżącym okresie.

Narażenie Grupy na ryzyko stopy procentowej związane jest z aktywami i zobowiązaniami finansowymi. Wrażliwość instrumentów finansowych na ryzyko stóp procentowych obliczono jako iloczyn salda pozycji księgowych wrażliwych na stopy procentowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz adekwatnego odchylenia stopy procentowej.

Potencjalnie możliwe zmiany w zakresie ryzyka rynkowego Grupa oszacowała następująco:
1% zmiana w zakresie stopy procentowej PLN (wzrost lub spadek stopy procentowej),
1% zmiana w zakresie stopy procentowej USD (wzrost lub spadek stopy procentowej),

1% zmiana w zakresie stopy procentowej EUR (wzrost lub spadek stopy procentowej).

Wrażliwość Grupy na ryzyko stopy procentowej wzrosło w bieżącym okresie.

Poniżej ustalone wartości ustalone zostały w ujęciu rocznym.

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

AKTYWA ORAZ ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE NARAŻONE NA RYZYKO WALUTOWE

	Wartość wyrażona w walucie (w tys.):					Wartość po przeliczeniu
	EUR	USD	CZK	AUD	GBP	
31.12.2018						
Aktywa finansowe (+):						
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności finansowe	7 282	22		168		30 928
Należności kontraktowe nie pokryte zaliczką	6 919					28 898
Pozostałe aktywa finansowe						-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	146	11	7	479		1 887
Zobowiązania finansowe (-):						
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne						
Leasing finansowy	(233)					(1 033)
Pochodne instrumenty finansowe						
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	(1 264)		(4)	(472)	(2)	(6 910)
Ekspozycja na ryzyko walutowe razem	12 850	33	3	175	(2)	53 770
31.12.2017						
Aktywa finansowe (+):						
Pożyczki						-
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności finansowe	7 221	22	119	1 010		32 041
Należności kontraktowe nie pokryte zaliczką	3 611	17				14 699
Pozostałe aktywa finansowe						-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	1 253	46	17	1		5 242
Zobowiązania finansowe (-):						
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne						
Leasing finansowy	(348)					(1 499)
Pochodne instrumenty finansowe						
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	(1 392)			(29)	(2)	(6 086)
Ekspozycja na ryzyko walutowe razem	10 345	85	136	982	(2)	44 397

* wyłączono ze zobowiązań finansowych zaliczki, zobowiązania budżetowe i pracownicze

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

ANALIZA WRAŻLIWOŚCI NA RYZYKO WALUTOWE

	Wahania kursu	Wpływ na wynik finansowy:					Wpływ na inne dochody całkowite:		
		EUR	USD	CZK	AUD/GBP	razem	EUR	USD	razem
31.12.2018									
Wzrost kursu walutowego	10%	4 316	10	0	30/(1)	4 355			-
Spadek kursu walutowego	-10%	(4 316)	(10)	0	(30)/1	(4 355)			-
31.12.2017									
Wzrost kursu walutowego	10%	3 362	23	2	259/(1)	3 645			-
Spadek kursu walutowego	-10%	(3 362)	(23)	(2)	(259)/1	(3 645)			-

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

AKTYWA ORAZ ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE NARAŻONE NA RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ

	Wartość nominalna
31.12.2018	
Aktywa finansowe (+):	
Pożyczki	-
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności finansowe	
Pochodne instrumenty finansowe	
Pozostałe aktywa finansowe	
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	2 225
Zobowiązania finansowe (-):	
Kredyty, pożyczki,	(33 091)
Leasing finansowy	(9 939)
Pochodne instrumenty finansowe	
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	
Ekspozycja na ryzyko stóp % razem	(40 805)
31.12.2017	
Aktywa finansowe (+):	
Pożyczki	
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności finansowe	
Pochodne instrumenty finansowe	
Pozostałe aktywa finansowe	
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	3 318
Zobowiązania finansowe (-):	
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	(30 489)
Leasing finansowy	(7 193)
Pochodne instrumenty finansowe	
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	
Ekspozycja na ryzyko stóp % razem	(34 364)

ANALIZA WRAŻLIWOŚCI NA RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ

	Wahania stopy	Wpływ na wynik finansowy:		Wpływ na inne dochody całkowite:	
		31.12.2018	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2017
Wzrost stopy procentowej	1%	(331)	(278)		
Spadek stopy procentowej	-1%	331	278		

AKTYWA FINANSOWE NARAŻONE NA RYZYKO KREDYTOWE

	Nota	31.12.2018	31.12.2017
Pożyczki			
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności finansowe		77 273	64 015
Pochodne instrumenty finansowe			
Papiery dłużne			
Jednostki funduszy inwestycyjnych			
Pozostałe klasy pozostałych aktywów finansowych			
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	26	2 225	3 318
Zobowiązania warunkowe z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń			
Ekspozycja na ryzyko kredytowe razem		79 498	67 333

GRUPA KAPITAŁOWA RAFAMET
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku
(w tysiącach PLN)

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE NARAŻONE NA RYZYKO PŁYNNOŚCI

	Krótkoterminowe:	Długoterminowe:			Zobowiązania razem bez dyskonta	Zobowiązania wartość bilansowa
	do 12 miesięcy	1 do 3 lat	3 do 5 lat	powyżej 5 lat		
31.12.2018						
Kredyty inwestycyjne	2 556	3 073			5 629	5 400
Kredyty bankowe	27 222				27 222	27 222
Pożyczka WFOŚiGW	120	349			469	469
Pożyczki	-				-	-
Dłużne papiery wartościowe					-	-
Leasing finansowy	4 932	2 492	3 107		10 531	9 939
Pochodne instrumenty finansowe					-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	23 256	96			23 352	23 352
Ekspozycja na ryzyko płynności razem	58 086	6 010	3 107		67 203	66 382
31.12.2017						
Kredyty inwestycyjne	2 867	5 025	604		8 496	8 000
Kredyty bankowe	21 902				21 902	21 902
Pożyczka WFOŚiGW	119	359	109		587	587
Pożyczki	-				-	-
Dłużne papiery wartościowe					-	-
Leasing finansowy	2 817	3 696	1 089		7 602	7 193
Pochodne instrumenty finansowe					-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	21 168	96			21 264	21 264
Ekspozycja na ryzyko płynności razem	48 606	8 951	1 798		59 851	58 946

Zasady (polityki) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające
do skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowią jego integralną część

40.3. Ryzyko stopy procentowej

W poniższej tabeli przedstawiona została wartość bilansowa instrumentów finansowych Grupy narażonych na ryzyko stopy procentowej, w podziale na poszczególne kategorie wiekowe.

31.12.2018	< 1 roku	1-2 lat	2-3 lat	3-4 lat	4- 5 lat		Ogółem
Oprocentowanie stałe							
Oprocentowanie zmienne							
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i forwardów	4 671	2 146	1 478	1 274	399		9 968
Kredyt w rachunku bieżącym	21 722						21 722
Pozostałe kredyty krótkoterminowe	5 500						5 500
Pożyczka	120	240	109				469
Kredyt inwestycyjny	2 400	2 400*	600*				5 400

* Kredyt inwestycyjny długoterminowy zaprezentowano w sprawozdaniu finansowym jako krótkoterminowy

31.12.2017	< 1 roku	1-2 lat	2-3 lat	3-4 lat	4- 5 lat		Ogółem
Oprocentowanie stałe							
Oprocentowanie zmienne							
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	2 579	3 450	806	358			7 193
Kredyt w rachunku bieżącym	18 902						18 902
Pozostałe kredyty krótkoterminowe	3 000						3 000
Kredyt inwestycyjny i pożyczka	2 719	2 580	2 579	709			8 587

Oprocentowanie instrumentów finansowych o zmiennym oprocentowaniu jest aktualizowane w okresach poniżej jednego roku. Odsetki od instrumentów finansowych o stałym oprocentowaniu są stałe przez cały okres do upływu terminu zapadalności/wymagalności tych instrumentów. Pozostałe instrumenty finansowe, które nie zostały ujęte w powyższych tabelach, nie są oprocentowane i w związku z tym nie podlegają ryzyku stopy procentowej.

41. Zarządzanie kapitałem

Głównym celem zarządzania kapitałem Grupy jest utrzymanie dobrego ratingu kredytowego i bezpiecznych wskaźników kapitałowych, które wspierałyby działalność operacyjną Grupy i zwiększały wartość dla jej akcjonariuszy.

Grupa zarządza strukturą kapitałową i w wyniku zmian warunków ekonomicznych wprowadza do niej zmiany. W celu utrzymania lub skorygowania struktury kapitałowej, Grupa może zmienić wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, zwrócić kapitał akcjonariuszom lub wyemitować nowe akcje. W roku 2018 roku oraz okresie porównawczym nie wprowadzono żadnych zmian do celów, zasad i procesów obowiązujących w tym obszarze.

Grupa monitoruje stan kapitałów stosując wskaźnik dźwigni, który jest liczony jako stosunek zadłużenia netto do sumy kapitałów powiększonych o zadłużenie netto. Do zadłużenia netto Grupa wlicza oprocentowane kredyty i pożyczki, zobowiązania z tytułu dostaw i usług i inne zobowiązania, pomniejszone o środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych. Do wyliczenia zadłużenia Grupy nie uwzględniono zobowiązania z tytułu wyceny kontraktów długoterminowych. Kapitał obejmuje kapitał własny należny akcjonariuszom jednostki dominującej pomniejszony o kapitały rezerwowe z tytułu niezrealizowanych zysków netto.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Oprocentowane kredyty i pożyczki	33 091	30 489
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	41 189	39 394
Zobowiązania z tytułu leasingu	9 968	7 193
Minus środki pieniężne i ich ekwiwalenty	2 335	5 658
Zadłużenie netto	81 913	71 418
Kapitał własny	94 113	94 217
Zyski/straty aktuarialne	-1 573	-1 406
Kapitał razem	92 540	92 811
Kapitał i zadłużenie netto	174 453	164 229
Wskaźnik dźwigni	47,0%	43,5%

42. Struktura zatrudnienia

Przeciętne zatrudnienie w etatach w Grupie w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku kształtowało się następująco:

	01-12.2018 r.	01-12.2017 r.
Stanowiska nierobotnicze	221	225
Stanowiska robotnicze	329	332
RAZEM	550	557

43. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

W dniu 13.02.2019 roku Spółka dominująca zawarła aneks nr 1 do umowy z dnia 21.05.2018 roku o kredyt obrotowy na realizację kontraktu w kwocie 2.500 tys. zł., z mBank S.A. z siedzibą w Warszawie Okres spłaty kredytu przypadający na dzień 20.05.2019 r został przedłużony do 30.08.2019 roku. Dodano pkt że, Kredytobiorca zapłaci Bankowi prowizję od kwoty przedłużanego kredytu, w wysokości 0,1 %. Zabezpieczenie kredytu stanowi weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową oraz cesja należności z kontraktu.

Zadłużenie z tytułu ww. kredytu na dzień podpisania aneksu wynosiło 2.500 tys. zł.

Dnia 22.02.2019 roku, do Spółki dominującej wpłynął podpisany przez Bank BGŻ BNP Paribas S.A. (01-211 Warszawa, ul. Kasprzaka 10/16) aneks nr 20 z dnia 14.02.2019 r. do umowy o limit wierzytelności z dnia 29.07.2009 r. Na podstawie aneksu limit wierzytelności został ustalony na poziomie 8.000 tys. zł, a okres wykorzystania limitu został wydłużony do dnia 15.02.2020 r. Emitent może wykorzystywać przedmiotowy limit na:

- a) gwarancje bankowe: przetargowe, zwrotu zaliczki, dobrego wykonania umowy, rękojmi, oraz gwarancje mieszane; w ramach obowiązującego limitu będą wystawiane gwarancje do kwoty 8.000 tys. zł z terminem ważności do dnia 15.02.2021 r., natomiast gwarancje do kwoty 3.500 tys. zł z terminem ważności do dnia 15.02.2023 r.,
- b) walutowe transakcje terminowe do kwoty stanowiącej równowartość 2.000 tys. zł z terminem spłaty do 15.02.2021
- c) kredyt w rachunku bieżącym do kwoty 2.000 tys. zł w terminie do dnia 15.02.2020 r.;

oprocentowanie kredytu w rachunku bieżącym zostało ustalone w oparciu o stawkę WIBOR 1M plus marża bankowa. Łączna kwota zadłużenia z tytułu wykorzystania produktów opisanych w pkt. a - c nie może przekroczyć równowartości 8.000 tys zł.

Dnia 28.03.2019 roku Spółka dominująca potwierdziła zamówienie z firmy STADLER SERVICE AG Szwajcaria. Przedmiotem dostawy jest tokarka podtorowa UGE 300 N przeznaczona dla zakładu Klienta w Baku w Azerbejdżanie. Wartość przedmiotu umowy wynosi 939,6 tys. EUR, tj. 4.040 tys. PLN (wg kursu NBP na dzień 28.03.2019 r.). Termin przekazania do eksploatacji obrabiarki ustalono na koniec grudnia 2019 r. r. Warunki zamówienia nie odbiegają od warunków powszechnie stosowanych w przypadku tego typu transakcji.

Dnia 29.03.2019 roku Spółka dominująca zawarła umowę z firmą NEWAG S.A. Nowy Sącz. Przedmiotem umowy jest dostawa, montaż i uruchomienie: tokarki portalowej z napędem ciernym typu UFD 140 N oraz dwóch sztuk tokarek kłowych typu TCG 135 N. Wartość przedmiotu umowy wynosi 9.438 tys. PLN. Termin przekazania obrabiarek do eksploatacji ustalono na marzec 2020 r. Warunki zamówienia nie odbiegają od warunków powszechnie stosowanych w przypadku tego typu transakcji, za wyjątkiem wysokości kar umownych. Wykonawca (RAFAMET S.A.) zapłaci Zamawiającemu (NEWAG S.A.) kary umowne za odstąpienie od umowy z winy Wykonawcy – w wysokości 20% łącznego wynagrodzenia umownego netto oraz za opóźnienie Wykonawcy w realizacji zobowiązań umownych – w wysokości 0,05% wynagrodzenia netto danego urządzenia za każdy dzień opóźnienia, jednakże nie więcej niż 20% wartości wynagrodzenia umownego netto dotyczącego danego urządzenia. Zamawiający zapłaci Wykonawcy kary umowne za odstąpienie od umowy z winy Zamawiającego w wysokości 20% łącznego wynagrodzenia umownego netto określonego w umowie. Strony zastrzegają sobie prawo dochodzenia odszkodowania uzupełniającego, przewyższającego wartość kar umownych.

Dnia 05.04.2019 roku Spółka dominująca potwierdziła zamówienie z firmy ThyssenKrupp Industrial Solutions (Perú) S.A. Przedmiotem dostawy jest tokarka karuzelowa KCI 500 N. Wartość przedmiotu umowy wynosi 2.100 tys. EUR, tj. 9.013 tys. PLN (wg kursu NBP na dzień 05.04.2019 r.). Termin przekazania do eksploatacji obrabiarki ustalono na sierpień 2020 r. r. Warunki zamówienia nie odbiegają od warunków powszechnie stosowanych w przypadku tego typu transakcji.

Po dacie bilansu nie wystąpiły inne istotne zdarzenia mające wpływ na wynik finansowy Grupy.

Podpisy Członków Zarządu

E. Longin Wons   **Prezes Zarządu**

Maciej Michalik   **Wiceprezes Zarządu**

Podpis osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

Urszula Niedźwiedz   **Główny Księgowy**